IE
I
X. W
ktor T
KR
Sámo
I A D
w Pá
ẑe J
Zá Po
po pr
w Dr

WYWOD IEDYNOWŁASNEGO PANSTWA SWIATA,

W ktorym pokázuie

X. WOYCIECH DĘBOLECKI z *Konoiad Franciszkan*, *Doktor Theologiey S. à General Społeczności wykupowania Więzniow.*

Ze nastárodawnieysze w Europie

KROLESTWO POLSKIE, LVBO SCYTHYCKIE:

Sámo tylko na świećie, ma prawdziwe Successory
IADAMA, SETHA, y IAPHETA;
w Pánowániu świátu od Bogá w Ráiu postánowionym:
y że dla tego Polaki Sármatámi zowią.

A gwoli temu y to się pokazuie,

Że Iezyk Słowieński pierwotny iest ná świećie.

Niegań áż przeczytasz:

Bo wydány iest
Zá Pozwoleniem y Przywileiem Ie° Krolewskiey Mśći: po przeyrzeniu na to wysadzonych Theol: y Historykow

W WARSZAWIE,
W Drukárni Janá Rossowskiego Typographá Krolá J. M.
Roku Pańskiego 1633.

VLADISLAVS IV.

Dei Gratia REX POLONIÆ, Magnus Dux Lithuaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masouiæ, Liuoniæq; nec non Suecorum, Gottorum, Vandalorumq; hæreditarius REX, Electus Magnus Dux Moschouiæ.

Significamus præsentibus literis Nostris, quorum interest vniuersis & singulis. Quòd ad instantiam Venerabilis P. Adalberti Dębołecki à Konoiądy S. Theol: Doct: Ord: Min: Cōuentualium S. Francisci, Generalis Communionis Redemptionis captiuorum, libellus eius historicus, cuius titulus est Wywod że Krolestwo Polskie &c. à Theologis & Historicis nostris diligēter fuerit reuisus. Cum igitur dictus libellus, nil contra fidem aut bonos mores habeat: contenta verò in eò ferè omnia vel in Maximis historicis vel in euidentia rei fundantur. Nos rem æquam & vtilem fore censentes vt in lucem prodeat, serio inhibemus omnibus ac singulis cuiusuis status & cōditionis personis, ne dicti libelli impressionē, vel impressi (in quacunq; Officina Typographica Regni nostri) reimpressionem, audeant sub quouis prætextu aut colore impedire. Impressum verò pariter inhibemus, ne quis audeat sine scitu & consensu illius reimprimere, vel siue impressi aut reimpressi exemplaria diuendere, sub pæna confiscationis officinæ, vel librariæ, ac mille aureorum authori toties quoties coram quocunq; foro persoluendorum. In quorum omnium fidem præsentes manu Nostra subscriptas sigillo Regni cōmuniri iussimus. Datum Varsauiæ Die 3. Maij. Anno Domini, M. DC. XXXIII. Regnorum Nostrorum Primo.

Vladislaus Rex.

Nazacnieyszym y Nastárodawnieyszym

NARODOM

KORONY POLSKIEY:

Y wszem inszym Słowieńskiego ięzyká.

Zdrowia, szczęśćia, y Sławy, przy łasce Bożey.

POspolitey chluby Wászey Nazacnieysze y Nastárodawnieysze Narody Sármáckie: zebráney z Istoryey moiey / w druk (pod imieniem Naiáśnieyszego y Niezwyciezonego Monárchi WLADTSLAWA ZYGMVNTA z Bozey łáski Nawyzszego Páná / y KROLA Polskiego / ⁊c. ⁊c.) po niemáłey cześci iuz zgotowáney: niezdáło mi sie áni J. K. M. iz krotka rzecz iest / áni tez komukolwiek osobnemu / z groná Wászego ofiárowáć; ábym sie y ia niezdał kogokolwiek nád inszych przekłádáć ná szale błáhego rozsadku mego / Przeto wszytkim wzaiem y káždemu z osobná / niech bedzie ten sok Istoryey moiey ofiárowány: ná vlzenie bolu sercá w dzisieyszym doczesnem osłábieniu Korony Polskiey / od iey pierwotnych nierownie wiekszych władzy y potegi: Ktoremi sie szczyćiłá / poki ią zwano Sczycyochą / ábo Scythiam Regiam y Sármátią miásto Cármácyą (áby nie czytano Kármátia,) że niegdy wszytkie Cárstwá w mocy miáłá / iáko własna ich máć / z ktorey sie poczeły: Nuż Pandora iákoby Pánia dárowána / iż

iey wßyscy Bogowie Ziemscy dáry (iáko Trogus vczy) hołdowáli: y Vkwila ábo Regnum Aquilonis, iż tu nawyżßa zwierzchnośćia/ wßelkich od kogokolwiek rozkwilonych vkwilano; iáko sie w tym Wywodzie pokaże: Nád to, Básilæa, miásto Wazylecha/ że ią wßyscy czćili y wazyli zá Láchowe gniazdo Syryiskie ná Libanie: gdy Polách brát y Successor iego viij. Pan świátá/ Thron Sczyćioński ábo Scytharum Regiorum, tu z Libanu przeniosł: y wßytke chlube Scythá ábo Sethá syná Jádámowego Scythow Azyátyckich/ to iest Arámæow ábo Syrow tu zásádził: y w tenże sens Amálechia, miásto Jáma Lechowa/ tákże y Echidna, iákoby Lechá dnem/ ábo dziedzina: Nuż Vàndàlia od Wandy zony (według Hertmáná Schedellá) Jáphetowey; że tuteczny płod iey/ ztąd wedrowny dáli rozne kráiny osádzał; y roznemi inßymi tytułámi: A obywáteleiey ze krwie/ nie Sczytakámi/ ábo Scythámi iáko zrázu od Sczythá ábo Sethá/ syná Jádámowego/ ále Polakámi od Polachá syná Jáphetowego (ktorego Zydzi Gogiem á cudzy roznie rozni/ Báalem, Tánáusem, Herculesem y Iowiszem zowią) y Sczyćiochámi/ ábo Scythas Regios, od Sczyccá syná y Successorá Polachowego/ ktorego Historycy zowią Scythes, miásto Sczyćiec. A procz tych y pomienionych tytułow ich Krolestwá/ tez Gethami miásto Gedámi; że w gedách ábo

pieśniách

pieśniách / mieli pierwotne swe Istorye: tákże Venetami ábo z Ruská Henetami, od wnetośći ábo prędkośći przećiw nieprzyiaćiolom: y Gotami miásto Gotowemi / to iest ná odpor im / á miánowićie Rzymiánom około Dunáiu: y roznemi inszemi od ich dzieł iednegoż Narodu przezwiskámi. Poniewaz tedy wszytkim wam wzaiem służą one słowá o Zydowskich Krolestwách rzeczone. 4. Esdiæ 2. Accipite iucunditatem tẽ gloriæ vestræ gratias agẽtes Deo qui vos ad Cœlestia regna vocauit. Bierzćie vćiechę chluby Wászey / dziekuiąc Bogu / ktory was do Krolestw Niebieskich / to iest, władza Niebieska w ládámie poczęta vstánowionych powołáć raczył: Wszyscy ią / (á osobliwie Polacy) przyimićie iáko swoie własną. Wszyscy się z niey ćieszćie iáko z osobliwego kleynotu. Wszyscy się nią szczyććie / iáko Sczyćiochowie / ábo Scythæ Regij. Wszyscy się chlubćie / bo iest z czego: iż was táka godnośćią vczćić raczył. Bierzćież z niey vćiechę / á proszę wdzięcznym okiem: bo nie pochlebstwo iest / ále istotna prawdá. A wziawszy ten zádátek chluby Wászey / chcećieli áby wszystká iey summá / co prędzey świátu iáwna byłá: Wszyscy proszę do nowego Páná przyczyńćie się o nákład ná Speculum Istoricum vniuersalis Istoriæ, ktore świátu Láćińskiem iezykiem gotuie. A to ná cześć y ná chwałę Prawdy S. P. Iezusá Christusá / y ná odpor

dźisiey-

dźiśieyßym Hiſtorykom náße własną chlubę rożnym inßym Narodom przypiſuiącym. Wßyſcy o nim (o co proßę) radzćie: á mnie vbogiego Zakonniká/ktory wam ten podáreczek/ iáki mogł bydź ná predce ofiáruię/w łáſce ſwey chowayćie / bom wßyſtkich was / iáko tegoż groná lubo napodleyßa iágodá / powolnym ſługą ieſt/ y niegodnym Bogomodlcą.

X. Woyciech Debolecki z *Konoiad Frančiſzkan.*

Przeſtrogá o słowiech

Scythia, Scytha, Scythicum Regnum.

TE słowá / Scythya / Scythá y Scythyckie Kroleſtwo / ſczycącym ſie nam Polakom nie tylko Scythem ábo Sethem ſynem Jádámowym/ále też y Sczyćcem ſynē y Succeſſorem Polachowem / nie ták by trzebá po Polſku piſáć. Jż iednák te słowá Cudzoziemſkie nie ſą nam w Polſczyznie zwyczáyne/ dla tego zdáło ſie ráczey z Łáćińſká ie piſáć / dla łácnieyßego rzeczy z rozumienia. Właśnie tedy ma ſie zwáć po Polſku Scythia Regia, Sczyćiochá / á vulgaris (zá Donem) Sczytochá: Scytha Regius Sczyćioch / á vulgaris Sczyták. Scyticum, iezeli co Regiorum Scytharum, to Sczyćiońſkie / á iezeli vulgarium to Sczytáckie.

PERSPEKTYWA

Ná dojrzenie tego wywodu/

Ktora pierwey trzebá przeczytáć / temu ktoby miał wolą rzeczom przeczyć.

Jáko Hiſtorye ſą popſowáne; á co w nich zoſtáło wiáry godnego, Rozdział Pierwſzy.

Iawna rzecz ieſt vważny Czytelniku / że pierwotna według Beroſa Scytycka Iſtorya lubo iſta rzecz / iáko ſie co ná świećie y kiedy dźiało: ták bárzo niepomiárkowáne áffekty ludzkie cudzey ſławy pofałſzowáły / áż ledwie co w niey zoſtáło z głoſu poſpolitego / czemuby rozum wierzyć pozwalał. Naprzod ábowiem Ægyptſcy Chámiani sławna one v Hiſtorykow ſporke o ſtárożytność rodzáiu z Scythámi przodkámi náſzemi długo wiodąc / ſkoro przemożeni byli / znowu ćiże w Bábylonie (chcąc piorkiem połátáć nágość dźiedźicznego ſwego po Chámie przeklectwá w poddáńſtwo Scythom przez Iáphetá wdecym) wſzyſtkę Iſtorye pofałſzowáli: pokázuiąc przećiw piſmu S. y oczywiſtey prawdźie pierwotne Pánowánie Swiátu w rękách poddáńſtwá Iáphetczykom Chámiánow Bábylońskich. Z tądże ich áwiątzowie Chaldæi, miáſto Chwáldci / iákoby cudzą chwałę dotącemi. A Stephanus Carolus in ſuo Dictionario Hiſtorico mowi Beroſus Babylonius cum Notarius & Scriba publicus fuiſſet, omnem Chaldaicam defloruit Hiſtoriam, &c. & ipſum ſolum ſecuti ſunt Perſæ in Aſſyriorū Monarchiæ tēporibus, vt Metaſthenes author eſt. Ktorych bayki o pierwotnośći Aſsyryiſkiey Monárchiey / nie mniey doſtátecznie iáko y vczenie zbiia Gilb. Genebrárdus: pokázuiąc iey primam adoleſcentiam dopiero około czáſow záłożenia Rzymu / to ieſt około. 1633. Roku po Potopie.

Po Chaldæách ſámiż Polaczkowie náſi / (ktorych nád białe morze przenieśionych / część Pelaſgami, część Polákoniámi / ábo Laconami zwano) gdy tám iáko ná ſpokoynieyſze mieyſce poſpolita ſzkołá świátá z Tyru przenieśiona byłá (od ktorey nowe iey gniazdo Athenæ miáſto Vthenie ábo Vczenie názwano) náuką w pychę podnieśieni: wygárdziwſzy Scytycki ábo Słowieńſki náſz iezyk / y názwawſzy ſie od tego Græcy miáſto Grzeczni / ták

ſobie

sobie oślep wßytkę chlubę stárożytności przypisowáli / áż im też zá to świát przydał zá tytuł Mendaces.

Po nich záś we Włoßech tákże nási Polacyusowie / ábo Lácyusowie miásto Láchowie (tákiemi ich y po dziśdźień Illirykowie zowią) ná Polackiey tám sławney Rzymskiey gorze osádzeni: gdy złym przykłádem Græcow / tákże iezyk naß pospolity wyłáczyli / iáko y Græcowie wygrzeczyli / od tego názwáßy sie Latini iákoby łáciniacymi / rowniez tákże rzeczy swe piorkiem oślep wynośili / áż ich zá to Przodkowie náśi wniwecz obrócili.

Nuż teras Niemcy / zápomniawßy że ich przodek iákiś Tuysko był / de terra ortus, ták sobie wßytkę práwie chlubę świátá gwałtem przypisuią: áż ich pomieniony Genebrardus ná kilku mieyscách w tym usiłowániu z Grækami porownywa. ¶ Toż y inße Narody czynią milczeniem náßym ochwácone.

Záczym gdy káżdy piße nie Istorya ábo istą rzecz iáko co było / ále Historya lubo ráczey Histryoństwo iákieś / co naywiecy ile ieno może dla chluby Narodu swego wymyśláiac: táwno iest / że wßystkie Historye / ták bárzo mußa być popsowáne / iż ták sie rzekło ledwie co wnich zostáło z głosu pospolitego / czemuby rozum wierzyć pozwalał.

Iákiemi Instrumentámi Historye / moga być w [illegible]oryá popráwione. Rozdział 2.

Wybieráiąc tedy kwiecie pierwotney Scytyckiey Istoryey (ktora sámá tylko práwie ma tedy zápách prawdy S.) miedzy ták gestem ćierniem rozmáitych fałßow: nie widze inßych do tego Instrumentow / ieno Biblia S. Głos pospolity / á Æthymon, to iest Wied ábo wiádomość imion / co ktore prawdziwie ma znáczyć. Iż tedy práwie ieno temi trzemá Instrumentámi robie Istorya moie (z ktorey ten sok sławy Narodu náßego wyćisnałem) dla tegoż o káżdym z nich zosobná przestrzegam.

O Pierwßym Instrumenćie / to iest Bibliey Swietey. Rozdział 3.

Naprzod tedy o Bibliey S. vwaß proße madry Czytelniku / że sie Kśiegi ták Stárego iáko y Nowego Testámentu / pospolićie ná czworákie dzielą / to iest: Legales, Propheticos, Sapientiales & Historicos. A tych ostátnich iest 12. to iest: Iosue, Iudicum, Ruth, Regum, Paralippomenon, Ezdræ, Tobiæ, Iudith, Esther, Iob Machabeorum, y Actus Apostolorum.

Potym / że też y Moyzeß in Genesi, tákże Izáiaß / Ieremiaß / Ezechiel / Danie

Danie

Dániel / Jan S. in Apocalipsi, y wiele inszych / nie tylko Prorokámi byli / ále też oraz y Historykámi Bożemi. Jákim rzetelnie Hieronim S. zowie Dániela. Záczym nie iest nic przećiwko Doktorom Swiętym / y Duchownemu ich wykłádowi / on w cále zániechawszy / niektore mieysca Pism Swiętych / według litery po Istoryczku wykłádáć.

O Drugim Instrumenćie / to iest: Pospolitym głośie. Rozd: 4.

Pospolity głos / ták wielkiey wagi iest / że otrzymał tytuł. Vox populi vox Dei. Ten záś dwoiáki iest / Pisány y Vstnie podány.

Pisány głos pospolity iest / kiedy co w Historyách znayduiemy / od wszystkich ábo przynamniey wielu zeznano / ták iż nie może bydź wywrocono: iáko naprzykład. Ze Scythæ antiquissimi hominum. Że przedysputowáli Ægypcyany przećiw temu przeczące. Że oni świát zrázu osádzáli / y Krolestwá postánawiáli. Że odwiekow záwsze byli rożni Regij à vulgaribus, y Scythia ich biformis, to iest od połowice do gory Pánná / á nadoł Jászczorká. Nuż to / że Scythia Pánná: to iest Regnum Scytharum, po wyśćiu z Armeniey (gdźie Moyzesz Ray / á Scythowie początek swoy Ægypcyanom pokázowáli) naprzod w Syryey było / á potym w Europie wzdłuż miedzy Donem y stáremi gránicámi od Niemiec / á wszerz miedzy Dunáiem y Pruskiem Morzem. Tákże / iż tey Scythyiey Pánnie dał Hercules Baltheum perpetuæ successionis, y łuk prawney potęgi / dla sposobnieyszego nástąpić po nim. Nuż to / że Scythom Krolewskim / wszytká Azya połtorá tyśiącá lat przed Ninem hołdowáłá: y insze tym podobne rzeczy / ktorym nikt nie przeczy.

Podány záś głos pospolity iest / ktory wypadszy z vstu stárożytności / ták Echo po gorach / tłucze sie po vszach ludźi pośledinieyszych wiekow: o tákiem mowi Moyzesz Deut. 32. Memento dierum antiquorum, cogita generationes singulas, interroga patrem tuum & annunciabit tibi, maiores tuos & dicent tibi. A Dawid Psalm. 43. Deus auribus nostris audiuimus, patres nostri annunciauerunt nobis.

Wielki tedy iest dowod czegokolwiek pospolitem głosem / lubo pisánem ábo vstnie podánem. Jednákże o tym pośledznieyszem z pilnośćią vważáć potrzebá: ieżeli tákowy Narod ktory go woła / nie iest podeyrzány o vdawánie tákich bayek zá istotną prawdę. W czym ledwie sie podobno ktory niewinnem ználeść może procz nászych Słowieńskich / á miánowićie Polakow ábo Scytow Krolewskich. Bo przodkowie náśi żadney potrzeby nie mieli cokolwiek zmyśláć / będąc pełnemi wszelkiey chluby: ták stárożytnośći rodzáiu od Scythá lubo Sethá syná Jádamowego / iáko też zacności Slachectwá od Polachá pierwszego / syná Japhetowego: Nuż gory nád wszystkiemi Narodámi (ktore im od pięćsetnego sześćdźieśiątego roku po

stworzenia świátá iáko Trogus vczy záwſze holdowáły) y ták wielkiey po-bożności / że ich wſzyſcy stárzy z Homerem zwáli iuſtiſſimos & ſanctiſſimos viros: tákże wynálezienia nauk / od ktorych Sacræ miáſto zácy názwánym po-twierdzáia tego / ták przezwiſko stárych Philozophow Magi (bo Zydzi Scythy Magogámi zowią) iáko też y słowá / ſcientia ſcitus: Ani dźielności woienney wſzytkiemu świátu wiádomey: y wſzeláktey procz tych ińſzey chluby / ktorakolwiek by ſie ieno mogłá wymyślić.

Ani tedy potrzebá kiedy było Przodkom náſzym cokolwiek zmyśláć / áni też mogą być o to świátu podeyrzáni: poniewáſz wſzyſtká stárożytność zowie ich ſimpliciſſimos & pijſſimos viros. Záczym poſpolity głos Narodu náſzego / godnieyſzy ieſt wiáry nád wſzyſtkich ińſzych / ktory sławnych dziek początki swe pokázuie: ták iż po Piśmie Bożym / nie może być więkſze nád ich głosem dowodzenie. O ktorym Ioannes Archiepiſcopus Gneſnenſis (w Kádłubku) mowi. Fuit quondam in hac Repub. virtus, quam velut quædam luminaria Cæli, non quidem ſcripturæ membranulis, ſed clariſſimis geſtorum radijs Patres conſcripti illuſtrauêre. Non enim plebei Aborigines, non vendicariæ illis principatæ ſunt poteſtates, ſed Principes ſuccedanei, quorum ſtrenuitas licet nube ignorantiæ obducta videatur, mira tamen rutilantia tot ſæculorum tempeſtatibus extingui non potuit. Czemu? bo ieden drugiemu powieda / według pomienionych słow Moyzeſzá y Dawidá. A to miánowićie przez pieśni / w ktorych pierwotne Iſtorye náſze bywáły: od ktorych nas niegdy zwano Gethámi miáſto Gedámi. A tych tákich pełno ſie ieſzcze miedzy gminem oſobliwie po Ruśi y Moſkwie záwita: z ktorych śiłá ſie może kto chce náuczyć.

Vwáſz tedy proſzę mądry Czytelniku / że ia nie wiátr gonię / ſzukáiąc po Hiſtoryách tych to Principes ſuccedaneos, od Tánauſa pierwſzego tu Paná (w ktorym ten Wywod kończę) áż do dziśieyſzego Krolá Paná Náſzego.

O Trzećiem Inſtrumenćie / to ieſt: Æthymonie słow / co ma z Iſtorya: á że nie może być ieno z pierwotnego iezyká. Rozd: 5.

Ná obaczenie coby miał do Iſtoryey Æthymon, to ieſt Wied ábo wiádomość imion / potrzebá vważyć / iż od początku świátá nigdy żadney rzeczy nie przezwano / ieno według tego iáko tey przyrodzenie wyćiągáło: bo mamy Geneſis 2. Vocauit ad Adam cuncta quæ fecerat vt videret quid vocaret ea, to ieſt: aby był obaczył / iáko miał co názwáć według iákowośći káżdey rzeczy. Dla tegoż przydawa Moyzeſz. Appelauitque cuncta nominibus ſuis, to ieſt ich właſnemi / iákie przyrodzenie káżdey wyćiągáło. A nie ieno w ten czás ále też y potym / ták Iadam ſwe ſyny / iáko y oni ſwoie potomki / tákże gory / láſy / krainy / rzeki / y inſze rzeczy tákiemi słowámi przezywáli / iákich ábo

czás /

czás/ ábo dźieła iákie wyćiągały. Stądże w Bibliey pełno mamy przyczyn/ dla ktorych komu iákie imię było dáne / ábo co przezwánego: iáko ono Genesis 10. Nomen vni Phaleg, eò quod in diebus eius diuisa sit terra. To ábowiem zá fundáment wźiąwszy / łáwno iest że y w sámych słowách dobrze zrozumiánych / dyszy niemal wszystká prawdá Istoryey / ábo istotney rzeczy / iáko sie / co / y kiedy dźiało ná świećie.

Przeto nie dźiwuy sie proszę vważny Czytelniku / żem ia wźiął przed sie Æthymon ábo Wied-imion / to iest scientiam nominum, zá trzeći Instrument ábo máterya Istoryey moiey. Ták to ábowiem wielka rzecz iest / kiedy sie może mowić / y sámo to słowo pokázuie: Że niemal wszyscy Historycy / zá ták wielki fundáment máią podobieństwo słowá / áż też niegdy y w niepodobnych rzeczách nim sie kontentuią. Iáko miedzy inszemi Gárnicki nász / lubo to zacny y poważny Historyk á przećie iednák dał sie niektorym inszym vwieść / iż dla sámych tylko słow Biblíynych Assarmot y Peleg y on początek Sármátow Polakow vśiłuie z Zydow pokázáć: choć wszystkiemu świátu łáwno iest / że nie z Sema ále z Iapheta idźiemy.

Ná obiáśnienie tedy / iáko to wielki iest Fundáment / y czego potrzebuie / żeby sie ná nim bespiecznie stáć mogło / vważyć potrzebá / iż prawdźiwy Æthymon ábo Wied-imion nie może być ieno z pierwotnego iezyká / ktorem Adam y Noe gadáli. Bo rzetelnie Moyżesz mowiąc Genes. 2. Omne quod vocauit Adam animæ viuentis ipsum est nomen eius, iáśnie náucza / że wszelkie insze imioná procz onych / nic inszego nie są tylko popsowánie słow pierwotnych. Ktore nie ieno áż do budowánia wieże Babel nie skáżitelne trwáły / według onych słow Genes. 11. Erat autem terra labij vnius & sermonum eorundem, to iest że wszyscy iednáko wymawiáli / iednesz pospolite wszystkim słowá: ále też y zá czásow Moyżeszá trwáły / bo pro præsenti suo tempore mowi / ipsum est nomen eius. Stądże Iozeph. lib. 1. Antiq. rzetelnie mowi. Że Animalia etiam nunc ijs nominibus vocantur, quæ illis Adam imposuit. Czego mu potwierdza Euseb. lib. 11. de præpar. Euangel.

Że pierwotny iezyk / nie był popsowány / gdy Babel budowano / y gdźie á w kim został nienáruszony. Rozdźiał 6.

Z pomienionych słow Moyżeszowych / znáć że przy wieży Babel / pierwotne słowá nie były zágubione / ále tylko gębá ludzka popsowána. Stądże mowiąc o oney odmiánie Genes. 11. Ibi confusum est labium vniuersæ terræ, nie przydawa & sermones, iáko trochę wyżey mowiąc o dawnieyszych rzeczách powieda Erat autem terra labij vnius & sermonum eorundem.

Ná ktorym fundámenćie stoiąc / to iest że on pierwotny iezyk został ke-

dyżkol-

dyżkolwiek w cale / y po rosproszeniu budownikow Babilonskiey wieże: a zatym że y po dziś dzień gdzieżkolwiek bydź musi / (iako sie z Jozepha y Euzebiusza w 5. rozdziale pokazało) łacno sie dorachować / ktoryby był z dzisieyszych. Bo ponieważ nikt ieszcze nie zadał tego Noëmu / aby iego iezyk pierwotny miał w ten czas bydź zepsowany: (a to dla tego / iż nie był miedzy onymi złośnikami co Babel budowali) tedyć pewna rzecz iest / iż tam gdzie on był na ten czas musiał w cale pierwotny iezyk zostać / nie ieno w niem / aley w tych co koło niego abo przy niem byli. A iż Noe według wszytkich w Syryey był pod on czas / y tam vmarł iako Genebrardus lib. 1. dostatecznie wywodzi: tedyć pierwotny Syryiski iezyk musiał bydź tenże co y przed Potopem; a to w Japhetowem pokoleniu / ktore tam y potym według wszystkich zostało. Z tądże pomieniony Genebrad mowi. Sed nec qui morabantur in Syria & Chanaan, to iest Palestynie / videntur interfuisse constructioni Turris, aut communicasse: quoniam Genes. 11. structores dicuntur descendisse de Oriente in campum terræ Sennaar, illicq; ad hoc opus consedisse. Syria verò & Chananæa erant in Occidente terrarum quæ tunc incolebantur. A Rabin Juda in tractata Sanedrin. rzetelnie vczy / że Adamow iezyk był Arameyski / to iest Syryiski: bo Syrya nie tylko Żydzi / ale też y Hieronim S. y miedzy inszymi Historykami Ptolom. lib. 5. Aram zowie / a Ioseph. Antiq. Syry Arameami.

Że pierwotny Syryiski iezyk / Słowienski był. Rozdział 7.

Nie może sie tedy wątpić / że pierwotny Syryiski lubo z Żydowska Arameyski iezyk naystarszy iest. Pierwotny mowie / bo dzisieyszy Syreyski / szczero chaldeyski iest / dopiero tam za czasow Nabogdonozora wprowadzony. Gdzie sie od mieysca tylko zowie Syryiskiem / rownie iako Tatarski w Krymie Scythyckiem / y Niemiecki w Prusiech Pruskiem. ¶ Na ktory stopień oczywisty prawdy wstąpiwszy / łacno sie znowu dorachować: iż pierwotny iezyk Syryiski / ktorem Adam / Noe / Sem y Japhet gadali / nie inszy był tylko Słowienski. Ponieważ abowiem iednisz to byli rożnemi wzgledami Syrowie y Arameowie / a o tych Plin: (miedzy inszemi) rzetelnie mowi lib. 6. cap. 17. Aramæi ab antiquis vocabantur Scythæ, qui & alio nomine Saccæ appellantur: tedyć pierwotny Arameyski lubo Syryiski iezyk / musiał bydź nie inszy tylko Scythycki. Czego niepomału potwierdza Scytharū ciuitas, o ktorey mamy. 2. Machab: 12. iż ieno 60. stay było od Jeruzalem. Jeżeli abowiem aż tak blisko były granice Scythyckie / tedyć pogotowiu dalsze onego mieysca Samarytanskie y Syryiskie musiały być Scytyckie.

Własności zaś iezyka Scythyckiego / łacno sie znowu dorachować: wspomniawszy na to / iż Krolestwo Scytyckie wszystek świat cum Fasciculo

tempo-

Temporum w dźiśieyßy Koronie Polſkiey pokázuie. Bo iżelić tu ieſt Króleſtwo Scythyckie/ tedyć y tuteczny ięzyk á nie ktory inßy/ muśi być prawdźiwem Scythyckiem. A iż w Koronie Polſkiey nigdy od początku iey/ nie było inßego ięzyká / procz dźiśieyßego (iáko ſie w tym wywodźie obaczy) tedyć tenże muśiał być y w Syryey Przodkow náßych/ ktorzy tám Ægypcyány o ſtárożytność rodzáiu przedyſputowáli.

Jáwno tedy ieſt/ że Scythycki ábo Słowieńſki náß ięzyk / nie wiecey nie ieſt rożny od pierwotnego Syryiſkiego lubo Arámeyſkiego / ieno iáko Láćińſki od Rzymſkiego. Záczym wątpić ſie nie może iż ten ieſt naſtárßy ná świećie / y on właſny o ktorym Geneſ 2. mamy. Omne quod vocauit Adam animæ viuentis, ipſum eſt nomen eius. Dla tegoż ſie Słowieńſkim / iákoby pierwotnem y iedynoprawdźiwe słowá máiącem zowie.

Jáśnie to y rozum ſam pokázuie/ że Słowieńſki ięzyk Scytharum Regiorum pierwotny ieſt ná świećie / ponieważ wßytek świát woła że Scythæ antiquiſſimi hominum. Co łácno káżdy przyzna / obaczywßy w tym Wywodźie / że ſie ták názywáie od Setha náſławnieyßego ſyná Adámowego / ktorego Chaldæowie/ Arábowie/ y wßyſtká Azyia nie Sethem ále Scythem zowie.

A żeby iednák áni o tym kto nie wątpił / iż tákową Syryiſczyzną ábo Arámeyſczyzną Adam / Noe / Sem / y Japhet gádáli / y Moyżeß piſmá zoſtáwiwßy o niey pomienione słowá Genes. 2. á nie o dźiśieyßey Zydowizńie nápiſał; niech proße wſpomni y vważy / naprzod słowá Hieronimá S. in prologo Galeato. Certum eſt Eſdram ſcribam legiſq; Doctorem, poſt captam Hieroſolymam & reſtaurationem templi, ſub Zorobabel alias reperiſſe literas, quibus nunc vtimur, cùm ad illud vſq; tempus iidem Samaritanorum & Hebræorum characteres fuerint. Potym ná one Nehem 8. Principes familiarum vniuerſi populi, cū Sacerdotibus & Leuitis, iterum congregati venerunt ad Eſdram rogantes vt interprætaretur eis verba legis. Z tych abowiem textow / znáć że Zydźi przed poymániem nie ieno litery iáko po niem / ále też y piſmá Sámárytáńſkiem ábo Syryiſkim ięzykiem mieli: bo to ieden był iáko Mázowiecki z Polſkiem. Ztąd że piśmienni Zydźi / záwße ſie go vczyli/ dla zrozumienia Piſm / ták iáko my dźiś łáćińſkiego. A to iáwno ieſt z onych słow tych do Rabſacena gdy im oblężonym rozkázał ábo rozwaźał poddáć ſie Krolowi Bábilońſkiemu. Præcamur vt loquaris nobis ſeruis ſuis Syriacè, ſiquidem intelligimus hanc linguam, & non loquaris nobis Iudaicè audiente populo qui eſt ſupra murum. 2. Reg. 18. Zkąd znáć iż piśmiennych Zydow inßy był ięzyk od gminnego Chánáneyſkiego / iáko go Izáiaß cap. 19. zowie. Jeżelić tedy piśmienny v Zydow ięzyk Syryiſki był/ tedyć nie pochybnie y pierwotne ich Piſmá Syryiſkie ábo Arámeyſkie. Tego tedy pierwotnego Syryiſkiego ięzyká gdy potym y Kápłani Zydowſcy z inßemi piśmiennikámi/ do końcá w Bábilońſkiey niewoli zápomnieli / dla tego muśiał proßony od nich Eſdras przełożyć Moyżeßowe piſmá ná Bábilońſki; z ktorego słowámi wroćili ſie byli Zydźi z Bábilonu. Co gdy vczynił / dopiero iáko támże Nehem. 8. mamy. Legerunt in libro legis Dei, diſtin-

ctè & a-

cte & apertè ad intelligendum, & intellexerunt cum legeretur. Dla czego? bo iuż był in vulgarem Babylonicam linguam illorum przełożony.

Jawno tedy ieſt że dźiśieyſza Zydowizna lubo rączey Ezdráizná / nic inſzego nie ieſt / ieno Chaldeyſki iezyk / Zydowſka gebá cokolwiek odmieniony; ktorego tákowego Moyżeſz ani słychał. Záczym piſmá iego nie mogły być ieno pierwotnem iezykiem Syryiſkiem / ábo Scythyckiem / iáko pomienione pogránicżne Sámárytáńſkie miáſto Scytharum potwierdza. Bo ten pierwotny iáko y ſámi Scythowie ich iezyk Syryiſki / że niegdy poſpolity był ták w Egipćie zá Moyżeſzá / iáko też Bábylonie y Perſyey / iáwno ieſt nie ieno zpomienionego Rábſácená Bábylończyká że go vmiał / y z onego liſtu przećiw Zydom do Artáxerxá / o ktorym mamy 1. Erdræ, 4. Epiſtola autem accuſationis, ſcripta erat Syriacè, & legebatur ſermone Syro: ále też y z onych słow Moyżeſzowich. In exitu Iſrael de Ægypto, domus Iacob de populo Barbaro, bo Słowaki wſzyſcy Grækowie zwáli Bárbárámi / iáko ſie w 9. Rozdźiale pokázuie.

Iż Æthymon słow nie może być prawdźiwy / ieno z Słowieńſczyzny. Rozdźiał 8.

Ták oczywiſty prawdy pomienionych rzeczy / opuśćiwſzy dálſze wywody / iáwno ieſt á iż ponieważ iezyk Słowieńſki znáduie ſie być náſtárodawnieyſzem ná świećie: tedyć wſzyſtkie inſze nie mogły być ieno z niego wypiſowáne. Záczym prawdźiwy Æthymon ábo Wied-imion z niego wypiſowánych nie może być ieno z niegoż też ſámego doſtąpiony. Záczym / ktokolwiek go ſzuka w inſzych iezykach / nie potrzebnem dowćipem ná wietrze budnie / błedy błedámi wrzkomo obiaśniáiąc / á ono tym bárziey słowá zátrudniáiąc: iáko wiele ich czyniło y czyni / vwiedźionych nie pomiárkowánem áffektem przećiwko iezykom ſwoim.

Jeſt teraz miedzy inſzemi Doktor ieden w Rzymie / ktory vśiluie pokázáć / że Láćina z Zydowizny wypłynełá. Ná co gdym go ták rok pytał / iákiemby to práwem ábo z tákiego fundámentu czynił: to ieſt mogli by vkázáć / ábo że Zydźi Rzymiány zpłodźili / ábo że przed niemi we Włoſzech byli / ábo że Rzymiány niegdy vczyli / ábo że Oycowie ich do Zydowſkiey Ziemie ná náuki niegdy ieźdźáli / ábo cokolwiek tákowego. Zámilkł nieboraczek ſtáry / nie bez wielkiego śmiechu z niego kilku ludźi vczonych / co przy tym byli. Rownie tákże Bekanowi y niektorym inſzym / dowćipne bayki / o pierwotnośći ſwych iezykow świátu podáiącym / y ſtárodáwne słowá niemniey Azyáńſkie y Aphrykáńſkie / iáko y Europſkie z nich wywodźić vśiluiącym / trzebá by pierwey ná to tákie práwo ábo fundáment rżądowánia ſwego pokázáć: to ieſt ábo że Azyánom y Aphrykánom początek ták dáli / ábo że tám przed niemi byli / ábo cokolwiek tákowego.

Nie dość tedy ná tym / dowćipnie wymyśláć tákie podobieńſtwo nie-

ktorych

ktorych słow stárodawnych miásto prawdziwego ich Æthymonu, ále trzebá ná to pierwey pokázáć tákie Prawo / tákie ma nász iezyk Scythycki ábo Słowieński / że Principatus originis semper Scythis tribuitur, à quibus auctis colonias ferunt per orbem diffusas fuisse. Czego iż wszystek świát Marco Portio Catonis pozwala: zá tákiem Práwem śiedząc głosu pospolitego / iáwno iest: Iż iezeli Scythowie świát zrázu osadźáli / tedyć osádzony gdźieszkolwiek po świećie ich Narod / bez wątpienia swym iezykiem Scythyckiem ábo Słowieńskiem wszedy gádáć muśiał / poki go nie wygreczmil ná Greczyznę / ábo nie wyłáćnił ná Láćinę / ábo iákokolwiek ináczey nie wyforemnił. Záczym gdy ktorego słowá ták wyforemnionego ábo ráczey wypsowánego świát nie rozumie: trzebá prawdźiwego tego Æthymonu ábo Wiedu-imion / nie gdźie indźiey szukáć / ieno wpierwotnem Scythyckiem ábo Słowieńskiem iezyku / z ktorego iest wypsowáne.

Ze Greczyzná / Láćiná / y insze iezyki / z Słowieńszczyzny są wypsowáne. Rozdział 9.

Dla doráchowánia śie prawdźiwego Æthymonu, ábo Wiedu-imion iákichkolwiek / potrzebá vważyć iáko ie psowáli Garbárze pierwotnego iezyká / Grekowie ábo Láćinnicy / y ktorzykolwiek insi.

Bo o Grekách iż cokolwiek máią tedy od nas wźieli / iáwno iest ex confesso illorum apud Varronē libro 3. de Anag. Gdźie pisze / iż gdy Crates Philosow ruszył był niegdy wątpliwośći. Czemu by śie nie mowiło Alpha Alphatos, iáko Gramma Grammatos, odpowiedźieli mu drudzy Philozophowie Greccy. Hæc vocabula non sunt nostra sed barbara, to iest Słowieńskie. Bo tego iezyká ludźie zwáli Warwárami iákoby Gwuru wárownego: ktorego słow Chrząszcz / Chrzest / Trzpień / Trzmiel y tym podobnych / żadna gębá niewárowna nie wymowi. A iezelić Alpha vita &c. Słowieńskie są słowá to iest Dálbá wiedu / iákoby Datrix Scientiæ, tedyć po gotowiu y insze temi literámi wygrzeczniona. Iáko dość rzetelnie pokázuie Archilochus lib. de temporibus mowiąc o Homerze. Vltimum hunc Homerum ætas nostra cernit, qui Olympiade 23. & à Troiæ excidio anno. 500. patriâ Mæon, Olympico certamine victor, iudicio totius Græciæ eximius Poetarum est habitus, & ei soli ius tributum emendandi characteres & nomina & linguam Græcam: quæ vt ferunt Cadmus Samothrax ferè Barbara & plena ruditatis, attulit sub excidium Troianum. Sunt ergo nunc characteres ab Homero forma elegantiore: nam primi Barbariem quandam vetustam, & non Phænicum habent vt cernimus, & Gallatarum atq; Mæenum figuras retinent. Idem Homerus reformauit characteres, & Grammaticæ præcepta primus dedit, cum antea quisque sermone scriberet, simul & loquebatur vernaculo. W ktorych słowiech vważyć potrzebá: naprzod / iż Grecki iezyk nie był pospolity ábo przyrodzony / ále Szkolny dowćipnie zmyślony. A potym że ich pospolity ser-

lity ſermo vernaculus nie mogł ináßy być/ tylko Słowieńſki iáki był od początku
záwße y ieſt po dźiśdźień w Thrácyey/ Bulgáryey/ Mácedoniey/ Ragu-
ſách/ Dalmácyey/ wßyſtkiem Jllyryku/ Boſnie/ y wßedy około tey miłey
Grecyey/ ábo wrzkomogrzecznieyßy źiemice/ ktore przed tym Pelázgia zwá-
no. Bo rzetelnie świádczy Thucydides lib. 1. że tych słow Græcus y Barba-
rus, nie było zá czáſow Homerá/ y że on Greki zwał Peláſgámi ábo Myrmi-
donámi; A ſam záś Thucydides wßędy zowie ich Hellenámi. Zkąd iáwno
ieſt/ że Polaczkowie lubo z Grecka Peláſgowie/ od mirmidowánia/ Myr-
midones/ á od mieyſcá nád morzem Olani ábo z Grecká Hellenes názwáni/
poſpolitym niegdy Słowieńſkiem ięzykiem gádáli/ y tychże liter co y Mæo-
nowie Słowacy záżywáli/ áż do czáſow Homerá. Ktory y ſam też będąc
Słowákiem (ponieważ był Mæon) nie nowe słowá y charáktery wynálazł/
ále náße Stárosłowieńſkie wypolerował. Bo mu (iáko Archiloch mowi)
ius tributum erat, nie adinueniendi ále emendandi characteres & nomina, & linguã
Græcam, to ieſt one vernaculam zá czáſem ták rzeczoną gdy z wypolerowánych
słow powſtałá wrzkomogrzecznieyßa. ¶ Nie może ſie tedy wątpić/ że Gre-
czyzná pierwßy początek ſwoy dopiero w 1700. lat po Potopie wźięłá od
Homerá: ponieważ on w 500 lat po zburzeniu Troie pierwotny ięzyk
Słowieńſki polerował: á Troiá we 1200. lat po Potopie zburzona byłá. Od
ktorego czáſu Homerowego Peláſgowie náśi pierwotny ięzyk odedniá do
dniá polerowáli/ poty áż w kilká wiekow Greczyznę vſtánowili. Zá ktore
niepotrzebne vśiłowánie/ Myrmidonámi byli przezwáni.

A co ſie záś tknie Łáćiny/ rzetelnie mamy in Supplemento Chronicarũ Iaco-
bi Bergomenſis. Notandum autem eſt, quod Latina lingua, quadrifariam diſtincta
eſt: in Priſcam ſcilicet, & Latinam, atque Romanam & Mixtam Priſca ſub Iano &
Saturno, Latina quæ ſub Latino cæteriſque Tuſciæ Regibus fuit, Romana deni-
que quæ poſt Reges exactos cœpit, Mixta autem quæ poſt dilatatum Imperium cre-
uit. Co/ żeby ſie tym lepiey zrozumiáło/ potrzebá wſpomnieć ná słowá Be-
rozowe/ o naypierwßych obywátelách Włoſkiey źiemie. Lib 5. Comerus
more Scythico vnde venerat docuit ſuos Italos vrbem curribus componere. Et ideò
Veij appellari ſunt vocabulo Sago, qui plauſtrum Vetás appellant, & vrbem ex his
compoſitam Vettulam/ ſi magna eſt Vlurdum/ ſi metropolis Ciocholam. A o
ich pierwotnych naukách tenże lib. 3. mowi. Eodem tempore Ianus pater, Iani-
genas Radzenuos docuit Phiſicam, Aſtronomiam, Diuinationes, Ritus: & Ritualia
conſcripſit, omniaq; literis mandauit. Eiſdem verò nominibus & veneratione Diui-
na ſunt proſequuti, quibus in Armenia Saga erant vſi. ¶ Jawno tedy ieſt/ iże ten
Komer ábo Gomer ſyn Japhetow Scythá był/ ktory z pierwotnym Sło-
wieńſkiem ięzykiem naprzod z Armeniey do Syryey ábo Arámey/ á potym
ztámtąd tu do Korony Polſkiey/ ábo Scythyey Krolewſkiey przyßedł: zkąd/
y do Włoch tenże też náoſtátek Sczerosłowieńſki zánieść muśiał Czego y
ſáme pomienione słowá/ Veias, Veitula, Vlurdum, Ciochola, y Rádzenui po-
twierdzáią. Bo lubo ie Beroſus iáko nie wiádomy Słowieńßczyzny ták

bárzo

bárzo popsował / iednákże z opisánia ich łácno się domyślić / iż Veias położył miásto Woz / Veitula miásto Wiestułá iákoby tułáiąca się ábo ruchoma / Vlurdũ tákże miásto Wlurdom lubo z dzisieyszá Filárdom iákoby gruntowne budowánie / Ciochola miásto Co-okoła / iákoby do koła obwiedzione (ztąd że Moskwá po dziśdzień Zámek do koła obwárowány Kolowáńcem zowie) y Ràdzenui miásto Rodzeni to iest dźieći iego.

Rzecz tedy pewna iest / iż oná Prisca lingua Latina Bergomenśowá Scżerosłowiańszczyzná byłá / iáka tám Romor z dzisieyszey Korony Polskiey / ábo Scythyey Krolewski zániosł. Ktorą gdy we Włoszech zá czásem w wielu słowách odmieniono / ták iż podomno rożna iuż byłá iáko teraz Czeszczyzná od Polszczyzny : te táką dopiero Latinam ábo łácnieyszą (to iest im do wymawiánia) y Authorá onego łácnienia Latinum przezwáli. ¶ Potym gdy co dzień obćináiąc pierworny iezyk (zá co tytułu Taliani to iest vćinacze dostáli) ową litery odmieniáiąc / y rożnemi inszemi sposobámi / o ktorych się niżey powie / iuż w poły rożnych słow nárobili : w ten czás był trzeći ich iezyk podobny owemu niektorych / co gadáiąc po Polsku mieszáią Láćinskie słowá / iáko ná przykład : Słyszałem piekny Dyscurz o Compozytiey miedzy Status. Ztąd że Bergomensis on tákowy iezyk / áni Polski áni Láćiński zowie Mixtam linguã ; czyniąc go czwartem z trzećiego. ¶ Náostátek skoro iuż wszystkie práwie słowá / ná kopyto swych iezykow przerobili : dopiero w ten czás powstał czwarty ich iezyk / ktory Bergomensis trzećiem czyni ; zowiąc go linguam Romanam. W ktorym polerowániu iezyká gdy gmin nie mogł z Szkolnikámi w ras nástąkiwáć / ztąd powstáłá rożność Włoszczyzny od Láćiny.

Rownie tedy tymże sposobem Grekowie / Ægipcyánie / y ktorzykolwiek insi ná świećie / nie iednym skokiem ále po stopniách odmiány / iezyki swoie w dzisieyszą doskonáłość nie rychło przywiedli. Iáko ná przykład z płomienia nie záraz vczyniono flamma / ále podobno pierwey płomá / potym plámá / áż blámmá / áż ná ostátek stáneło flamma : tákże y insze słowá. Czego dość rzetelnie to sámo potwierdza iż nie mieli zrázu (iáko vczy Angelus Roccha in sua Bibliotheca Vaticana) ieno 16. liter / to iest. A B C D E F I L M N O P R S T V áż po tym nie rychło zá czásem y nie rázem H K Q X Y Z wynáleziono. A o literách F y V konsonánsie támże pisze / iż te dopiero Claudius Cesarz wynálasł : y dokłáda tego / iże stárśi Láćinnicy nie pisáli fruges ále bruges, nie fama y fanum, ále bama y banum, nie Cæsar ále Kaysar, nie Pyrrhus ále Purrhus, y insze tym podobne słowá. A po wynálezieniu litery F. pisze iż tey ták bárzo záżywáli / że nie pisano hordeum veho, ále fordeum vefo, nie Octauianus ampliauit, ále Octafianus ampliafit, nie vulgus vixit, ále fulgus fixit, á przed tym bulgus bixit, tákże y insze słowá. ¶ Ztąd znáć że Ciceronowe pismá / tákże Iulij Cæsaris y inszych ktorychkolwiek stárych Authorow w ktorych wyborną Láćinę widziemy / medrosżkowie tych świeższych ledwie nie nászych wiekow przerobili : poniewáż w nich niemász nic ták śmiesznych słow stároświeckich iákie bywáły zá ich wiekow / y długo potym. Czego

dość

dość oczywiśćie potwierdza świeży na świećie Kálepin / ktorego pierwsza y własna tego editia niemal ták rożna iest od dźiśieyszych / iáko oneczne Plantusowe tolutim badisa od dźiśieyszego paulatim equita, y insze podobne stáro-łáćińskie słowá.

Sposob doráchowánia sie Æthymonu / z iezyká Słowieńskiego. Rozdział 10.

Tákowe tedy wypłynienie wszelákich iezykow z nászego pierwotnego pokazawszy / iáwno iest iże wszystkiego świátá rozmáite słowá / musiáły z niego wźiąć iákiszkolwiek początek. Záczym kto sie chce ich prawdźiwego Æthymonu ábo Wiedn-imion lubo zrozumienia doráchowáć / trzebá ie záś temiż názad sposobámi odpsowáć / iákiemi są zepsowáne: niegdźie początki słow odćináiąc / niegdźie też odmieniáiąc / niegdźie śrzednie litery ábo syllaby wyrzucáiąc / niegdźie przydawáiąc / niegdźie przesádzáiąc / y rożnemi inszemi sposobámi: Ktore gárbarze słow stárych twáli z rázu Wygorámi / á cá czásem Figurámi iákoby Wyborámi. Z iákich zdáło sie tu kilká położyć zá Reguły / przez ktore śielá iest w tym Wywodźie słow odpsowánych: áby káżdy widźiał / że sie nic lekkomyślnie w nim nie położyło.

Reguły ábo sposoby ktoremi pierwotne słowá psowano.

1. Od wszystkich słow ktore sie od A lub E. poczynáią / pierwotny początek odćięto. Jáko náprzykład ex Gabris vczyniono Abros, ex Saccaron Acearon, ex Hades Ades, ex Nagona Agona, ex Matheas Atheas, ex Sarbis Arbis, ex Gaza Aza, ex Bauari Auari, ex Caulon Aulon &c. Tákże ex Belea vczyniono Blea, ex Hebuda Ebuda, ex Iechne Æchne, ex Herebus Erebus, ex Resulani Esulani, ex Sergestani Ægestani &c. Ktore wszystkie słowá y inszych tákowych niezliczona rzecz / znayduie sie dwoiáko pisane w Historyckich Dykcyonarząch / á miánowićie Stephani Caroli.

Toż wielom słowom (nie wszytkim iednák) vczyniono / ktore sie y od inszych wokalisow poczynáią. Jáko ex Hierycho Iericho, ex Hieremias Ieremias, ex Hieroboam Ieroboam, ex Hyberia Iberia, ex Hyberus Iberus, ex Hyarbas Iarbas ex Tyscopolis Ischopolis &c. Tákże ex Colchinium Olchinium, ex Corope Orope &c.

2. Niegdy też y ták iuż obćięte słowá z consonantow / znowu doopełniywano / y z zostáwionych wokalisow. Jáko ex Acantium vczyniono Cantium, ex Alaconia Laconia, ex Adamastor Damastor, ex Apulia Pulia &c.

3. Niektorym záś słowom rázem cáłe syllaby vćięto / iáko ex Illyberia vczynio-

vczyniono Liberia, ex Ilyberis Liberis, ex Iobachus Bacchus, ex Palatij Latij &c.

4. Niemal we wszystkich pierwszych syllabách miásto nászego O. kłádziono A. żeby ieno czymkolwiek rożne były słowá nowsze od pierwotnych: iáko morze mare, sol sal, nos nasus, komin caminus, Pogánin Paganus, owies Auena &c.

5 Nie máiąc nowsze ięzyki odmian liter iáko my kłádli dwoie áá miásto nászego A. iákie mamy w słowiech / bal / dal / miał ꝛc. Tákże dwoie éé miásto nászego E. iákie mamy w słowiech / grzech biegł legł ꝛc. Czego ztąd sie dochodzi / że tákowe áá lubo éé odmieniwszy ná pomienione A lubo E álić wnetże ták sie rozumieią / iáko ie pospolicie wykłádáią. Jáko ná przykład Báál czytáiąc Bal / álić sie rozumie strászny; iákiem on bydź muśiał / ponieważ wszystká Arya przezeń przyśięgáłá. Dlátegoż to imie wykłádáią / dominās vel subijciens aut possidens: á Grekowie Báálá Marsem bydź rozumieią. Tákże Béélphegor, czytáiąc Bel-phegor / álić wnet sie obiáśnia / czemu to słowo Bel, vetustum ábo defluentem wykłádáią / to iest iż dawno niegdy beł.

6. Dla teyże przyczyny miásto nászego O. iákie mamy w słowiech tòr, gòr, płòtł ꝛc. kłádli au: iáko miásto òro, tòro, Plòtus &c. taurus aurum Plautus &c.

7. Rownie tákże y o konsonántách vważyć potrzebá / iż miásto nászego l. niemal záwsze kłádli dwoie ll. Jáko Wal Vallis Golec Gallus, Bal ábo Bel Bellus &c.

8. Tákże miásto nászego / ś. kłádą / sc. Jáko Zydowskie śin scin, reś reśc, Sith Scyth, Mathuśalach Mathuscialach &c.

9. Nuż iáwno iest / że Łácinnicy ábo Włoszy wszelkie Ch tákże C. przed A. O. V. czytáiąc zá K. śiełá przez to słow niepoietych vczynili: iáko capio, captiuitas, caputiū &c. ktore czytáiąc przez C. iáko ie nápisano / iáwno iest iż capio y captiuitas są násze cápam y záczápienie / á caputium brát czapczyn.

10 Toż rozumieć y o literách G y T z ktorych támte przed E. I. czytáią zá dz, á te przed temiż wokálisami zá C.

11. Vważyć teź potrzebá / iż Grekowie nie máiąc liter B. áni C. nie czytáli Barbarus ále Warwarus / nie Basilica ále Vazylika. ꝛc. á miásto C. pospolicie pisáli K.

Zydzi tákże ná wielu mieyscách B. miásto W. y wzaiem W. miásto B. czytáią.

12. Nuż TH Grekowie niegdy kłádli zá Ṫ. co sie wymawia niemal iákoby wnim j. było: iáko w słowie Athenæ miásto vczenie ábo vczenie / iż tám szkołá pospolita byłá: Niegdy zá tákowez D. Ztądże Łácinnicy Greckie Theos piszą Deus, y tákże tym podobne. Czásem też y zá proste D: iáko w słowie Æthymon miásto Wied-imion. Łácinnicy záś byle czem tem rożnić / D. często w Th odmieniáią: iáko Dronos Thronus / Gedá Getha: Ztądże sławne są v Poetow Gethyca plectra A czásem też y w proste T. iáko Powiedácz Poetá.

13. To też vważyć potrzebá / że Zydzi niemáią pewnych iáko my Wokalisow / ále ie w iednem tylko Aleph punktámi rozznáczáią / rownie iáko

my /

my / á, a/ od golego A. Záczym Æthymonuiąc słowá / nie trzebá ſię wiele ſádźić ná ich Wokáliſách / ále tylko ná ſámych práwie Konſonántách.

Cżęſto też H. nie potrzebnie przydáią: iáko Hieruzalem miáſto Ieruzalem.

14. Nuż trzebá záwſze y ná to pámiętáć / iż przed Claudiuſem (iáko ſię w 9. Rozdź. pokazáło) nie było liter F. y V. konſonánſá. Záczym Æthymonuiąc słowá / ták ie trzebá czytáć iáko ná on czás piſano y czytano / gdy niemi co beło przezwano.

15. To też vważyć potrzebá iż litere X. kłádli miáſto náſzego / gz. ábo kz. ták iż iedno ieſt Kśiądz ábo z Láćińſka Xiądz / tákże Euxinus ábo Eugzinus miáſto Ogzony. ¶ Cżęſto też Láćinnicy kłádą S. miáſto X. iáko Exquilinus ábo Æſquilinus, Alexia ábo Aleſia &c.

16. Rowinie tákże y o literze Y. vważyć potrzebá że ią Grekowie częſto kłádli miáſto E. iáko Breges Briges ábo Phryges, Chreſtus Chryſtus / Edeſſa Edyſſa, Tymbrium Timbrium ec. ¶ Stárśi záś Láćinnicy miáſto Y. kłádli V. iáko Pyrrhus Purrhus, Tyſcus Tuſcus, Tyſſagetæ Tuſſagetæ, Thyria Thuria &c.

17 Tákże o literze Z. vważyć potrzebá że ſię częſto znayduie / miáſto niego H. á czáſem y G. iáko Agonax / ábo Azonaxy Abraham, miáſto Obrezan: Z tądże go wykłádáią Patrē circunciſionis, ábo multitudinis to ieſt circunciſæ.

18 Wiele też rożni gárbárze pierwotnego ięzyká grzeſzyli y powinowáctwem ábo podobieńſtwem liter iákie ſą miedzy H, á Ch, tákże Ch. á G. tákże G. á K. tákże B. á P. tákże F. á W. tákże M. á N. tákże P. á Ph. tákże W. á B. y tym podobnych.

A ná oſtátek nie rozumieiąc słow popſowánych / ábo nie mogąc poiąć od náſzyńcow wymowionych / óślep kłádli ktoreſzkolwiek litery / á czáſem y ſyllaby inſze zá inſze. Iáko ná przykłád mamy w pomienionym Dykcyonárzu Hiſtorycktem Stephani Caroli, ſą iedno w rożnych Authorách Adiabare Aiabane, Adubanus Danubius, Aduas Abdua, Æcani Æquani Æqui Æquiculi, Ædeſſa Ædiſſa Ædyſſa Ægea, Ægabro Bebro, Sarmatæ Syrmatæ Sauromatæ, Hennoma Hennomia, Poltiobria Polzumbria, Abganis Agabanis, Agræ Acræ, Agragas Acragas, Roxolani Traxolani (ſub tit: Alani) Brytania Prydania (ſub tit: Albion) Breges Bryges Brygantes Phryges, Bryſes Chryſes, Bruſa Pruſa, Cabrus Caprus Calabrus, Claudius Clauſus, Caralitani Calaritani, y kilká tyśięcy słow inſzych: ktore ſię zá czáſem w oſobne kupy zbiorą / ná pokazánie wiecey tych Regul niepráwośći.

Iáko tákowe Reguły / y ná co ſą potrzebne
Rozdźiał II.

Obacz tedy vważny Czytelniku / że ią Æthymonuiąc słowá / nie ktorą chcę litere ábo ſyllabę kłádę zá inſzą / ále przez pewne Reguły z wielką pracą zebráne / te ktorey potrzebá wyćiąga / ábo do ſenſu piſmá S. lubo Hiſtorycskiego / ábo przyrodzenia tákiego słowá. Iáko ná przykład / nie doſć máiąc z po-

iácz pospolitego wykładu słowá Osanna, żeby się miáło rozumieć Salua nos Domine (á to dla tego iż niemász wnim konstrukcyey z nástepuiącemi słowámi filio Dauid) á chcąc wiedzieć coby to zá słowo było : Naprzod vważyć potrzebá / że to filio Dauid wydawa Osanne iż ma bydź nie co iemu należącego. Wiedząc tedy że to Pánu Chrystusowi śpiewano beło / ktoremu iáko prawdziwemu Bogu należy Boska chwałá : á vważáiąc że Illyrikowie Nabożeństwo Bożeństwem zowią : łácno się domyślić / że to słowo Osanna iest zepsowáne (przez pierwszą Regułę) Bożanna ábo Bożenna / to iest latria filio Dauid.

Tákże Alleluia, iż ie wykłádáią Laudate Dominum, łácno się doráchowáć (przez 1. Reg. o początku / á 7. o dwoygu ll) że to iest Chwałe-luia / to iest laudem fundit. sc. cætus fidelium. ¶ Nuż Abram, vważáiąc iż był od Bogá obrány y dla tego z Harán wywabiony : iáwno iest / że to słowo Wyżydowiono z nászego Obran ; á to przez 4. y 18. Reguły. A iż potym / w ten czás beł názwány Abraham gdy mu się Pan Bog rozkazał obrzezáć : ztąd oczywista rzecz iest / że to słowo niegdy beło Obrezan / z ktorego Zydźi nie máiąc pewnych wokalisow vczynili (przez 4. 16. y 18. Reguły) Abraham. Ztądże go wykłádáią Patrem multitudinis, przeto iż wiele Narodow przyięło od Zydow obrzezánie. ¶ Tákże Absalon że go wykłádáią (per antiphrasim to iest opácznie) Patris pax ; vważáiąc iż Ætyhmon w opáczności bydź nie może / á chcąc wiedzieć / coby to zá słowo beło : naprzod vważyć potrzebá / iż ledwie kiedy miał świát podobnego iemu szaleńcá przećiwko włásnemu Oycu / bo táwne się tego woyny przećiw Dawidowi : á potym że go on zábitego ták bárzo przećię żałował / áż mowił. Fili mi, quis mihi tribuat vt ego moriar pro te. A ták wnet się pokázuie przez 4. Regułę / że to iest ábo Obszalon / iákoby náder szalony / ábo Obżalon miásto obżałowány. ¶ Nuż Ceres ponieważ ią zá Boginią zboż máią / vważáiąc iż Boginie trzebá cźćić / á żyto zowią reszą / łácno się domyślić / że to słowo Ceres, iest okrzesáne czcze resz. Tákże Bacchus / ponieważ go zá Bogá trunkow máią / á ná beczce máluią / gotowa rzecz / iż to słowo iest zepsowáne Beczkoś. ¶ Rownie co by zá słowo beło Alaconia lubo Laconia (bo ią dwoiáko piszą) łácno się doráchowáć / naprzod pierwszą syllabę przez 4. Reg. odpsowawszy ná Olaconia, á potym przez 3. Reg ná Polaconia ; ponieważ w Pelázgij beła / gdźie tákże z miástá Polakoniey vczyniono Láconią / iáko y we Włoszech z Polácium ábo z Láćińska Palatium zá czásem okrzesáno Latium. Ztądże po dźiśdźień Illyrikowie / rownie iáko y nas Włochy Lachámi zowią. ¶ Nuż nix iáwno iest per 15. Reg : że go wyrobiono z nászego śniegu ; naprzod / e. wyrzućiwszy / á potym / s. ná koniec przesadźiwszy / áby beło nigs ábo z Láćińska nix. ¶ Tákże Cupido iż chćiwość znaczy / iáwno iest / że to słowo (przez przesadzenie syllaby do) vczyniono z nászego do kupy, iákoby chćiwe zgromadzánie ábo łączenie. ¶ Nuż litera / wiedząc że mowienie rzeczą zowiemy (iáko piękną rzecz miał do ludźi) łácno dość że ią wyłácnono z tych słow lita rzecz iákoby fusus sermo. ¶ Tákże Syllaba siłá ábu to iest obiecadła wkupie. Calamus ka-

łáma//

lać ma abo musi / to iest papier abo na czym piszą. Papyrus pod-pioro / bo go pod nie podkładaią. Author dal-tor / iż droge do czego przetorował: y także wszystkich inszych słow / co ich ieno iest na świecie w ktorymkolwiek iezyku / łacno sie z ich przyrodzenia / abo opisania lubo w Bibliey lubo w Historyach dorachować przez pospolite Reguły / iako z pierwotnego naszego iezyka Słowieńskiego wypłynęły.

Ze tákie wykłádánia słow odpsowánych / nie są przeciw pospolitym Doktorow Swiętych Rozdział 12.

Jawno tedy iest / że słowa ktore vważny Czytelniku znaydziesz w tym Wywodzie odpsowane / lubo z Polska nazwane; iako Paradisus Poradziesz / Monarchia Mieszarcość / Aristocratia Parzystokrarzenie / Seth Scyth (abo rączey Szyt) Enos abo Anos Panosz / Malalèel Molà-lèt / Mathusale abo Mathuscyałach Maru-ścieloch / Tanais Toniec / Hercules Harculec / y insze tym podobne / nic więcey nie są rożne od Adam Jadam / Eua Jewa / Andreas Jędrzey etc. tylno że tamte nie są nam tak iako te w zwyczaiu: dla tegoż nie vważnym dziwne sie zdadzą.

Niechże tedy żaden nie mowi że to są szczere słow popsowania gwoli wykładania ich po swemu / przeciwko pospolitemu Doktorow Swiętych wykładowi. Bo insza rzecz iest słowo takie swawolnie popsować a insza zepsowane z dowodem odpsować / aby sie to co niegdy rozumiało. ¶ A co sie tknie aby odpsowanych wykłady miały być przeciw Doktorom Swiętym / vważ proszę mądry Czytelniku / że iako insza rzecz iest pokazować / o takiem obrazie iż tego abo owego Swiętego iest / od pokazowania iakiemi go farbami abo z iakiego drzewa wyrobiono / y z ktorego lasu ono drzewo wyrabiono: tak insza rzecz iest / wykładać z Doktorami Swiętemi słowa Żydowskie abo Greckie / tak iako ie Żydzi abo Grekowie rozumieią / a insza nie przecząc temu pokazować / zkąd sie wzięły v Żydow abo Grekow takowe słowa: y co brzmią w vszach pierwotnego iezyka Narodow Słowieńskich. W czym żadna sie krzywda ani Bibliey / ani Doktorom Swiętym nie czyni. Bo ieżeli sie godzi Biblijne słowa Chaldeom y Arabom / ynaczey pisać y po swemu wykładać / niżeli ie Żydzi piszą y wykładaią: czemuż proszę nie ma sie toż godzić y nam Słowakom? A tym więcey żesmy zawsze beli y są przy tym prawie: iako sie widzi w zwyczayniejszych słowiech Adam Jadam / Eua Jewa / Ioannes Jan / Andreas Jędrzey / y wielu podobnych / ktore inaczey aniżeli Żydzi abo Biblia / piszemy y czytamy. Co ieżeli sie godzi w zwyczayniejszych słowiech: czemu ynie w inszych niezwyczaynych?

A żeby

Azeby iáwno beło / iáko rożnie Chaldeowie y Arábowie słowá Biblyine piſzą y wykłádáią / niech będą te kilká ná przykład.

Jeżeli rozni rożnie piſzą y wykłádáią:

Láćińskie	Cháldeyskie	Arábskie	Słowieńskie
Adam	Odom	*Adamo*	Jádam.
Homo vel terrenus aut terra rubra, v wßyſtkich.			Heres Dei promiſſor.
Abel	Hobel	*Habil*	Vbel.
Luctus vel vanitas, v wßyſtkich.			Defuit.
Seth	Śith	*Scit.*	Sczyt.
Poſiuts	Fundamentum,		Frontiſpicium.
Enos	Anuś	*Anos.*	Pánoß. (.ſ. Sethi.
Homo vel vir.	Nomen Domini vel dulcedo,		Dominatoris filius
Malaleel	Máhlálail	*Mahloloil.*	Molá-lel.
Laudans Deum	Laus æterna.		Tineam fudit.
Mathuſale	Mátuśiálách	*Matuſcialach.*	Matu-śćiáloch.
Mortem miſit	Nuntius mortis	Mittens mortem.	Turbamkti excisor.

Czemu po náßemu nie piſáć y wykłádáć?

Dla rozeznánia tedy czyiby wykład beł właſnieyßy: Naprzod o Jádámie vważyć potrzebá / iż miedzy inßemi imionámi Bożemi / ieſt też iedno ieſtnośći Boſkiey Já ábo jaus iákoby Egus, ktorem ſie názwał mowiąc Exo. 3. Ego ſum qui ſum. Zrodźie Jádam właſnie wykłáda ſie Egi dabo, iákoby dźiedźic obietnic Bogá ktory ſie názwał Ja ieſtem ktory ieſtem: to ieſt nie odkogo inßego ieſtność máiący / ieno ſam odśiebie. Ktorego wykłádu potwierdza ono Dawidowe Pſal. 8. Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius Iż iednák dáleko wiekße rzeczy miał mieć od Bogá niżeli wźiął / to ieſt Niebo do ktorego człowiek ſtworzony / dla tego nie názwał go Bog Jádal / ále in futuro Jádam / iákoby Dei dabo / ktory ſie zowie jaus ábo Egus. ¶ Vbelá wykład iáwny ieſt bez wywodu / bo wiemy że Vbel gdy go Kaim zábił. ¶ Sczyth záś coby beło nikomu nie táyno; przyczyná iednák dánia mu tego imienia beła / iż od niego wyſtáwionego ná czoło Jádámowe Pánowánie w Raiu poczęte Sczythickiem zwano / y potomki tego iáko názacnieyße ná świećie Synámi Bożemi ¶ Pánoßá tákże wykład / ſam z śiebie iáwny ieſt / iż był Synem Sczytá pierwßego po Jádámie Páná świátá / y Sukceſſorem tego. ¶ Molálel dla tego ták beł rzeczony / że pierwßy ná świećie Kainiány podbił / ktorzy iáko mol wßyſtek Narod ludzki pſowáli. Zá co iż nieśmiertelny chwały nábeł / ſtądże to imie Laus æterna wykłádáią. ¶ Methuśćiáloch záś / ſtąd beł ták przezwány że Kainiány wyśiekł / ktorzy y przed Potopem dlugiemy woynámi

świát-

świat mócili / ztądże go wykłádáią / Mittens mortem, ábo Apostolus mortis. Ktorych wszystkich wykłádow istotna własność w sámym sie Wywodźie sze-rzy obaczy.

Pokazawszy rozność v roznych miedzy pomienionemi słowámi / rownie tákże / nie będźieli w kogo chćiáło / że Magoga y Goga synow Iáphetowych zowie po nászemu Láchem y Poláchem / choć tego dość gruntowne przyczy-ny pokázuie: niech prosze wspomni ná tákąż rozność słow zwyczáynieyszych Adalbertus od Woyćiechá / Bonauentura od Dobrogostá / Deodatus od Bogdá-ná / Felix od Szczesnego / Bonifacius od Dobrodźieiá / Chrisostomus od Złoto-ustego / Benedictus od Dobrosłowá / Syluerius od Lásomiłá / Hieronymus od Iároszá / Laurentius od Wáwrzyńcá / Petronilla od Piotrusze / Pudentiana od Wstydońki / y inszych tym podobnych. Ktore w vszach nászych ták właśnie nie máią nic Láćińskie z Polskiemi / iáko y Zydowskie Magog z Láchem ábo Gog z Poláchem: Nowszem kiedybyśmy ták nie rozumieli Láciny iáko Zy-dowizny nie rozumiemy / záiste nie rownieby trudniey pokázáć / że to iedni beli / Adalbertus y Woyćiech / Felix y Szczesny / Hieronimus y Iárosz / Lauren-tius y Wáwrzyniec / tákże y drudzy z pomienionych: á nizeli Magog y Lách / ábo Gog y Polách. Ktorym tego tylko nie dostawá / że ich nie mamy w zwyczá-iu iáko támtych. Iednákże łácniey sie ich niż támtych doráchowáć: bo vwá-żywszy / że Scythiam Regiam wszyscy Historycy w Koronie Polskiey pokázuią z Nuz to że Scythy Zydzi Magogámi (pátrz w Kálepinie pod słowem Ma-gog) á Słowacy Láchámi zowią: oczywista rzecz iest / że to ieden muśiał być v roznych Magog y Lách / iáko Adalbertus á Woyćiech / ábo pomum á iábłko. A poniewaz Polách przodek nász ták záwsze pospolu chodźi z Lá-chem / iáko w piśmie S. wszedy Gog z Magogiem (ktorym nász Narod nie-gdy śpiewywał Lelum Polelum) tedyć zá tem idźie: że iáko Zydowski Ma-gog iest nászem Láchem / ták też y ich Gog nászem Poláchem / ábo Polakiem: co sie dostátniey tym Wywodem pokázuie. Ztądże ládá Zydźie Szláchćicá zowie Goy / á Chłopá Muzyk.

Ták tedy tych iáko y inszych słow (dorachowawszy sie iákie niegdy beły) że vżywam zá trzeći Instrument ábo máterya Istoryey moiey / nie dźiwuy-sie vważny Czytelniku: poniewaz iáko widźisz y w nich sámych dobrze z rozu-miánych / dyszy oczywista prawdá niemal wszystkiego iáko sie co dźiało.

O przybudowániu ná pomienionych trzech Fundámen-tách Istoryey. Rozdźiał ostátni.

Ná ostátek y to vważyć potrzebá / iż nie rownie większy iest dowod cze-gokolwiek / pokázem zpewnych rzeczy / prásą dowćipu wyćiśnionym: iáko przez miárkowánie czásow / ábo iedneyże rzeczy roznych imion doráchowánie /

y inszemi

y inſzemi ſpoſobami / oczy ludzkie otwieraiącemi: á niżeli gołemi słowami ktorego Authorá o bayki podeyrzánego. Iáko náprzykład / że Báal ktoremu Ninus y Semiramis bałwan beli ná vczćiwość wyſtáwili / nie kto inſzy był ieno Tanaus primus Rex Scythiæ Regiæ ábo Korony Polſkiey: łácno práſá dowćipu wyćiſnąć / z słow Genebrárdá / wielkiego Chrześćiáńſkiego Historyká mowiącego lib. 1. Vexores Rex Ægypti qui Scythas vſque ad Pontum (vt Trogus docet) pepulit, & Tanaus Rex Scythiæ qui Vexorem vſq; in Ægyptum repulit, ante Ninum fuerunt. Ieżelić abowiem przed Ninem żadnego inſzego nie beło przeſtráchu świátá / procz tego Tánauſá / tedyć nikogo inſzego procz niego / nie możono Báálem ná on czás przezwáć. ¶ Tákże to / że tego Tánauſá (dopiero potym w Europie ták názwánego) przed tym w Azyey Polagiem / lubo zá czáſem Polachem / áż náoſtátek Polakiem zwano / od Polegnienia po Lagu ábo Lachu (ktorego Zydzi Magogiem zowią) ná Stolicy świátá: Ztąd łácno wyćiſnąć / że ſtárożytne miáſto Polemniacum nád Pontem, ná tym mieyſcu Ptolom. pokázuie / zkąd Tanaus wypadł ná Wexoresá. ¶ Nuż to że ten Polach rzeczony Báál y Tanaus / muśiał bydź nie de ſtirpe Iaphet iáko Faſciculus temporum vczy / ále właſny á náznácnieyſzy ſyn iego / ſam czás pokázuie ponieważ beł ieſzcze przed Ninem. ¶ A to záś / że go Iozeph Antiquitatum Magiem á drudzy Zydzi Gogiem zowią: ztąd łácno wyćiſnąć / iż tenże lib. 1. ná tymże mieyſcu pokázuie Moge Miáſto ſtárożytne gdźie Ptolom. Polemniacum: A piſze iż beło Mogá ſyná Iáphetowego. Tym ſpoſobem y wiele inſzych rzeczy nád Słońce iáśnieyſzych / łácno wyćiſnąć práſá dowćipu z pewnych fundámentow / iák wino z iágod.

Nie pytayże ſie więcey vważny Czytelniku / zkądem wźiął y biore to co piſze (choć ledwie kiedy od kogo z dźiśieyſzych pomyślone) obaczywſzy przez te Perſpektywe / ná iákich fundámentách ſtoię. Ale ták proſzę badź wdźięczen prace moiey / iákoć przynależy. A ták ią chętnie czytay / iáko ia tobie vprzeymie życzę / vt bene diuque valeas.

Nástepstwo Pánow Swiátá.

Sámoprawdźiwych Augustow *ábo Gogustow.* Y Niezwyćiężonych,

Przez ktorych sie wieki / ten Wywod prowádźi.

I. Adam / w Raiu od Bogá postánowiony Pánowal lat 234. áż wnuká obaczył / z tego syná ktoremu Páństwo miał wolą zpuśćić / áby mu pokutowáć nie przeszkadzało — Od stworzenia

II. Seczyth ábo Seth syn iego / nástąpiwszy Roku - - - - 235.
A wieku swego 105. Pánowal lat 140. áż przykłádem Oycowskiem tákże wnuká z nástepce swego obaczył.

III. Panosz ábo Enos, syn iego nástąpiwszy Roku - - - - - - 395.
A wieku swego 160. Pánowal lat 100.

IV. Panoch ábo Anach, wnuk iego / názwány Molálel ábo Malaleel / nástąpiwszy Roku - - - - - - - - - - - - - - - - - - - 496.
A wieku swego 101. Pánowal lat 404.

V. Metu-śćiałoch ábo Mathusale prawnuk iego / nástąpiwszy po nim Roku - 901.
A wieku swego 214. Pánowal lat 756. áż do Potopu / ktory sie pocżął. - 1657. Od Potopu.

VI. Japhet / Práprawnuk iego / názwány Iuppiter nástąpiwszy (po iedenastu lat Interregni) Roku - - - - - - - - - 1669. 12.
A wieku swego 112. Pánowal w Azyey lat 337. nim odszedł do Aphryki.

VII. Lach Priscus syn iego po Zydowsku Magog / legszy ná pierwotney Stolicy świátá. - - - - - - - - - - - - - - - 2007. 351.
A wieku swego 342. Pánowal lat circitèr. 30.

VIII. Polach Priscus, brát iego ktorego Zydźi Gogiem zowią / przed tym O an ábo Alanus, á potym Báal, Tanaus, Hercules, y Iouis rzecżony: nástąpiwszy Roku - - - - - - - - 2018. 362.
A wieku swego 348. Pánowal lat circitèr. 45.
Przyszedł do Europy Roku - - - - - - - - - - - - - - - - 2025. 369.
Gdźie Scytyckie Krolestwo (ktore przed tym od pocżątku w Azyey było) vstánowił od niego Polskiem / á od władzi Cármáckiem názwáne. Rzplodźił wnutem trzech synow / Scyćcá / Gogáderzcá / y Gielońá: z ktorego liniey był. Jan Gielon / ábo Jagiełło.

IX. Scyćiec ábo Scytes, od ktorego Scythickie Krolestwo zowie sie Scyćiońskiem ábo Scytharum Regiorum. Tego dźiełá v Nástepce ábo Successory / áż do Natáśn: y Niezwyćiężon WLADYSLAWA ZYGMVNTA pokaże Authorowe Speculū Historicum, bedźieli ná nie táki nákład / iákiego potrzebá.

WYWOD HISTORYCKI

Jedynowłásnego Páństwá Swiátá/

NA obaczenie w reku názacnieyszego Narodu Polskiego/ y w ich Koronie prawdziwego násteppstwá/ w pierwotnym Jádámowym Pánowániu świátu: vważyć potrzebá/gdzie sie/ iáko/ á iákie poczeło: y w kim/ kedy/ á iáko ćiągneło/ poty áż sie dziśieyszey Koronie Polskiey zá łáską Bożą dostáło. Co obaczywszy/ krotko sie cokolwiek pewnego y o przeszłey fortunie iego pokaże. Co w tey máteryey vważáć.

CZESC PIERWSZA.

O Zacnośći pierwotnego Scythyckiego Páństwá przed Potopem, y rożnośći Scythow Pánochow (iesćze ná on czas) od gminnych.

I Adámowe Pánowánie świátu/ w Ráiu władza od Bogá wźieta poczete/ z rázu to iest przed grzechem szczerá Porádźieś byłá/ ktora nowsze iezyki Arystokrácyą zowią; przeto iż w Porádźieży iednáką wszyscy wolność mowienia máiąc párzystokraczą. Spolnie ábowiem do Jádámá y Jewy rzekł Pan Bog. *Gen.* 1. Rośćie y mnożćie się, á nápełniayćie ziemię, y podbiiayćie ią: á pánuyćie Poczete w Ráiu pánowánie Aristokratia było.

nuyćie rybom morzkim, ptástwu niebá, y wszem rzeczom co się rucháią ná ziemi. Ktoremi słowámi Pan BOg wszechmogacy / naprzod przyrodzoną pierwszych rodzicow zwierzchność nád wszystkim przyszłym potomstwem ich / potwierdził y vgruntował mowiąc: Rośćcie y mnożćie się, á nápełniayćie ziemię, y podbiiayćie ią. A potym ták im sámym / iáko y potomstwu ich / dał wspolną moc y vżywánie / wszelką inszą procz człowieká żywiącą rzecz/przydáiąc: Pánuyćie rybom morzkim, y ptástwu niebá, to iest latáiącemu po powietrzu / y wszem rzeczom co się ruszáią ná ziemi. Z tądże mowi *Scot. lib. 4. distinct: 15. quæst: 2. Lege naturæ vel diuina, non sunt rerum distincta dominia, pro statu innocentiæ: immo tunc omnia sunt communia. Prawem przyrodzonym abo Boskiem, nie są rozdzielone Państwa rzeczy, dla stanu niewinności, y owszem w nim wszytko miało bydz spolne wszytkich*, iáko mamy y *Decret: distin: 8. capite* 1. Záczym gdyby był pierworodny grzech nie nástąpił / tedy wszelki człowiek iednákie by práwo miał był nád wszelką procz ludźi żywiącą rzeczą / pokiby iey sobie ktory z nich był ná swoy obecny pożytek / ábo posługe nie odłączył. Bo w onym szczęśliwym niewinności stanie / żadenby sobie był nic nie przywłaszczał / ále tylko czásu potrzeby / czego chćiał iák swego záżył: á poki by czego był ieden záżywał / potyby śie tego drugi był nie tykał. Ale zwierzchność nád ludźmi / przy sámych by tylko pierwszych rodźicach zostáwáłá byłá: á po ich śmierći (ile rozum pokázuie) podobno tákże w mężczyznie y biáleygłowie / ná ktorych bykolwiek oni byli tákowe práwo swoie od Bogá wźięte / wlali: ći záś tákże ná drugich: y ták záwsze ná potym. Bo władza oná od Bogá postánowiona / ták-

że mu-

Od Bogá powierzone y wywyższone. [margin: Od Bogá powierzone y vpogácone.]

Wszemi rzeczámi przed grzechem.

Sámym Jádamowi z Jewą poruczone.

Aby trwáło

że muśiáłá mieć naśienie naſtępſtwá / iáko y wſzelka inſza rzecz od niego ſtworzona naśienie płodu / według onych słow. *Iob* 36. *Deus Reges in ſolio collocat in perpetuum*, to ieſt *BOG Krole na Maieſtaćie poſtanawia na wieki.* Prawdá ieſt / iż tákowa zwierzchność w onym zgodliwym ſtanie / żadnych hołdow / robot / y ćiężarow / nie wyćiągáłáby byłá po inſzych ludźiách ; iednákże miáłáby byłá wzgląd ſwoy / y władza nád nápełniona ziemią / według pomienionych słow: Nápełniayćie ziemię, y podbiiayćie ią. Nie pomáłu potwierdźáią názwánia Krolow po Łáćinie *Rex*, po Włoſku *Re*, po Hiſzpáńſku *Rei*, po Fráncuſku *Roy*, á Raynik po Stáropolſku ábo Słowieńſku: że ſie pierwotne Kroleſtwo świátá w Ráiu poczęło.

w ich pokolenıu.

Po grzechu záś pierworodnym oná Porádźiez Jádámá y Jewy obroćiłá ſie w Mień-árcość ábo Monárchią / to ieſt że ieden był miány árcy nád wſzytkimi: gdy Pan Bog miedzy inſzymi troſkámi náznáczonymi Jewie / odiął iey władzą pánowánia / mowiąc *Gen.* 3. Pod męzowa mocą będzieſz, á on będzie panował nád tobą. Bo temi słowy do Jewy: A on będzie panował nád tobą Pan Bog władzą Jádámowe nád nią / y wſzytkim przyſzłym iey potomſtwem potwierdźił: áby nikt nie mogł rozumieć / że pánowánie Jádámowe rownie też tákże przez grzech vſtáło ; iáko y ono poſpolite wſzytkiego potomſtwá tego / ná wſzelkich rzeczy mienie w poſpolitośći ; Nie tylko tedy moc pánowánia ludźiom / ále też y oná poſpolita wſzem inſzym rzeczom / y vżywánie ich po grzechu pierworodnym / przy sámym tylko Jádámie pierwſzym Ráyniku / ábo porządnym Pánie świátá zoſtáły. Z tądże Auguſtyn S. vczy *ſuper* 2. *Ioan.* że prawem iuż ludzkim á nie Boskim od Krolow wziętym mamy, co ma-

Po wygnániu z Ráiu Ariſtokrácya w Monárchią ſie obroćiłá.

Z dekretu Bożego.

Y własność wſzech rzeczy przy zwierzchność zoſtáłá.

co mamy. y támże niżey mowi: *Per iura Regia posside͏ntur possessiones*, to iest / *Prawem Raynikow* (ktorych dziś Krolámi zowiemy) *maia sie mienia*. Jawno tedy iest / iż ono pierwotne práwo Boże spolnego wszytkich wszem rzeczom pánowánia vtráćił narod ludzki przez grzech pierworodny / ták iż teraz w rekách zwierzchnośći zostawa.

Ktora rożna iest pod iednym nayw yższym Pánem.

Tá zás rożna iest / według onych słow Eccl: 5. *Excelso excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alii, & insuper vniuersæ terræ Rex imperat seruienti. Nad wyszego* mowi / *drugi iest iescze wyszy, y nad temi znacznieysi sa drudzy, aż naostatek wszytkiey ziemie Krol roskazuie iey służacey.* to iest / wyższy nád szláchte Krolowie / nád tych zás Cesárzowie / á nád Cesárze ieden Pan wszytkiey ziemie Successor Adámow. ¶ Ktory luboby go kto nie chćiał znáć zá tákiego / przećie iednák przez to práwá swego nie tráći / rownie iáko Papież Duchownego ná wszytek świát / choć go wiele Pogan / Kacerzow / y Odszczepieńcow niechca znáć zá tákiego.

Luboby go kto nie znał zá tákiego.

Bo władzy Adámowey muszą bydź successorowie.

¶ Znowu zás miedzy tych ták rożna zwierzchnośćia iedna iest od Bogá wźieta / iáko w Adámie była / y muśi bydź w iego práwnych Successorách abo Nastepcách / według pomienionych słow *Iob. 26. Deus Reges in Solio collocat, in perpetuum.* to iest / *Bog Rayniki na Maiestaćie posadza na wieki.* Ráyniki mowie nie Krole / bo Krolowie ábo Królowie / Sedźiámi tylko niegdy bywáli / od Ráynikow nád kráinámi ná karánie y czynienie spráwiedliwośći postánowionemi. Druga zás zwierzchnośc iest Krolow ábo Sedźiow / nie władza Boża / ále ábo własną śiłą / ábo zá zezwoleniem sie poddánych / postánowiona do czásu: o iákich mamy słowá Boże *Ozeæ 3. Ipsi regnauerunt & non ex me, Principes extiterunt & non cognoui. Oni mowi krolowali*

Ktorym nieposłuszny ch.

Bog nie zna zá Krole.

łowali, a nie zemnie, Panem byli, a iam nie znał. to iest ich zá tákich. Tákowa tedy zwierzchność / iezeli własna siłá powstáłá / tedy sie tyrańskim zowie: przeto / że ći tácy rány zádawáią / száblą stánowiąc krolestwá swoie, ná ktore nie máią żadnego práwá. A iezeli iest z vchwały poddánych / tedy względem ich słuszna iest / lubo to względem práwá Jádámowego (władza Boża vstánowionego) nie słuszna: iezeli od Successorá Jádámowego nie ma potwierdzenia / y nie przyznawa w nim nawyższey zwierzchności / iáko niegdy przyznawano: y znowu powinno będzie przyznáwáć / kiedy tego czás od Bogá przeyrzány / według Dánielá S. przyidźie. To iest / że ieno 2. głowy świátá nawyższe będą: Papież / á Pan świecki wszytkiey źiemie: pod ktorym tákże będą / iáko niegdy bywáli Czárowie / pod Czárámi Kaynicy / á pod Kaynikámi Krolowie abo Karálowie y Xiążętá z inszemi Pány doczesnemi.

Abo z czyiego vchwały Krolowie.

Ktorzy wszyscy kiedyżkolwiek będą muśieli znáć iednego Páná ziemie.

Gdy tedy po grzechu pierworodnym / zupełna władza świátá w sámym tylko Jádámie zostáłá / tákowa oná Mien-árcość lubo Monarchia iego / trwáłá áż do tego czásu / kiedy spuśćił synowi swemu ná imię Sethowi / Pánowánie świátá, iáko sie niżey pokaże. W ten czás ábowiem / iż sam Jádam będąc Pánem onego / nie tylko Práwem BOżym / ále też y przyrodzonym / iáko Oćiec wszytkiego narodu ludzkiego / niemogł ná Sethá wlać onego Práwá przyrodzonego / bo go nie mogł Oycem drugich synow swoich (ktorych procz Kainá / Ablá / y tego Sethá / miał 29. y tyleż też / to iest 32. Corek / według *Comest. in 3. cap. Gen.*) tákże áni potomstw ich vczynić: dla tegoż áby Seth następcá iego / miał był zupełna wszytke moc Jádámowe / nie dość było postánowić go ná swē mieyscu / przez wlanie nań práwá Bożego / ále też nád to dla iákiego rozer=

Po Jádámie nástąpiłá Arystokrátycka Monarchia.

W Secie successorze iego.

go rozerwánia potrzebá było zezwolenia drugich synow Jádámowych/ ná posłuszeństwo iemu. Przez ktore spolne porozumienie/ nástąpił trzeći stan w Pánowániu świátá/ z pierwszych dwu zmieszány / to iest Porádźieśká Mienárcość / lubo *Aristocratica Monarchia*, iáka po dźiśdźień w Polszcze mamy: iż ieden Pan ma hárc y gore nád wszytkimi / ále to nie ináczey / ieno przez spolna wszytkich Porádźiez ábo Aristokrácya.

iáka po dźiś dźień w Polszcze mamy.

Ták tedy vgruntowáne panowánie świátá/ od tego czásu / záwsze dwoie przezwiská miáło / to iest od spolney rády Poradziez ábo *Paradisus* (iáko sie niżey pokaże) á od Sethá syná y nástępce Jádámowego/ Sethyckie ábo ráczey Scythyckie. Ztądże to imie Chaldeowie y Arábowie wykłádáia *fundamentum*, á Zydźi *positum .s. pro fundamento*. Od tego tedy zowie sie pierwotne Pánowánie świátu Sethyckie ábo ráczey Scythyckie: bo tego syná Jádámowego / ktorego niedoskonáłość Greckich y Láćińskich liter/ Sethem vczyniłá/ Zydźi Azyáńscy/ Cháldeowie/ Arábowie / y wszytká Azya (w ktorey sie vrodźił y vmárł) nie Sethem ále Scythem zowia: iáko zeznał *Vict. Maronita* dźiśieyszy Professor tych iezykow *in Vniuersitate* R*omana*. Niemáiac abowiē Grekowie y Láćinnicy rożnośći/ iáko my y Azyanowie miedzy c ć cz, s ś sz, z ż ź, y inszymi podobnych: nuż niektore litery rożnie ná rożnych mieyscách wymawiáiac/ (iáko *C.* przed *a o u* zá *k*. tákże *g*. przed *e i*. zá *dz*/ muśieli rádźi nie rádźi ták słowá stárożytne popsowáć/ że ich teraz y sámi nie rozumieia. Jáko ná przykład *Basilica* y *Basiliscus*, zdádza sie być brát z śiostra / choć brzydki wąż Bázyliszek/ nie ma nic z Krolewskim Kośćiołem/ ktory Bázylika zowia. Zkadże to zbłaznienie świátá? ztad/ iż nie mogli wypisáć swemi literámi/ W*ażylica* y W*adzilysk*:

Ktora sie Scythycka Porádźiezá zowie

Bo niedoskonałość liter.

iáko y insze słowá popsowáłá.

Ktorych

Ktorych słow by byli nie popsowáli / wszytkoby gmin zrozumiał / iż dla tego Tum Wazylicą przezwano / áby go wszytkie insze Kościoły czćiły y ważyły: á węzá wzrokiem zábiiáiącego / dla tego Wádziłyskiem názwano / iż wádźi łysk tego złego oká / wszelkiemu kogo on zayzrzy. Ták rownie wypisáć nie mogąc / Togryś y Tágrodz, oboie zowią *Tygris*: choć iedno iest zwierze / od iádowitego gryzienia Togryś rzeczone; á drugie Rayská rzeká Tagrodz dla tego ták názwána / iż grodźiłá lubo dźieliłá bezbożne Káiniány / od inszego dobrego potomstwá Jádámowego: iáko o niey miedzy inszemi *Genebr. lib.* 1. pisze. Tá niedoskonáłość liter ość y vstá w iedno Os, tákże Cárá, w Sará (áby nie czytáno Kárá) y Carmatæ, to iest Czárstwo máiący w *Sarmatæ* (żeby nie czytano Kármatæ) y niezliczona rzecz inszych słow popsowawszy / niepoięte vczyniłá. Miedzy iákimi mamy też w Bibliey pomienionego Setha miásto Scytha, od ktorego nástepce Jádámowego / pierwotne Páństwo świátá / Scytyckie sie zowie. ták też y Scyth z Sethem vczyniłá.

Ztadżeć ono iest co *Trogus Pompeius* (iáko mamy v Justyná *lib.* 2.) wyznał / iże *Scythom Azya* 1500. *lat przed Ninem hołdowała.* Przećiwko czemu / poniewaz do tych czas nikt sie nie ozwał / znáć że konieczna iest prawdá. A poniewaz ták iest / tedyć wytráćiwszy 1500. lat przed Ninem / muśiał sie ten hołd w 560. lat po stworzeniu świátá począć: to iest / w ten czás kiedy Pan świátá / Káiniany podbił pod posłuszeństwo / y iáko sie niżey pokaże / tákowe iárzmo ná nich włożywszy / zá to przezwiská Málaleel ábo raczey Molá-lel nábył; bo nie było ná on czás molá / narod ludzki psuiącego / procz Káiná z potomstwem iego. Ztadże to iego przezwisko *Malaleel* Zydzi *Laudans Deum*, á Cháldæowie z Arábámi *Laus æterna* wykłádáią: Ktorego potomkowie przed potopem pánowáli.

 iż przez

iż przez one Rżimianow podbicie / nabel nieśmiertelney chwały.

Na tym tedy fundámencie stoiac / iezeli Scythowie w 560. lat po stworzeniu świátá pánowáli / tedyć nie od kogo inszego mogli ták bydź ieszcze ná on czás názwáni / ieno od tego Scythá lubo Sethá syná Jadámowego. A wzaiem zás / iezeli Scythowie od Scythá rzeczeni ná poczatku pánowáli / tedyć musi bydź iż Scyth ábo Seth musiał pánowáć po Jadámie / przez ktorego te władza *podbiiania ziemie* wzieli od Jadámá.

od niego successorá Jadámowego poczawszy.

Z tadże mamy. *Eccl.49. Seth y Sem, chwały dostapili przed ludzmi, nad wszelka dusze w pokoleniu Iadamowym*, to iest / ten Duchowna z ktorego Zydzi ida / á tam ten świecka z ktorego Scythowie / ábo Sethyanowie: y dla tegoż obudwuch imiona Zydzi wykłádáia *positum*, á Cháldeowie z Arábámi *fundamentum*. Záczym iezelić on przed Potopem otrzymał gore nád wszelka dusza z pokolenia Jadámowego: á wszytká stárożytność poswiadcza Trogowi / iż Scythowie w 560. lat po stworzeniu świátá pánowáli: tedyć ináczey bydź nie może / ieno iż Scythowie ciże byli co y Sethyanowie / to iest naslawnieyszego syná y Nastepce Jadámowego potomkowie.

Z tadże Scythowie tám swoy poczatek pokázuia / gdzie y Moyzesz Ray

Náostátek / y z tad nie pomálu sie potwierdza / płynienie Scythow od Sethá syná Jádámowego / y Páná świátá po nim: że gdy sie oná sławna v Historykow sporká miedzy nimi á Egyptcyany o stárożytność rodzáiu toczyłá / to iest / ktorzyby z nich pierwszymi ná świecie byli / tedy Scythowie támże / y tymże dowodem / poczatek rodzáiu swego y Scythya swoie pokázowáli / gdzie y Moyzesz Ray w Bibliey vkázuie: to iest / w Armeniey. Bo co o mieysce Ráiu / łácno sie go doráchowáć z słow Moyzeszowych / iż był

Ktory był miedzy irzodłami Tygru y Euphrátu.

ná Or-

ná Ormiáńskiey gorze / z ktorey *Tygris* y *Euphrates* Ráyskie rzeki wychodzą. Jeżelić ábowiem wszyscy iednostáyśnie o Tygru wykłádáią / one słowá Moyzeszowe *Gen. 2. Rzeka wychodziła z mieysca roskoszy.* tedyć Ray ábo mieysce roskoszy / muśiáło tám bydź zkąd tá rzeká wychodźi: to iest / ná Ormiáńskiey gorze miedzy źrzodłámi rzek Rayskich / Tygrá y Euphratu. Czego y sáme imioná tey gory potwierdzáią / bo ią Zydźi *Ararath* to iest / horá ábo gorá rádośći: á Scythowie *Torem* dla tego zowią / iż tám naprzod byłá źiemiá od ludźi przetorowána. *Taurus*, z tego Toru poprawcy stárych słow vczynili; iáko y złoto / iż sie w gorách znáyduie / po Włosku názwáne *Oro*, iákoby horne ábo gorne / Láćinnicy odmienili w aurum, Plotusá iż plotł nowy iezyk Láćiński w Plautusa, y wiele słow inszych. Tám tedy ná gorze Aráráth Moyzesz Ray y początek narodu ludzkiego / nie ináczey tylko rzekámi pokázuie.

ná gorze Aráráth ábo Taurze.

A Scythowie támże / y tákże właśnie / iáko y Moyzesz początek swoy niegdy Egypcyánom pokázowáli / mowiąc (iáko świádczy *Trogus lib. 2. Iustini*) po inszych wywodách / w te słowá: *Nuż iawno iest, że Scythia nad wszystkie ziemie tak iest wyniosła, iż wszystkie rzeki w niey sie począwszy, do Czarnego, Perskiego, y Ægyptskiego morza wypadáią.* Jeżelić ábowiem miedzy tymi rzekámi / ktore w pomienione trzy morzá wpadáią / naznácznieysze są Tygrys y Euphrátes / co ie Ráyskimi zowie Moyzesz / tedyć oczywistą iest rzecz / iż tám Scythowie Scythyą swoie / gdźie y Moyzesz Ray / á nád to y tákże / przez teź rzeki co y on pokázowáli. Co wielkiego vważenia godno wźiąwszy zá fundáment / nie mniey oczywista rzecz iest / że Scythowie nie mogli z kogo inszego

Temiż rzekámi dowodząc / co ie Moyzesz Ray skiemi zowie.

 wziąć

wziać ták dawnego początku swego / ieno z tego pomienionego Scythá lubo Sethá / naznácznieyszego syná Jádámowego.

poczete w Ráiu pierwotne Panowánie.

Jáwno tedy iest / iż pierwotne świátu Pánowánie / ná ktore Scyth ábo Seth wstapił po Jádámie / naprzod w Ráiu sie poczeło; bo y sam Ray w Scytyey był / ktorá ná on czás w Armeniey Scythowie pokázowali. A po wygnániu z Ráiu naprzod sie było miedzy Tygrem okolo Euphrátu roskrzewiło. Zktorych rzek Ráyskich / iż Rayka, to iest rzeká z Ráiu wychodząca: (od ktorey naprzod poznáney / wszelka ciekaca wode reka ábo rzeka zowiemy) dźieliłá *Paradis* ábo Porádźiez / to iest / Páństwo Scythyckie ábo Sethowskie / od wyroctwa Kaimowskiego: tákże rzetelnie vczy *Genebrardus lib. 1.* ztądże názwána byłá Tágrodz, iákoby przegroda. A Euphrátes iż lubo z teyże gory / z ktorey tez y Tágrodz wypada / y w toz morze co y oná wpada / iednákże nie prosto iáko oná / ále ták bárzo ná koło idźie / iż wyszedszy z zrzodła swego miedzy pułnocy á zachod / kołem wypada ná południe; ztądże názwány obrotem ábo owrotem / poprawcy słow przekrzćili Euphrátem.

Po wygnániu naprzod sie roskrzewiło.

miedzy Tygrem okolo Euphrátu.

A po śmierći Jadámowey.

Náostátek gdy áż okolo zeszćia Jádámá y Jewy / Mátusale V. Pan świátá / wyśiekszy Káiniany świát vspokoił / dopiero w ten czás *Paradis* ábo Porádźiez / to iest / pierwotne Scythyckie Páństwo iego / rośćiagneło sie było áż do rzek Gángesá y Nylu z ktore Moyzesz *Phizonem* y *Gehonem* zowie: y dla tego ie miedzy Párádyskie rzeki iáko gránice iego poczyta. A co sie tknie imion tych rzek / z tad im sa dáne / iż (iáko sam rozum pokázuie) nie bez tego go że sie cokolwiek przepłoszonych Káinianow przez nie iákokolwiek przepławiło / z tadże iedne Zydźi zowia Phisonem.

Rośćiagneło sie było áż do Gángesá y Nylu.

synem miásto Wyżonem / iákoby mieyscem wygnánia: á świát w tenże sens Gángesem miásto Gongesem / iákoby mieyscem gdzie goniono / on gies rozegżonych Káinianow. Druga záś rzeká / to iest / Nyl / dla tegoż też nábeła imienia Gon / z ktore° Zydzi vczynili Gehon: bo dalekó zá Nyl ostátki Káinianow po Aphryce goniono / iáko sie pokázuie z oney woyny / ktorą Plato Atlancką zowie: á Solon zeznawa / iż będąc w Egypćie / słychał ią tám być ieszcze przed potopem. Dopiero tedy po śmierći Jádámá y Jewy wyśiekszy Máthusále Káinián y / áż po te rzeki Państwo vspokoił / iáko świádczy ono mieysce Pismá ś. *Ios:* 14. *Iadam naywiekszy miedzy Anachami pogrzebion iest, a ziemia przestała od woien*, to iest vspokoiłá sie od oney wrzáwy długich woien z Káiniánámi. Zá ktore vspokoienie ziemie V. Pan świátá iż Kainiány wyśiekł / ktorzy świát mąćili / názwány był Matuśćiałoch; iáko z Azyáńskich Zydow / Cháldeow / Arábow / y wszytkich Azyanow / ktorzy go nie *Mathusale* zowią / ále Máthuśćiáłách; á wykłádáią to imie *Mittens mortem* ábo *Nuncius mortis*.

Ták szeroko rośćiągnione pierwotne Państwo Scythyckie.

O tym tedy rośćiągnieniu sie Scythyckiego Państwá / á nie o Ráiu / w ktorym Jádám z Jewą zgrzeszyli / rozumieć potrzebá co miedzy inszymi *Genebr. lib.* 1. mowi: *Niektorzy chcą, że sie Paradys rośćiagał szeroko, po Armeniey, Syriey, Arabiey, y daleko na wschod slonca*: to iest áż do pomienioney rzeki Phison. Bo to słowo *Paradisus* dwoiáko sie w pismie Bożym rozumie. Naprzod y własnie / zá pierwotne świátu pánowánie (od Sethá ábo Scythá syná y nástępce Jádámow° / Sethyckie ábo Scythyckie názwáne (przeto iż iest iáko sie pokázáło Porádziezká Mieniárcość / ábo *Aristocratica Monarchia*. A potym zá

Párádyżem zowią.

Bo to słowo Paradisus iest dwoyrozumiáce.

tym zá Ray / w ktorym Jádam z Jewą zgrzeßyli: á to dla tegoiż śię to Pánowánie od Bogá postánowione / w Ráiu náprzod poczęło. Czego łácno śie doráchowáć z o- nych słow / miedzy inßemi Ezechielá Proroká / y Historyká ś. do Krolá Tyru. *cap.* 28. *Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, perfectus decore, in deliciis Paradisi Dei fuisti*, to iest: *Ty znaku podobieństwa; pełen mądrości, doskonały w ozdobie, byłeś w roskoszach Raiu Bożego.* Tákże y z drugich słow miedzy inßemi tegoż Proroká do Ægyptskiego Pháráoná *cap.* 31. *Æmulata sunt eum omnia ligna voluptatis, quæ erant in Paradiso Dei.* To iest/ *Vganiały sie z niem wszystkie drzewa roskoszy, ktore były w Raiu Bożym.*

Co śie z Ezechielá pokázuie.

Z tych mowie słow Prorockich łácno śie doráchowáć/ co on Párádyzem ábo Ráiem zowie: bo rzecz iest nád słońce iáśnieysza / iż żaden Krol Tyru nie rychło po potopie zbudowánego nigdy nie był w onym Ráiu /gdźie Jádám z Jewą zgrzeßyli: Ani też Rayskie drzewá bezrozumne będąc mogły śie o co z Pháráonem vganiáć / iáko wzaim áni Pháráonowie nie rychło po potopie w Ægypćie pánowawßy / Rayskich drzew widźieli. Istotny tedy wykład pomienionych słow Ezechielowych nie może bydź ieon ten / iż Krolowie Tyru nie Raynikámi byli iáko Ægyptscy Pháráonowie/ ále Raynikámi: to iest członkámi Scythickiey Porádźieży lubo Aristokrátyckiey ich Monárchiy; iáka po dźiśdźień w Polszcze mamy. Iż (iák śie rzekło) ieden iest Monárchá lubo Mian arcy / to iest nád wßytkich: ále to nie ináczey ieno z spolney wßystkich Arystokrácyi / lubo Párzystokráczenia. Te tedy godność vcześnictwá wymawia Prorok y Historyk Boży/ Krolom Tyru/ mowiąc: *Ty znaku podobieństwa, pełen mądrości, doskonały w ozdobie.* to iest: Ty mądry y ozdobny człon-

Ktorego ten iest sens istotny.

bny członku Páństwá onego syná Iadámowego/ ktorego on *Gen. 5. Vrodził na wyobrażenie y podobieństwo swoie, y nazwał imie iego Seth, in deliciis Paradisi Dei fuisti, byłeś w roskoszach Poradzieży Bożey.* to iest Aristokrácyey władza Boża w Raiu postánowioney. A iż Krolowie Tyru trzymáli Czárstwo Syryiskie/ ktore po przeniesieniu Sethowego Máiestatu z Libanu do nászey Korony Polskiey/ (iáko sie niżey pokaże) miedzy wszytkiemi Cárstwy pierwotnego Scythyckiego Páństwá/ iáko Assyryiskim ábo Perskim/ Indiyskim/ Tátarskim/ Libiyskim y Rzymskim naprzednieysze było/ y ná Libanie Syriyskiey gorze stolice swoie miáło: dla tego przydáie Krolowi Tyru Prorok wymowki zacnośći iego/ mowiac dáley támże: *Tu Cherub extentus & protegens, & posui te in monte sancto Dei,* to iest: *Ty nad wszystkie Czarow nawyszy y ochronco ich, położyłem ćie na gorze S. Bożey.* Bo to *Cherub*, ábo iáko żydźi czytáią *Cheruw* iest zepsowáne słowo Czárow ábo Cesárzow. Y tenże sens iest drugich pomienionych z tego Proroká do Ægyptskiego Pháráoná: *Æmulata sunt eum omnia lingua voluptatis quæ erut in Paradiso Dei. Vganiały sie z nim wszystkie drzewa roskoszy, ktore były w Poradzieży Bożey.* to iest/ Scytyccy Pánowie świátá/ y ich pomienieni Czárowie Syriyscy/ z swoimi Raynikámi pod nimi kroluiacemi. Bo iáko sie pokazáło/ wszytká stárożytność w ten że sens świádczy/ że sie Scythowie przez długie czásy z Egypcyánámi vganiáli/ sprzeczáiac sie ktoryby z ich narodow był stárszy: poty áż wywody Scythyckie przemogły.

Krolowie Tyru Czárámi beli.

Cherub co zá słowo.

Ták y sam Pan Chrystus to słowo *Paradisus*, zá Poradzież ábo Arystokrátycką Monárchią rozumiał/ kiedy łotrowi ná krzyżu mowiącemu *Luc. 23. Panie, pamietay na mie, gdy*

Y sam Pan Chrystus w teże sens krolestwo swoie Páradyżem názwał.

mie, gdy przydziesz do krolestwa twego. Odpowiedział Dziś zemną bedziesz w Paradysu. Bo y w niebie krolestwo Chrystusowe Poradziez iest/ poniewaz nie sam tám pánuie / ále y święći iego beda z nim krolowáć: (iáko Senat iáki z Pánem swoim) y sadźić z nim iáko przyobiecał / mowiac: Matt: 19. Gdy vśiadzie Syn człowieczy na Stolicy maiestatu swego, bedziećie ywy śiedzieć na dwunastu stolkach sadzac dwánaśćie pokolenia synow Izraelskich. Rownie tedy to słowo Paradisus ták chodzi iáko dzisieysze Imperium, ktore naprzod y własnie rozumie sie / zá Wypieráctwo ábo Hetmáństwo kośćiołá Bozego ná wypieránie Pogáństwá od gránic Chrześćiáńskich / władza Papieska postánowione: á potym y zá te część Niemieckiey ziemie / w ktorey sie poczeło tákowego Hetmáná obieránie. Y iáko wzaim to Imperium, áko Hetmáństwo Chrześćiáńskie / od mieyscá zowie sie Niemieckim / ták y Paradisus ábo Poradziez / to iest pierwotne Rádzieckie świátu pánowánie / wzaiem sie też od mieyscá / Ráiem niegdy zwáło.

Rownie tedy słowo Paradisus wzaiem chodzi z Raiem.

Iáko dziś Imperium z Niemiecka ziemia.

Ztadze stárzy Scythowie Krole ktorych postánawiáli po świećie zwáli Káynikámi / dla rozności od Káynikow: iákoby oná władza / ktora sie w Raiu poczełá vstánowionemi. Czego piekny pomieniony ślad mamy w słowiech Krolow Europskich / ktorych miásto Káynik / Łáćinnicy Rex, Włoszy Re, Hiszpanowie Rey, á Fráncuzowie Roy zowiac / poświadczáia Genebr. iże Scythowie postanowili krolestwa Medyiskie, Perskie, Tatarskie, Greckie, Macedonskie, Rzymskie, y niemal wszystkie insze, co ich iest na świećie. A wprawdzie słusznie to mowi Genebr. lib. 1. bo ináczey bydz nie mogło: poniewaz pospolity głos wszystkich woła / z Markiem Porcyusem Katonowym / iż Principatus orignis semper Scythis tribuitur, a quibus auctis ferunt Colonias

Czego ślad iest w słowiech Rex, Re, Rei, y Roy.

Zkad znáć że krolestwá porzadne Scytowie postánawiáli.

Nastároddáwnieyszy ná świećie.

lonias per orbem diffusas fuisse Początek, práwi/ rodzaiu, zawsze sie Scythom przyznawa, od ktorych rospłodzonych, vdaią (to iest stáre wieki) że sie osady po świecie roskrzewiły. Jeżelić ábowiem Scythowie á nie kto inszy/ świát zrázu osadził (co sie potwierdza y z onych słow o Pánu Bogu *Iob.* 26. Qui extendit Aquilonem super vacuum, to iest / *ktory rośćiąga Aquilon po czczych mieysćach* bo Aquilon iáko sie niżey pokaże / Scythya krolewská iest ábo Korona Polska) tedyć pewnie y Krole ziemicom dawáli / ktore iáko członki swego Páństwá Ráynikámi zwáli / dla rożnośći od Ráynikow ábo Tyránow / ktorych Scythowie záwsze psowáli gdźiekolwiek sie ziáwiáli: á to władza onych słow Bożych w Ráiu do Jadámá Gen. 1. *Napełniayćie ziemię, a podbiiayćie ią.*

Ten Seth pierwszy Pan świátá po Jadámie / miásto był záłożył ná Libanie Syryyskiey gorze / iáko miedzy inszymi Genebr. lib. 1. wywodzi / (ktora z tąd imienia tego nábyłá / iż ią był nád insze mieysca vlubił.) Y názwał ono miásto nie Zenocha / ábo z Chaldeyská y Arábská Znocha / ále Pánocha od imienia syná y nástępce swego Enosá / lubo z Chaldeyská y Arábská Anosá / á po nászemu Pánoszá / iákoby Pánaczká ábo syná Pánowego / to iest Sethá / po Jadámie Páná świátá. Bo od wszytkich słow / ktore sie ieno od A. ábo E. poczynáią / poprawcy pierwotny początek odćieli: iáko sie w Perspekt: pierwsza regułá psowánia słow pokazało. Zydźi zás nie máią pewnych wokaliszow / ábo słowiacych liter / ále ie tylko świeżo wynáleźionemi znákámi / w iednym *aleph* rozznaczáią / iáko my / ć. y cz od gołego c. Záczym przed wynáleźieniem tákowych znákow / łácno im było zepsowáć Anosá w Enosá. A tego / że temu słowu Anos nie inszey litery iedno P. nie dostawa /

Seth 1. Pan świátá stolice ná Libánie záłożył.

Ktora Pánocha przezwał

ták iż ma bydź nie Anos ále Panos/á zátym y pomienione miásto Sethowe od niego názwáne / nie Anochá ále Pánochá/ ztąd sie iáwnie pokázuie / iż Cháldeowie z Arábámi to słowo Anos wykłádáią Nomen Domini, ktore w pierwotnem iezyku iest *Pan*: á pomienione Miásto od niego názwáne/ świát po Potopie nie Enoadis ábo Anoadis, ále Paneadis ábo Páneáda iákoby páństwem Jádámowym (przeto iż tám byłá pierwotna stolicá świátá) zowie/ y ná tymże ia mieyscu pokázuie.

Zá czásem Páneádá rzeczono.

Od tego tedy Pánosá III. p. świátá nástąpiłá roznosć miedzy Scytámi w Successorze iego Málácelu IV. Pánu świátá: ták iż sáme linia iego/ ktora w pomienioney Pánoße pierwotney stolicy świátá pánowáłá/ zwáno Scytámi Pánochámi/á inßych wßytkich Scythami gminnemi. Ztądże Żydzi Giganty od wiekow słáwne (iáko mamy Genes. 6.) Anáchámi / miásto Pánochami zowią/ ktorych Abben Ezrá támże wywodzi z Anáchá pierwßego Gigántá/ mowiąc o nim że był z liniey synow Bożych / to iest Sethyanow wedlug pospolitego wykładu.

Po Enosie z. Pánu S. rozni byli od gminnych Scythowie Pánochowie.

Zkąd znáć/ że ten po Żydowsku Anách z liniey Sethowey / nie kto inßy był iedno Málálcel IV. Pan świátá; ktory od nástąpienia po Enosu ábo ráczey Pánoßu ná pánowánie (w pomienioney Pánoße / pierwotney stolicy świátá) Pánoch rzeczony/ pierwßy ná świećie pocżął Gigántomáchią/ to iest/ prześládowánie Káinitánow. Czego táka przyczyná byłá. Zá czásow pánowánia Pánosá ábo Enosá dźiádá iego iż kácerstwo y bunty Káimowskie / wielkā były gore wźięły (iáko miedzy inßymi *Genebr. lib.* 1. wywodzi) Pános widząc że było potrzebá oraz y przećiwko ich kácerstwu y buntom woiowáć / temu Wnukowi swemu / dla sposobnośći do woien (ktora w nim sku-

Pánoch IV. Pan świátá pierwßy Káiniány podbił pod posłußeństwo.

Dla ich rebelliey y kácerstw.

nim skutek imieniem pokázuie) spuścił Pánowánie / od ktorego był Pánochiem przezwány: á sam sie ná osobliwą pieczą dusz ludzkich obrocił; iáko sie pokázuie z onych słow *Gen.* 4. *Ipse cœpit inuocare nomen Domini, Ten* (práwi) *począł wzywáć imienia Panskiego*, to iest / nowym z porządzeniem / obrządku chwały Bożey (iáko pospolity wykład vczy) ná zepsowánie kácerstwá Káymowskiego. W ktorym Biskupowániu nástąpiwszy po nim Henoch ś. wielą pism kácerwo Káymowskie psował / iáko szeroce wywodzi *Genebr. lib.* 1. á po nim od Bogá z oczu ludzkich wziętym / Noe był ná Biskupstwo świátá nástąpił / ktore potym Semowi synowi swemu spuścił / ten zás Abráhámowi; iáko Moyzes pokázuie / *Gen.* 14.

Ktore o rąz Enos / z Enochiem pismami psowáli.

Pánoch (lubo Anách po Zydowsku) IV. Pán świátá zárąz począł siłą bunty Káinianow przećiwko Páństwu Scythyckiemu gromić / poty áż ich 560. roku po stworzeniu świátá podbił / nie tylko pod posłuszeństwo / iáko dziesięć lat przed tym / ále też y pod hołdy; przeto iż podbići pierwszy raz / znowu sie byli zbuntowáli. Zá co iáko sie wyszszey námieniło / on Pánoch pierwszy woiennik ná świećie rzeczony był Molálel ábo Máláleel: przeto iż onego molá narodu ludzkiego / to iest / Káiná y z iego potomstwē / nie bez wielkiego krwie rozlania podbił. Z tądże Trogus prawdziwie powiedział / *lib.* 2. iż *Azya Scythom*, 1500. *lat przed Ninem hołdy oddawała*, bo tyleż lat wytráćiwszy wpada ono podbyćie Azyey w pomieniony rok świátá. 560. Czego mu iáśnie pismo Boże potwierdza Iozuæ 14. iáko sie wnetże pokaże.

Potym ich y pod Hołdy podbił.

Zá co był Moláleel przezwány.

To tákie Pánochá Molá-lelá lubo Máláleelá Káinianow prześládowánie / świát zowie Gigántomáchia / iákoby Gigántow máchánie / to iest / kiymi ábo czymkolwiek

To iego prześládowánie Káinianow Gigántomáchią zowią.

wiek

wiek tám było ná on czás ßermowánie. Co ztąd iáwno iest / iż Zydzi Giganty zowią Anáchámi / miásto Pánochámi. Iednákże Gigántow ábo ráczey Gigásow imie / nie w ten sie czás było ziáwiło ná świećie / ále dopiero około czásow śmierći Iádámowey / to iest / około roku 930. po stworzeniu: kiedy Mathusále V. Pan świátá / wyśiekł był do ßczetu Kayniány / y vspokoił ziemie: iáko sie pokázuie z onych słow *Iosu.* 14. Adam maximus ibi inter Anachim situs est, & terra cessauit à prælijs: to iest / *Iadam naywiekszey tam miedzy Panochami pogrzebion iest, a ziemia sie vspokoiła od woien.* W ten czás abowiem że Scythowie Pánochowie (iáko sie wyżey námienił) Káiniány áże zá Nyl po Aphryce gonili / á ná wschod słońcá áż do Gongesu ábo Gangesu płaßáli / ztąd Gongesámi / iákoby goniącemi gżes rozegżonych ábo rosproßonych Káinianow byli nazwáni: á pomienione rzeki ktore vćiekáiąc pomaćili / iedne to iest Nil dźiśieyßy / przezwano Gon / z czego Zydzi vczynili Gehon / á druga Gonges / ktora Moyżeß w tenże sens przezwał Wyżonem / iákoby wygnániem / á nowßy Zydzi Phisonem. Z tych tedy Gongesow / nowße iezyki wyspowały Gigasow táko y z rzeki Gonges Gánges: á z zwyćieżce Mathu-śćiálochá (przeto iż był mat wyśiekł) Zydzi Máthusálá. Czego dosyć oczywiśćie potwierdza to samo / że go (iak sie rzekło) Chaldeowie y Arábowie nie Máthusále zowią / ále Máthuśćiálach miásto Matuśćiáloch: á wykłádáią go Mittens mortem, ábo Apostolus mortis, lubo Mortem postulans.

Nic inßego tedy nie byli sławni oni od wiekow Gen. 6. Gigásowie / lubo z cudzoziemská choć źle Gigántowie / iedno Scythowie Pánochowie. Ktorych to Gigásow

Iednákże Scythowie Pánochowie nie rychło potym byli názwáni Gigásami.

Aż po śmierći Iádámowey gdy Káiniány wyśiekli.

Dla czego Gigásy Olbrzymámi zowiemy.

ná ß

náß iezyk Olbrzymámi zowie / od podobnego Chámiánow po Potopie / ná tychże mieyſcách / to ieſt / w Egypćie y Bábylonie podbićia / y przez też rzeki płaßánia. Co iż beł Olán lubo z cudzoziemſká *Alan* przodek náß) potym zá czáſem Polách / y inßemi przezwiſkámi iáko ſie niżey obaczy rzeczony) vczynił / y ſtrách ná wßyſtek świát puśćił / ztąd Gigáſá zowiemy Olbrzym iákoby Olan brzmi : bo głośne imie iego było po świećie / iáko ſie niżey pokaże.

Tá rożność Scythow Pánochow od gminnych.

Dwoiácy tedy byli od wiekow Scythowie / ábo Sethowi potomkowie. Jedni Scythowie Pánochowie / w ktorych liniey było pánowánie świátá / y w reku pomieniona Pánochá pierwotna ſtolicá iego : á drudzy Scythowie poſpolići. Pánochow Piſmo ś. zowie *ſynámi Bożymi*, á poſpolitych lubo gminnych / ze wßytkim inßym pokoleniem Jadámowym (procz Káińſkiey liniey) *ſynámi ludzkimi*; iáko mamy Gen. 6: Swiát záś / Pánochow *ſynámi Niebá*, á poſpolitych *ſynámi ziemie*. Ztądże Láćinnicy tákiego zowią Nobilis, iákoby Nebo-licz / to ieſt miedzy ſyny Niebá policzony: á my *Slachćic*, iákoby z Láchá ććić: á to dla tego iż nie przez żadne przywłaßczenie / ále przyrodzona mamy zacność Slachectwá. Zkąd znáć iáko wielka ieſt rożność / miedzy Slachćicem á Nobiliſem.

Záwiera ſie w ſynách Bożych á ludzkich.

Y w ſynách niebá y ziemie.

to ieſt Slachćie y gminie.

Zátrzymáłá ſtárożytność / lubo to w inßych słowiech / też właſna rożność Scythow Pánochow / od inßych poſpolitych / áż do dniá dziśieyßego / kto vważy / co to ieſt Scythæ Regij à Vulgures; (iedno to ábowiem ieſt Pánoch á Krolujacy.) Tákże y w onym ſławnym v Hiſtorykow obmálowániu Scythyey / w oſobie iedney Pánny / od połowice ná doł Jáßczurki; co ſie niżey wywiedzie.

Co świát zátrzymał słowámi.

Scythæ Regij & vulgares: tákże hieroglyphikiem Scythyey.

CZESC

CZESC WTORA.

O Zacności Pokolenia Iaphetowego, przy ktorem się tytuł y wszystka Polityczna chluba Scythow Panochow po Potopie została.

Z tych zacnych Scytow Panochow był Noe.

POkazawszy zacność Scythow Panochow/ y pierwotne ich świátu pánowánie przed Potopem: iáwno iest/ iż po nim nie został było tylko cztery mężczyzny/ to iest/ Noe ze trzemá synámi. Wiemy też z Bibliey ś. że Noe był z ich pánuiacy liniey: bo go rzetelnie Moyżesz pokázuie bydź Wnukiem Máthusálá V. Páná świátá/ á ostátniego przed Potopem. Ná czym się zásádziwszy/ potrzebá wspomnieć ná ono w Bibliey Gen. 9. Noego rosporządzenie pomienionych trzech synow swoich: ták áby był Iáphet Pánował/ Sem Biskupował/ á Chám był sługą obudwu. Od tego ábowiem czásu/ wszytká świecka władza/ y zacność Sethowá/ Enosowá/ Maláleelowá/ y Gigásow potomkow iego/ przy Iáphecie zostáła: iáko y Duchowna Enosowá/ Henochowá/ y Noego/ przy Semie: A Chám w przeklectwo Kaimowe wstąpił.

Przy ktorego synie Iáphecie Scythycka zacność zostáłá.

Tego zowia synem niebá y ziemie.

Ztądże Ouidius in metam. miedzy Pány Gigántomáchiy/ to iest świát woiuiace/ kłádzie Iáphetá *Nieba y ziemie syna*, to iest z Oycá Slách cicá ze krwie Scythow Pánochow idacego; á Mátki gminny. Bo Noemá ktora Noe miał żona/ ostátnia byłá ze krwie Kaimowey/ iáko Zydzi w *Bereschith* Rabba wywodzą. Y przydawa támże Ouidius w sens námienionych słow Noego. Gen. 9. *Niech Bog rozszerzy Iapheta*, mowiac o nim *Eleg*. 1. Leua manus sceptrum late Regale tenebat: to iest/ Lewicá iego sze-

przeto iż miał mátkę nie ślachciankę.

yże berlem go máluie.

tego szerokie Berło Krolewskie trzymáłá. A o iego potomkách około Libanu powiedźieli niegdy śpiegowie Żydowscy. *Num.* 13. Stirpem Enach vidimus ibi: to iest / *Pokolenie Panochow widźieliśmy tam.* o ktorych potem wyśieczeniu tám około mamy. Num. 24. *Wyśiekł wszystkie syny Sethowe*, to iest Jáphetczyki / przy ktorych tytuł Scythow Pánochow y wszystká chlubá ich zostáłá. Ztądże ich nie Jáphetczykámi ále Scythámi zwano / iáko rzetelnie potwierdza ono mieysce. 2. Machab. 12. o ich potomkách. *Ztamtąd do miasta Scythow odeszli*: to iest Zydzi *ktore od Ieruzalem sześć set stay beło.*

Ktorego potomkowie w Syriey byli.

pierwotnem Scytyckiem gniaźdźie.

Rzecz też vważenia godna / iż lubo to Jáphetczyki one w Pálæstynie Scythámi tám (iáko y nas) od Setha syná Jadámowego zwano: iednákże oni sámi sie pospolićie także iáko y my tu w Europie / Polakámi ábo Polánindámi záwsze tytułowáli / áż do czásow niedawnego Ziemie S. odzyskánia: iáko to rzetelnie świádczy o nich Iacobus vitriacus *libr. de Orientali Historia cap.* 68. mowiąc. Polani autem dicuntur, qui post prædictam Terræ S. eliberationem, ex ea oriundi extiterunt. *A Polanami tych zowią*: to iest w Pálæstynie / *ktorzy po pomienionem Ziemie S. odyskaniu , w niey porodzeni , tam sie znalezli.* A co większa iż sáme ich obyczáie / ktore tám gániąc ich wypisuie / oczywiśćie potwierdzáią / iż prawdźiwemi Polakámi beli. Ztądże Pálestyná miásto Polásczyná od nich ták iest przezwána.

gdźie sie niegdy Polakámi zwáli.

Po takowem tedy Noego pomienionem synow swych w Armeniey / gdźie byłá Arká stánełá rosporządzeniu / Chám widząc sie bydź nástepcą w przeklectwie Kaimowym / tegoż drogą ktorą y on niegdy po zábićiu Ablá poszedł ná wschod słońcá w gory Bábilońskie / wziąwszy z sobą prze=

Bo z Armeniey gdźie Korab stánał- Chám ná wschod słońcá poszedł.

á Iaphet z drugimi do Syryey.

ba przeklętego syná Chánaaná. A Noe z Iáphetem y Semem poszli ku Syryey ná zachod słońcá; z ktoremi sie też beli puścili trzey synowie Chamowi: Mesraim/ Phut/ y Chus; ktorych przeklectwo Noego nie tknęło.

gdzie stolice odnowił.

Tám tedy Iáphet pomienioną Pánoche pierwotną Sethową Stolicę świátá świeckiey zwierzchności: á Sem Enosową Duchowney (ná imie Salem z ktorey zá czásem vczyniono Ieruzalem) odnowiwszy/ potopem zepsowáne: iż podomno pomienionych trzech synow Chámowych pogardzáli/ oni zebrawszy sie poszli z Pálæstyny/ zá Oycem swym Chámem ná gory Báktryáńskie: á to 101. roku po Potopie. O ktorem ich rozdzieleniu sie od Iáphetczykow y Semianow/ á nie o poślednieyszem dwiemá sty lat rosproszeniu z pod Babel mamy one słowá Genes. 10. *Imie iednemu Phaleg, dla tego iż we dni iego rozdzielona iest ziemia*: bo sie w ten czás vrodził.

Rozerwánie ziemie roku 101. co zácz było.

Tych wodz Nimrod/ to iest nimáiący rodu (bo sie nic pewnego nie wie áni o Oycu áni o potomstwie iego) odchodząc z Pálæstyny/ vkradł Semowi księgi obrządku chwały Bożey (ktore beł sporządził Enos) á Iáphetowi odwabił wnuká/ z syná przodká nászego Polachá zá czásem iáko sie troche niżey pokaże Báal názwánego/ ná imie Ionichá ábo Ianká. Co wszystko rzetelnie zeznawa Berosus lib. 4. mowiąc. Nemrothus assumpto filio Ioue Bello (ma bydź Iouis Belli: bo ten Polach Báálem/ ábo Bellem rzeczony/ ná ostátek y Iowiszem iáko sie niżey obaczy beł názwány) furatus est ritualia Iouis Sagi, & cum populo venit in campum Sennaar. to iest / *Nemrod wziawszy syna Iouisza Bella vkradł księgi nabożenstwa Iowisza zaka* (Sema ták zowie) *y zludem przyszedł na pole Sennaarr.* Ztądże o tem odmowionem synu Iowiszá

y iáko ie Nimrod vczynił.

Ionich práwnuk był.

Bellá

Bellá / to iest Polachowem. Hertmannus Schedel mowi (rozumieiąc go bydź czwártem synem Noego / co szczere są plotki / bo niemiał ieno trzech) Hic Ionichus fertur consilium Nemrotho dedisse, quomodo regnare posset; fuit enim vir ingenio eminentissimus. to iest / Ten Jowich vdáią że dał rade Nemrodowi / iákoby mogł krolowáć; beł ábowiem mąż dowćipu wysokiego.

á nie syn Noego.

Gdy tedy Nikmrod ná gory Báctryáńskie odszedł zá Chámem Przodkiem swoim / Sem zábiegáiąc woynom iákiem / (ktorych sie dla tego spodziewáć beło) wyprawił zá niem Heberá Práwnuká swego / dla odiskánia pomienionych ksiąg nabożeństwá / y Jonichá wnuká Jáphetowego. Ztądże Pismo ś. Semá zowie Rex pacis, á to słowem *Salem*, że żalem wzruszony zábiegał námienionem woynom / o ktorych niżey będzie.

Heber zá Nimrodem wyprawiony.

Heber tedy wziąwszy z sobą pomienione dźiećie *Phalega*, ábo Wálká (bo ná on czás nie było litery *ph.*) á to dla zostáwienia go w zakłádźie miásto pomienionego *Ionicha*: gdy zászedł przez Raykę / ábo Rayską rzekę zá czásem Tágrodź ábo Tygris názwáną / do Báktryány: tám został z Chámianámi; miedzy ktoremi sie rozpłádzał z Phálegiem áż do wyśćia Potomká iego ná imie Thare Oycá Abráhámowego de Vr Chaldæorũ, to iest z gor Báktryáńskich: ktore ná on czás beły Chámianow *Chaldæami* ábo Chwaldoiámi przezwánych. iáko sie w Rozd. I. Perspektywy pokazáło. Ztądże tego Heberá ktory miał oberáć Nimrothá z pomienioney kradźieży iego / Zydźi wykłádáią *Towarzysz*, to iest Chámianow z ktoremi zá Tygrem został / á rzekę Tygrys od niego Heberem zowią: przeto iż ią beł przeszedł.

miedzy Chámiany sie rospłodził.

Rozpłodzeni Chámiani po gorách Báktryáńskich / we 300.

z ktoremi do Sennaar przyszedszy.

we 200. lat po Potopie / Descendentes de montibus (iáko mamy Genes. 10.) processerunt ab Oriente, & inuenerunt campum Sennaar. *Ruszywszy sie, mowi z gor postapili od wschodu, y znalezli pole Sennaar*, to iest Zenine oránie / iákoby máćierzyzne. Bo Noemá Noego zoná (iáko Zydzi vcza w Bereschith Rábbá) Lámechowna belá ze krwie Kaimowey: ktora tám ná tych mieyscách bel zplodzil / pierwey niz po zábiciu Kainá odszedl do Egyptu. Dla tegoz one máćierzyzne przezwáli Sennáár / iákoby Zeńska rola: á fortece ábo twierdza tám ná obrone swoich buntow zbudowána *Babylonem* ábo Bábiem lonem / bo Noego zoná bábá im belá. Zgadzeć ono stározytnosć wola ze *Ziemia* / to iest / Zoná Noego (ktorego *Niebem* zwáli) przyiáznieysza belá Sáturnowi / to iest Chámowi / á nizeli Tytánom / to iest Jáphetczykom od *Tyta* ábo Cycá ták rzeczonym iákoby Kochánkom przedpotopna chluba Scythycka odchowánym.

(gniazdá Kaimowskiego)

gdy oni Babel budowáli.

Tám tedy gdy Babel poczeli Chámiani budowáć / Thare Semian potomek Heberow przez Phálegá / y pomieniony Jonichus Japhetczyk (ktorego tám oni beli *Nassur* iákoby Náśzeniec przezwáli) odstapili od nich z potomkámi swemi. Thare Oćiec Abrámow przez Rayke ábo Tygrys do Pálæstyny: á Jonichus támta strona Tygru ná to mieysce / gdźie zbudowal Miásto / y názwal ie *Niewinne*, to iest Chámskiey złośći; ktora ie zá czásem opácznie przezwalá *Niniue*, iákoby Nieniewinne; rownie iáko y syná Jonichowego *Niewinnusa Ninusem*, iákoby Nienászem; iz nie trzymal z niemi / iáko Jonich Oćiec iego / ktorego zá to (iák sie rzeklo) *Nassurem* iákoby Nászynicem beli przezwáli. Otem tedy Jonichu á nie o synu Semowem (ktory ná tey stronie Tygru bel rozplodzony mamy

Jonich / odstapiwszy ich

Niniue zálozyl.

Nássurem y czemu przezwány.

mamy Geneſ. 10. De terra illa egreſſus eſt Aſſur, & ædificauit Niniuen. *Z oney Ziemie*, to ieſt Bábilońſkiey/ *wyſzedł Naſur, y zbudował Niniue*, to ieſt zá czáſem ták rzeczone/ iáko ſie wyżey rzekło/ y niżey pokaże.

Záczym bárzo nieoſtrożnie wiele ich rozumiełá / iákoby wſzytko potomſtwo Noego miáło było Babel budowáć; bo to tylko ſámych Chámianow / á tych Semianow co ich Heber z Phálegiem zá Tygrem rozplodził / ſpráwká belá. Czego dobrze *Torniellus* y inśi nowſzy Hiſtorycy poſtrzegáią; iáko znáć z Genebrárdowych ſłow lib. 1. Ktory wyiąwſzy od tego budynku Noego Semá y Iáphetá z inſzemi kogo beło wyiąć/ przydawá. Sed nec qui morabantur in Syria & Chanaan (to ieſt Pálæſtynie zá czáſem Chánánæa od záplugáwienia iey więźniámi z Bábilonu przezwáney) videntur interfuiſſe conſtructioni turris, aut communicaſſe: quoniam *Geneſ.* 11. ſtructores deſcendiſſe dicuntur ab Oriente in Campum terræ Sennaar, illicq; conſediſſe ad hoc opus. Syria verò & Chananæa erant in occidente terrarum quæ tunc incolebantur. to ieſt. *Ale ani ći ktorzy mieſzkali w Syryey y Chananeiey zda ſie aby mieli beli bydz przy budowaniu oney wieże, abo zpołkowáć z niemi: abowiem* 11. *Rozdział kśiąg Rodzaiu mowi, że budownicy iey przyſli beli od wſchodu na pole ziemie Sennaar, y tam gwoli temu osiedli: a Syrya y Chananeyska ziemia zachodnie beły* (to ieſt/względem Bábylonu) *z tych w ktorych na on czas mieſzkano.* A iezelić dla tego nie winuią oſtrożnieyśi Hiſtorycy Syryiczykow / iż beli ná zachod słońcá względem Bábylonu im wſchodnego / tedyć toż też rozumieć potrzebá / o Ormiánách y inſzych ná on czás Pułnocnych Obywátelách / że krwie Iáphetowey płynacych.

Babel kto budował.

á ktoge nie pomagał.

Rebellia Babilońska.

Po zepsowániu Bábylońskich gab. 340. roku po Potopie (ktorem potym rozprußeni wßytek niemal świat zá czásem zárázili) herstowie oney złości/ Cham / Mesráim/ Phut y Chus/ tego synowie/ ochwaceni ćierpliwośćia Jáphetową áby beł Noego nie fráſował poſli do Ægyptu (niegdy przed Potopem tákże Kainiánow dźiedźiny poki ich beł Mathuśćiałoch V. Pan świátá iáko sie wyżey pokazáło nie wyśiekł) áby beli rownie y tám/ iáko w Bábylonie Chámska rebellia swoie przećiwko Jáphetowi vtwierdźili.

iáko do Egiptu przesłoczyłá.

Jáphet odchodząc z Azyey.

Záczym Jáphet (po Jádámie / Sczyćie / Pánoßu / Molálelie / y Mathuśćiałochu VI. Panu świátá / á pierwßy po Potopie) więcey sobie ważąc herßy złego w Ægypćie / á niżeli zostáwiony korzeń oney złośći w Bábylonie: záraz po śmierći Noego / to iest 351. roku po Potopie poßedł do Aphryki / zostáwiwßy w Pánoße pierwotney Stolicy świátá ná swē mieyscu/ nie Gomerá pierworodnego ále Magogá wtorego syná zá namieśniká swego: iáko sámo imie tego Magog (od moge iákoby mogący lubo moc y władzą máiący) pokázuie: á to záś potwierdza / iże Zydźi wßytkie Scythy ábo Jáphetczyki zowią Magogámi.

Magogá ná swym mieyscu zostáwił.

á sam sie nie opárł.

Jż iednák Jáphet Chámiany w Ægypćie vskromiwßy / nie wroćił sie więcey do Azyey (dla tego *Ożyia* rzeczoney / że w niey stworzona wßelká rzecz żywiąca / y po Potopie znowu Ożyłá) ále wćiąż przez Aphryke poßedł/ nád morzem ktore Mediterraneum, to iest *Miedzy ziemnem* zowią: á z támtąd znowu nád Atlánckiem áż do Zobodwice (ktora trzećia część świátá Historycy Terram Australē, to iest Ziemia Południowa názywáią / tám żywotá dokończył (iáko Historya moiá pokaże y droge iego

áż w Zobodwicy.

wywie-

wywiedzie) Magog śiodmem beł Pánem świátá / to ieſt tey pierwßey nąßey częśći iego / ktora ná Azyą / Aphrykę y Europę rozdzielona / náß iezyk *Narodycą* zowie / przeto że ſie w niey Narody poczęły: iáko y druga Amároche á- bo Amerykę *Synrodycą*, że ſie tám ſynowie Narodyey roz- rodźili: á trzećią *Zobodwicą*, iże z tych obudwu ieſt roz- krzewiona / to ieſt od Jáphetá z Narodyey tám przez *A- phrykę* ábo ráczey Jáwruce (iż Jáwetá przerzućiłá ná inßą część świátá) zánieśionego: y od potomkow Amá- rochá ſyná iego / przez Azyą do Synrodyey / ábo Ameryki zágnánego.

Świátá ieno trzy częśći y ktore.

Stárzy Scythowie náśi Przodkowie / wſtydząc ſię głośnego v Hiſtorykow zwyćięſtwá Wexoreſowego nád tym VII. Pánem świátá / nie zwáli go Mágogiem / to ieſt Moc y władzą máiącem / ále tylko Lagiem: przeto iż lagł ná Stolicy świátá po Jáphećie. z ktorego Lagá zá czáſem vczyniono Láchá. Co znáć nie táyno beło Zydom / poniewaz Krolá złozonem ſłowem z tych dwuch Mágog y Lach zowią *Melech*, iákoby máiący Lechowe ábo Lá- chowe godność: ktorego wykładu potwierdzą ich *Mel- chiſedech*, iákoby Mian zá Láchowego Sedźiochá lubo Sedźie. Zkądże to ſłowo wykładáią Krol ſpráwiedliwo- śći. Co ſámo iáwnie tákże pokázuie / iż władzą świátá po Jáphećie / przy tem Láchu náßem bełá zoſtáłá / dla ktorey go Zydźi Mágogiem iákoby Mogącem / lubo moc y wła- dzą máiącem zwáli; poniewaz oto wßelkie mnieyße do- czeſne zwierzchnośći (iáka byłá Melechow ábo Krolow Zydowſkich) niem ſię pieczętowáły. A żeby tym iáwniey beło że Mágog y Gog Zydowſcy / po náßemu ſą Lách y Polách / vważyć potrzebá / że Scythy wßytkie Zydźi Má- gogámi / á Regios, to ieſt Kroleſtwá Polſkiego Gogámi zowią.

Magog cze- mu Lách po náßemu.

(z ktorego i- mion Zidźi Krolá Me- lech zowią)

Czego táki pokaz.

zowią. Ztądże ladá żydzie Slachćicá zowie Goy / á gminnego Mozak / ábo z Ruská Muzyk. Bo ponieważ Scythas Regios Polakámi á gminnych Láchámi zowią / oczywista rzecz iest / że to iedni v rożnych *Gog* y *Magog* co *Polach* y *Lach* / iáko Adalbertus y Woyćiech / Felix y Sczesny / Bonauentura y Dobrogost / rć. Czego szerzey 12. Rozd. Perspektywy dowodźi.

Gomer pierwszy z Jáphetczykow rebelizánt.

Temu tedy Láchowi ábo Mágogowi gdy stárszy Brát Gomer / po odyśćiu Jápheta niechćiał bydź posłusznym / zbuntowawszy wiele potomstwá Jáphetowego / z bráćią swoią Amárochiem (od ktorego potym iák sie námieniło zá morze przez Tátárską ziemię / z Narodyce zápedzonego / Synrodia rzeczona byłá Amárocha / ktorą dźiś Ameryką zowią) y z Tubálem ktory Hiszpany rosplodził y z wielą inszych / poszedł ná pułnocy; szukáć sobie inszey fortuny.

Ztądże był názwány Comerus,

Ztądże názwány był Komorem / iż ták okrutnie żądłem swego nieposłuszeństwá zákłoł wszytko plemię Jáphetowe (co go było w Azyey zostáło) że Scythowie nigdy po

Iż przyczyną był wpádnienia Wexoresowego.

potowie tákiey klęski iáko w ten czás nie odnieśli. Mesráim ábowiem syn Chámow / Kaynik ábo Tyran Egypski / (ktorego świát zowie Osyris miásto Ożercá / y Vexores miásto wyżercá) widząc / iż sie Jáphet przez Aphrykę áż do Atlántskiego morzá z swoiemi oddalił / á Komor

Ktory Pánoche spalit y Magogá / áż do Pontu płaszał.

nieposłuszny z wielką potęgą odszedł do Europy: on wypádszy do Syryey / Pánoche pierwotną Stolicę świátá spalił / y Mágogá lubo po nászemu Láchá wygnawszy / onego áż do Czárnego morzá pládruiąc ziemię gonił.

Od ktorego Olan z swoiemy wypádł

Był ná ten czás ieden z synow Jáphetowych / nád Czarnym morzem / z potomstwem swym rozplodzony / (ná tym mieyscu gdzie Ptolomeus miásto Polemniacum vkázuie) ktorego ná ten czás Olanem ábo z Láćińska Alanem

nem zwano. A to dla tego iż Oleniak dziedzine iego (potym Moga / á náoſtátek Polegniakiem lubo Polemniakiem názwána) z iedne ſtrone Czarne morze / á z druga vśćie rzeki Thermodonu oblewáło. Ten tedy widzac iż práwie o reſztę ſzło ná ten czás / áby chłopſtwo Chámſkie / nie wzieło było nád Scytámi ábo Jápheczykámi Pánámi ſwemi gory: odważył ná poſpolita peſtuge wſzytko meſkie plemie ſwoie / á zoſtáwiwſzy domá corke z białemi głowámi (ktora ztad potym *Samey ramie* lubo Semiramis rzeczona / ſławnym Sámem żonom lubo Amázonom poczatek dáłá) ſam ze wſzyſtkimi wypłoſzonemi / co do niego z vćiekáli / táki dał odpor Wexoreſowi / iż nie tylko zágnał go do Egyptu: ále też y on podbiwſzy dał mu ſyná ſwego zá Raynika / ábo porzadnego Krolá Scythycka władza poſtánowionego: y názwał go Wáráho iákoby waruy ſie go y ſtrachay / to ieſt Egypćie. Od ktorego potym Succeſſory tám iego / Wáráhonámi lubo zá czáſem *Pharaonami* zwano. A on ſam zá tákowe zwyćieſtwo / że zmogł Wexoreſá / otrzymał nowe przezwiſko *Mog*, iáko mamy v Jozephá / lubo to Gog iáko inśi Zydzi piſza / y Oyczyzná iego Moga byłá przezwána / iáko v tegoż Jozephá lib. 1. widziemy. Odważni záś ktorzy ſie nie ogladáia ná poślednie kołá / od pierwſzego imienia iego Olan / po dziśdzień zowia ſie holacy / ná pámiatke iego odwagi / iż iáko ſie rzekło wſzytko plemie ſwe mezkie / odważył był ná pomſte krzywdy Scythyckiey. Ztadże Hiſtorycy Hellechá miáſto Holaká / Jáphetowym ſynem zowia / pod ktorego ćiſna ſie Grekowie zowiac go Hellenem miáſto Olanem. A Trogus v Juſtyná *lib.*2. mowi. Primus Scythis bellum induxit, Vexores Rex Ægyptius &c. quos dum magnâ celeritate venire didiciſſet, in fugam vertitur, &

Amázony tám zoſtáwiwſzy.

y Wexoreſá zbił / y iego Egypt oſádził.

zá co nábył imienia Mog ábo Gog.

Co mu Hiſtorycy przyznawáia.

tur, & exercitu cum magno apparatu belli relicto, in Regnum trepidus se recepit. Scythas in Ægypto paludes prohibuere. Exinde reuersi Asiam perdomitam vectigalē fecerunt. iáko sie niżey pokaże. Że záś tego męstwá nád Wexoresem nie kto inszy z Scythow ieno ten Olan/ od niego Mog ábo Gog / á potym (iáko sie niżey pokaże czemu y kiedy) Baal, Tanaus, Hercules y Iouis rzeczony. rzetelnie to *Sabellicus* w te słowá vczy. Vexores Rex Ægypti, qui in Pontum vsq; victor arma protulit, & Tanaus Scythiæ Rex qui vexorem & omnem penè Asiam subegit ante Ninum ponuntur. Gdżieby záś było Krolestwo Tánauszá po tym vgruntowáne/ wszystek świát wołá cum Fasciculo Temp. Regnū Scytarum, vetustissimū, est regio magna valdè, quia Mœtidis paludibus incipiens, inter Danubium & Occianum Septentrionalem, vsq; ad Germaniā ponigitur. Et est prima pars Europæ, in qua primū regnauit Tanaus de stirpe Iaphet.

Tánausem go zowią.

CZESC TRZECIA.

O Rożności miedzy Pokoleniem Japhetowem y przy kiem záś iego zacność, iako, y iak wielka została.

Po zwyćięstwie Wexoresá.

Lách ábo Magog Seym zgromádził.

GDY tedy Olan / rzeczony Mog ábo Gog / w Ægyćie Chámianow náwiązawszy wroćił sie z ták wielkim zwyćięstwem y sławą do Azyey: tám pomieniony Brát iego Lách (ábo ná on czás Lag) VII. Pan świátá/ ktorego Żybżi Mágogiem zowią / zgromádził wszystkie Jápheczyki / y Semiány (ktorzy z nimi trzymáli) ná mieysce pogorzáłey Pánochy. Ná ktorym zgromádzeniu

sam

sam z swoiey dobrey woli / spuśćił świátá Pánowánie / iáko sposobnieyszemu podbić tákże Bábilończyki y Gomeryany / pod Scythyckie posłuszeństwo. Dla ktorego nástąpienia po nim / Olan Mog ábo Gog názwány był Polag: przeto iż po Lagu polągł Stolice świátá. Z ktorego słowá Polag / zá czásem vczyniono Polách / iáko y z Lagá Láchá. A te tákowe zgromadzenia ná pámiątkę Semá / (z tám ná iego rádzie / iáko w niebytnośći Jáphetowey nastárszego / á nád to y naywyższego Kápłaná / wszyscy polegáli) od tego czásu Seymámi zowiemy.

ná ktorem páństwo Mogowi vstąpił

dla tego Polách rzeczonemu.

Seym czemu się ták zowie

Ci tedy są Mágog y Gog ábo ráczey Mog po Zydowsku / co Lách y Polách po Słowieńsku / á v cudzych Castor y Pollux: ktorym Przodkowie náśi zá Pogáństwá *Lelum Polelum* śpiewywáli: A Grękowie świeższych swoich Tyntárydow podmiátáią / (według zwyczáiu przypisowánia sobie wszelkich osobliwośći) áby byli mieni zá grzecznych y zwáni Grecy ábo Greczy: iednákże z tego co báią o swoich / nigdy się wyráchowáć nie może iedno w tych. Ten ábowiem Mágog ábo Lách od kosturá ktorego iáko y Jáphet zá brło vżywał (z tądże ie Dawid nie ieno rozgą ále y kijem zowie mowiąc: Psal. 22. Rozgá twoiá y kiy twoy te mię pociészyły) y *Kostor* też ábo Castor názwány był fiber Ponticus, gdy iáko Bobr przed Wexoresem do Pontu vćiekał. Ten sobie godność liniey pánuiący vgryzł / gdy Polluxowi ábo Polachowi páństwá vstąpił; áby go wiecey Chámscy myśliwcy nie płászáli. Dla tegoż mu Boztwá iáko Successorowi nie przypisuią / to iest / nie zwano go Augustem ábo Gogustem iáko Polachá. O ktorym to potwierdzáią słowá Bog y Got, ktorymi Polacy y Niemcy Páná Bogá zowiemy. Wszelki ábowiem stároźny ięzyk / niepoiętego y niewymo-

Ci tedy Mágog y Gog są po nászemu Lách y Polách á v cudzich Castor y Pollux.

ktorym Grekowie Tyntárydow podmiátáią.

Ten Polách był nápierwszy Augustus ábo Diuinus.

Z ktorego imienia Gog wyrobiono Bog y Gott.

wnego Bogá / tákim słowem z rázu przezwał / iákie miał ná on czás nástawnieyße. A iż po Potopie nie było sławnieyßego człowieká nád tego Mogá ábo Gogá rzeczonego Poláchá: ztąd p. Bogá / Polacy / Ruś / Moskwá / Illiryk / y wßytkie narody Słowienskie / przezwáły Bog miásto *Gog*; namyślnie dla vććiwośći prawdziwego Bogá pierwßą litere / á Niemcy Got, dla teyże przyczyny ostátnią odmieniwßy. Włoßy záś od drugiego tegoż Gogá imienia Polách Bogá zwáli Pol, á Azya trzećiego *Bal* iákoby Postrách świátá Bàál, Bel, Hàłay &c. ztądże iáko w Azyey naywiekßa niegdy przyśiegá bywáłá przez Báálá / że sie go Azya y Egypt báły: ták y v Włochow naywiekße niegdy były przyśiegi słowámi Pol, przez imie Poláchá y Edepol miásto *Jedepol* przez straßny iego zá Gomerem do Włoch przyiazd.

á z drugiego Polách Pol y Ædepol iáko y z Báálá / Bel/ ábo El.

Ten tedy Polách pierwßy był y prawdziwy ná świećie Bogusty ábo Augustus, z ktorego imion Gog Polách y Bal / odmieniwßy cokolwiek (iáko sie rzekło namyślnie dla vććiwośći prawdziwego Bogá) ták wiele imion mu wynálázły rozmáite narody. Ztąd iáwno iest / iż ten tytuł Augustus włásny iest / y sámych tylko porządnych Successorow iego ná Thronie Scythyckim (przez ktory niegdy przyśiegano) iáko y drugi Inuictissimus; co sie niżey pokaże.

Augustus y Inuictissimus sam Krol Polski.

Znáć iáko wßytek świát znał kiedyś tego Poláchá przodká nászego / zá wielkiego Bogustá ábo Augustá / iż wßystko cokolwiek ma náznácznieyßego / ná vććiwość iemu od niego przezywa: iáko Niebiosá y zawiásy ziemie Poli wielkie częśći świátá Plagæ iákoby *Polagæ* miásto Polakowe / Krolestwo iego Polskie Polonia lubo terra Polaris z ktorey wyplecli Poetowie Pales mác Bogow ziemskich /

Sławe Poláchowe / wße foremne rzeczy opiewáią

skich / to iest Czárow y Krolow / przeto że sie tu władza Pánow świátá rodzili: y druga od iey Pánow / Pandorę lubo Pánia dárowána / przeto iż Scythyey nastárszey ná świecie / y iey Pánom / tákowi Bogowie ziemscy / wszyscy niegdy dáry dawáli / to iest hołdowáli iáko Trogus świádczy. Nuż morze Pelagus miásto *Polacus* iákoby *Poli lacus*; to iest Niebá iezioro. Tákże łoná morzkie niegdy nasławnieysze / w Azyey Polemniacus w Aphryce Pelusiacus á w Europie Polaticus: Nastárśe też Bożyscze Troiánskie Palladium miásto *Poladium*. Rzymskie zás Pol, iego ofiárnik *Polatualis*: Bogini woien Pallas miásto *Polosz*, od położenia woysk ábo nieprzyiaciół ná plácu: możny ábo potężny Pollens, wielki pálec pollex, przestrzeństwo *Planicies*, miásto Polanicies; nasławnieysza w Azyey Prowincya Palæstyna, miásto *Polasczyna*, namędrsza w Europie Pelasgia, miásto *Polackia*, plac napysznieyszego Miástá Rzymu Palatius mōs, to iest *Polacka gora*, Miásto polis iákoby *położenie*, vlicá platea miásto *polatea* ábo polác / szumnieysze budowánia Palatia, piękna szátá Polymita, ochędostwo Polities, *Prouinciæ* Polatinatus, y Dozorcy ich Polatini, rząd Polytica, znáki spráwiedliwego karánia Plagæ miásto *Polagæ*, (iż niegdy ieno Polska władza bywáły dawáne) słownie obiecáć polliceri. nawiększa przysięgá v Rzymian (iáko sie rzekło) słowámi Pol przez Polachá y Edepol miásto *Jedepol*, przez strászny tám przyiazd iego zá Gomerem. Nuż ták wiele stárodawnych iesscze przed Troia miást niegdy nasławnieyszych iáko Pelusiū miásto *Polacium*, Polemniacū, Populonia Pola, &c. y inszych podobnych máło mniey stárodawnych po Azyey Aphryce y Europie niezliczona rzecz iáko sie widzi w Geographiách. Owo zgołá / cokolwiek ieno ma

Od niego ábo ie° Polakow nazwáne.

świát pieknego to Politu, cokolwiek sie podoba placitum miásto *Polacitum* iákoby Polacy to zrobili. Kto proszę y kedy pokaże/ áby dziesiata część tákiego śládu Greckiey ábo Rzymskiey chluby? choć ták Grekowie iáko y Rzymiánie wszytkie stáre słowá psowáli/ á swoie nowe wszelkiem vsiłowániem wprowádzili. Trudno. Bo ieno ieden táki ná świećie był *Polach* Boguszy ábo Augustus. Co záś o nim plotą iż Pollux rozdzielił Bostwo swoie z Brátem Castorem człowiekiem / znáczość ábo sens tego iest/ że nastąpiwszy po nim ná Páństwo świátá/ vczynił go Cesárzem wschodnim: ktory od tych czas Liber pater názwány / w Indyey Cesárzuiąc / pánował teráźnieyszey Tátárskiey ziemi; przez ktorą wygnał brátá swego Amárochá, do *Synrodyce*, od niego Amárochá lubo z dźiśieyszá Ameryká názwáney iáko Speculum Istoricũ pokaże.

Czego żaden inszy Narod nie pokaże.

Rozdzielenie Bostwá Polluxowego. co znáczy.

Ná onym tedy pierwszym po Potopie Seymie / gdy vchwalono było dwie iestcze woyny/ iedne przećiwko Chámianom w Babylonie / á drugą do Europy przećiwko pomienionemu brátu Komorowi ábo Gomerowi, Polách VIII. Pan świátá/ przedtym Olan y Mog abo Gog rzeczony/ dla wiekszey powagi y postráchu wszytkiey Národyce (ná Azyą Aphrykę y Europę rozdzieloney) wynálazł *Thron*, *Koronę*, y *Sceptrum*, iáko sáme słowá świádczą: ktorych sczeropolskich / Grekowie y Łáćinnicy po dźiśdźień (iáko sie z Kálepiná pokázuie) zgołá nie rozumieią. A żeby iáwno było/ iż Polskie są: trzebá wiedźieć/ że dla tego Polách krzesło powagi swoiey przezwał *Drzrzon* ábo z Ruská *Drron*, áby wszystek świát drżrzał przed nim. Z tego tedy *Drzrzonu* ábo *Drronu*, naprzod Grekowie wygrzecznili Dronos, á potym Łáćinnicy wyłácnili Thronus. Nie pomálu tego potwierdza / iż Thron ábo Ná-

Po vchwałách pomienionego Seymu.

Polách VIII. Pan świátá.

Thron Korone y Sceptrũ wynálazł.

Sczeropolskie słowá.

Ztądże niegdy nawięto-

ábo Máieſtat wßytkiego świátá/ włáſny ieſt Scżyćiońſki ábo Polſki / że przed przyieſćiem wiáry świętey nawiękßa przyśiegá byłá Oycow náßych y im poddánych / przez Thron Scythycki: iáko miedzy inßemy Herodot nie tylko świádczy / ále też y przykłádem w prześławnym niegdy Krolu Polſkim *Idanthyrśie* pokazuie / táka iego odpowiedź poſłáńcowi Dáryußowemu wyrażáiąc. *lib.* 4. Ego ſolos mihi Heros arbitror Iouem Progenitorem meum & ſolium Scytharum Regium. *Ia ſobie niepoczytam za Pany ieno Iowiſza Przodka mego, a iedyny Thron Scythow Krolewski.* to ieſt ieno pokolenie z Polácha/ (ktorego Jowißem zowie) á obránie go śiedźieć ná Thronie Scythyckim.

ßa przyśiegá byłá przez Thron Scythycki.

Z Thronem záwße po ſpołu chodźiły *Korona* y *Sceptron*, iáko ſáme słowá vczą: bo wiedząc co ieſt *ſzczep*, á widząc też co ieſt *Thron* ábo Drzrzon łátwo ieſt / że *Sceptron* rozumie ſię virga tremoris, to ieſt rozgá drżrzenia: wßczepiona w pień Thronu Scythyckiego / áby nie zwiędłá ná wieki. Z tądże Psálmiſtá mowi o Thronie y brle. 44. *Thron twoy Boże na wieki wiekow, rozga porządku, rozga kroleſtwa twego*, ktore krolęſtwo Boże iż nie ieno Duchowne ieſt Kośćiołá świetego/ ále też y świeckie wßyſtkiego świátá (iáko od Bogá w Ráiu poſtánowione) dla tegoż to mieyſce/ták temu iáko y owemu ſłuży: iż rozgi władzey ich trwáć będą ná źiemi / áż do ſkończenia świátá.

Z ktorym Koroná y Sceptron záwße chodźiłi.

Sceptron coſą słowo.

Koroná zás słowo zepſowáne ieſt / z Polachowego *Cardrzrzona* iákoby Cárowdrżenie: bo poki rzeczy świátá nie były pomießáne / tedy ią ieno ſámi Pánowie świátá nośili/ iáko y Sceptronu ſámi tylko vżywáli. Ktorzy iż kilku pod ſobą Cárow ábo Ceſárzow mieli / z tąd ozdobę głowy ſwoiey Polách przezwał *Czardrzrzona*, żeby Cárowie/ wßy-

Koroná coſą słowo.

Korona y Sceptron tákie były Polachowe.

wie wßyscy przed nią drzżeli. Y dla tegoż ieno trzy ßczyty były ná Koronie Polachowey iáko y trzy strzały w iego Sceptronie ná znák postráchu Azyey Aphryce y Europie/ á nád to y práwnego ich czásu potrzeby podbiiánia; ktore sie zá stárych wiekow naywiecey strzałámi działy. Z tądże vtrapiony złym iezykiem Dawid prosił od Bogá skaránia go/ władza tego Polachowego *szczepdrżrzonu*, to iest Swieckiey zwierzchności. mowiąc Psal. 119. *Strzały mocnego ostre, z weglami wyniszczaiacemi* (bo ná pomste onego wegla zpaloney Pánochy / wynálezione było od Polachá/ ktorego Zydzi *Mogiem* lubo Mocnym/ ábo poteżnym zowią) iákoby rzekł: zpuść Boże ná zły iezyk / władza oney rozdrażnioney zápálczywości *Moga* ábo *Goga*, co Egypcyány y Bábylończyki vskromił.

Táki Sceptron Iowißowym zowią.

A niech proßę nikt nie mowi że tákowy Sceptron/ nie Poláchowem ále Iowißowem zowią / bo to ieden był Olan ábo *Hellech* lubo *Hellen*, y *Mog* ábo *Gog*, potym Polách/ *Baal*, *Tanauus*, *Hercules*, y *Iowisz* rzeczony. Co y z tego sámego dosyć iáwno iest/ iż pomieniony przesławny Krol niegdy Polski ábo Sczyćioński *Idanthyrsus* w odpowiedzi Dáryußowi/ przodká swego Tánausá Iowißem zowie mowiąc / w Herodocie lib. 4. *Ia sobie nie poczytam za Pany ieno Iowisza przodka swego, á Thron Scythow Krolewski.* Jeżelić abowiem / iáko sie niżey dostátecznie wywiedzie / y przyczyna pokaże / nie kto inßy tylko ten Polách / potym był y Tánausem przezwány: á Idanthyrsus nikogo nie mogł zwáć przodkiem swoim ieno Tánausá pierwßego w Europie (według wßystkich) Krolá Scytyckiego: tedyć rzecz iest oczywista / iż nie kogo inßego mogł zwáć Iowißem / ieno tego to Polachá/ co go Zydzi *Mogiem* ábo *Gogiem* zowią. Záczym Sceptron Iowißow

bo Polach był Iowißem nazwány.

Tákiego Sceptronu mieli

własny

własny iest Polski/ y tákiegoby mieli Krolowie Polscy záżywáć; iáko y nie dáć sie zwáć Krolámi ále Pánámi świátá / według zwyczáiu Przodkow ich przed przyięćiem Wiáry ś. Ztądże czytamy o Władysłáwie I. iż niechćiał bydź Krolem zwány / ále iáko Przodkowie iego Pánem. Ktorych iż omámieni Láćiną Xiążętámi zowią / rzecz vważenia godna / że stárzy Láćinnicy tych sámych tylko Principesámi názywáli / ktorym nawyższą pierwotną zwierzchność (lubo to przystoynie ábo pochlebnie) przypisowáli: iáko náprzykład miedzy inszemi Genebrard wszedy Rzymskie Cesárze Principes zowie. Bo to słowo Princeps à *principio*, to iest *od początku* zkoiárzone (według sensu stárych Láćinnikow) nie może sie przystoynie dáć / ieno sámemu Pánu pierwotnego Páństwá / ktore sie od początku w Jádámie poczęło. Dźiśieyśi záś Láćinnicy / według codźiennego swego pochlebnego zćiągánia ná doł / wyższych tytułow niższym osobom / Xiążętá ze krwie Principesámi zowią.

by Krolowie Polscy záżywáć.

Ktorych Przodki Pánámi zwano.

ábo Principes w pierwotny sens

nie Xiążętámi

Jśćie tedy Antecessorowie Chrześćiáńskich Krolow Polskich Principes beli / ále stárem sensem / to iest Pánowie pierwotnego Páństwá świátá: á nie po dźiśieyszemu Principes / to iest Xiążętá. Ztądże ostrożnieyśi postrzegszy sie w tem / że v dźiśieyszych Láćinnikow ták Dominus iáko y Princeps ináczey chodzą á niżeli v stárych / Przodki Krolow Polskich / áni Dominos áni Principes, ále nagodnieyszem tych wiekow tytułem zowią Monarchas iákoby *Mianemi zá arcy* nád wszystkich; co niemal toż wprawdźie vczyni / iednákże podobniby włásnego tytułu ich Pánowie świátá bronić. A miedzy tákiemi osobliwie sie to pokázuie w Regestrze Krolow Polskich (ktory przez Chrystophá Wárszewickiego zebrány / w Rzymie apud

ále Pánámi świátá.

Ktorych mędrśi podźiśieyszemu zowią

Monárchámi.

Typo-

Typographos Camerales 1601. bel drukowány) gdźie mowi Miecislaus Monárchá Poloniæ, primus Christianus factus, &c. to iest / *Mieczysław Monarcha Polski, pierwszy Chrześćianinem został.* A o iego synie Boleslaus Chobry primus Rex Poloniæ &c. to iest *Bolesław Chabry pierwszy Krol Polski &c.*

Ták vstroiony Polách / Bábylō zburzywszy názwány bel Baal.

Ták tedy Polách. VIII. Pan świátá / w Koronę y Sceptron vstroiony: śiadszy ná Thronie świátá / náprzod Bábylon zburzył: y zá to nowego tytułu Baal miásto *Bal* iákoby strászny waleczník nábel. Czego ták sie łácno doráchowáć. Rzecz pewna iest / iż Báal nastárße beło Bożysczę Syryyskie / ktoremu Ninus w Bábylonie bálwan bel wystáwił. Rzetelnie też mowia Sabellicus y Geneb. lib. 1. *Iż Wexores Krol Ægyptski, ktory Scythy aż do Pontu, iako Trogus vczy plo∫zał: y Tanaus Krol Scythycki ktory go aż do Ægyptu odegnał przed Ninem beli.* Nuż wątpić sie nie może / iż to iedenże bel v rożnych / Bal / Báal / Bel / Beel y Bellus. A że od waleczności ták bel názwány / sáme słowá bellum, to iest walka y baleczność ábo waleczność / tákże walił ábo bálił / bił y bol wydáia. Záczym ieżelić Báalowi ábo strásznemu Walecznikowi Ninus bálwan wystáwił w Bábylonie / tedyć sie go tám znáć iesczę przed Ninem bano. Poniewaz tedy przed Ninem żadnego inszego strásznego Azyey Walecznika nie beło procz tego Tanáusá: ktorego przed tem *Olanem* ábo Alanem, y Mogiem ábo Gogiem / tákże Polagiem ábo Polachem / á potym Herkulesem y Iowisem (iáko sie w tym wywodźie dowodźi) zwano; á nie ieno sie go Wexores ále y wszystek świát ná on czás bal: tedyć niekto inszy przed Ninem mogł bydź *Balem* ábo Baalem názwány w Bábylonie / ieno on ktory świeżo przed tem y w Ægypćie bel strá-

Ie sie go świát Bal

ßny / tymże co y w Babylonie beli Chámianom. Bo ná on czás nie było żadnych inßych przyczyn iákieykolwiek woyny procz ich rebelliey. Ktora (iáko successorká przedpotopney Káinianow / ich drogámi chodząc) w Bábylonie poczętá / z támtąd śie belá y do *Ægyptu* zákrádłá. Nie tylko tedy sam rozum pokázuie (iż obśiekßy Tánaus w *Ægyptćie* gáłęźie Chámskiey rebelliey / nie mogł áni w Babylonie korzenia iey w cále zániecháć : zwłaßczá máiąc przed sobą drogę z Azyey do Europy zá Gomerem) ále też y Historycy potwierdzáią tego Trogowi w *Iust. lib. 1.* mowiącemu o onecznych dźiełách Tánausowych przed Ninem, *Scythæ ex Ægypto reuersi Asiam perdomitam vectigalem fecerũt*, to iest *Scythowie z Ægyptu śie wroćiwßy Azią vskromioną pod hołdy podbili.*

á miánowićie Chámiány.

Co y sam rozum.

y Historycy pokázuią.

Po rozproßeniu Chámianow z Babylonu / y wßystkiey Azyey vspokoieniu ; *Palæstyne* od tego imienia Poloch / także *Asyryą* od rozćiągnienia śie áż tám Syryey / y *Persyą* od pierwßośći godnośćią miedzy inßemi kráiámi zá Tygrẽ rzeczone : swemi Japhetczykámi osádźił ; áby tám po iego do Europy odyśćiu zá Gomerem nowych iákichś tumultow nie było. Z tądże Pismo Boże Pálæstyńską y okoliczną tám zwierzchność / od niego postánowioną rzetelnie Scythycką zowie / mowiąc o Izráelu ábo ich Wodzu. *Num. 24. Percutiet Duces Moab, vastabitq; omnes filios Seth.* (ktore mieysce ták ma text Arábski) *Perdet Gigãtes Moab, & domabit omnes filios Scyth) & erit Idumæa possessio eius.* *Wytráći wodze Moabow, y wytępi wßystkie syny Scythowe* to iest Iáphetczyki / *y ośiądźie Idumæą*, ábo Idámowstwo / to iest Pálæstyne. Ażeby śie stądz nie tráfiło komu mylić ná słowiech *Moab* y *Amorrhæi* obaczywßy. *Num. 21. Væ tibi Moab*

Azyáńskie źiemice popżzesywał :

y Iáphetczykámi osádźił.

Idumæa y Pálestyná.

 periisti

periisti popule Chamos, dedi filios eius in fugam & filias in captiuitatatem Regi Amorrhæorum: potrzebá vważyć że się Moab dwoiáko rozumie / to iest. Zá pokolenie Moábá Semiána / y zá Idumæá część Pálæstyny / ktorą Zydzi tego imieniem ták zowią: iáko y drugą teyże Chánánæą od záplugáwienia iey potomkámi Chánááná przeklętego; z Babylonu tám po zburzeniu go zágnánemi: pod władzą Vmorá syná Poláchowego / á wnuká Iáphetowego; podomno od srogości ná nich *Vmorem* iákoby vmártwiáiącem názwánego. Ktory inszy od *Amorrhæa* Chánániáná (iáko się szerzy czásu swego wywiedzie) beł Krolem nád Amorrhæámi Chánáneyczykámi w Pálæstynie.

Iákożkolwiek názwáne:

Ziemicá tedy Moábska ábo Idumæyska / y zwierzchność w niey Scythyckie beły: iáko się pokázuie z pomienionych słow. Num. 24. Percutiet Duces Moab, vastabitq; omnes filios Seth: ále w tey kráinie pełno beło Semianow Moábá potomkow z Chámiány krwią y báłwochwalstwy pomieszánych; iáko y wszyscy insi Semiáni / procz Abráhámowego pokolenia / ktore Moyżesz wywiodł z Ægyptu. O tych tedy tákich / á nie o ziemi ábo tey zwierzchności są pomienione słowá. Num. 21. *Biada tobie Moabie, zginąłeś Narodzie Chamski*, to iest miedzy tákie poczytány. A dla tegoż mowi *Dałem syny iego* á nie twoie *w vcieczkę y corki w poimanie Krolowi Amorrhæyczykow*, to iest pomienionemu Vmorowi Iáphetczykowi / Amorrheyczyki Chánániany w Idumæi vmártwiáiącemu.

Scythyckie ziemice beły.

więźniámi nápełnione.

Nie pomáłu potwierdzá Scythyckiey zwierzchności w Pálæstynie / ono Miásto Scythow ktore iákomamy 2. Machab. 12. tylko 600. stay beło od Ieruzalem. Tákże pomienione świádectwo *Iakuba Vitryaka* że się Pálæsty-

Cześć potwierdzá Scytyckie Miásto.

ſtyńczykowie Polakámi abo *Polaninami* zwáli áż do czá- ſow świeżego ziemie S. odyſkánia. *y Polacy Pá- leſtyńſcy.*

Co ſie záś tknie Perſow/ o tych rzetelnie mowi *Genebr. lib. 1.* Perſas deducunt alij ex Iaphet, vt non tam ab Elam deſcendiſſe putentur quàm à Madaij *Faſcic. Myrhæ Geneſ. 9.* ex Bereſchith Rabba. to ieſt. *Perſow niektorzy z Iapheta wywodzą, tak iż raczey zdadzą ſie płynąć od Madeia* ſyná Iáphetowe go á *niżeli od Elama* Semowego. *Perſya Iá- phetczyko- wie rozpło- dźili.*

Nuż w Aſſyryey/ że rownie tákże náſzych Iápheteczykow zwierzchność bełá / ſáme ſłowá Ninus y *Niniwe* przyznawáią. Bo Polach w Bábylonie Báálem názwány wypráwiwſzy w pogonią ná wſchod słońcá Láchá ábo Mágogá Anteceſſorá ſwego (ktorego beł w ſchodniem Czárem nád Indyą y Tátárſką ziemią vczynił) á część więźniow do Páláſtyny odeſławſzy; ſam z przednieyſzemi z nich / wproſt poſzedł nád Tygrem przez Armenią do Olegniaku pierwotney dźiedźiny ſwoiey. W ktorey drodze pomienionego Ionichá ſyná ſwego / vſpráwiedliwiwſzy w tym/ że z Nimrothem odſzedł beł od ſwoich iáko ſie wyżey opiſáło (á to dla tego iż vpámietawſzy ſie potym/ odſtąpił ich gdy Babel budowáli) ná znák onego vſpráwiedliwienia Nibiſin Miáſto iego záłożenia przezwał *Niwinne* (lubo iuż ták przezwáne potwierdźił) ábo Niewinne/ to ieſt złości Bábylońſkiey: tákże y ſyná iego Nibiſá *Niewinnuſem.* Z ktorych ſłow (dla tego co ſie niżey powie) Bábylończycy vczynili Niniue y Ninus. *w Aſſyryey zrázu Scythyczka zwierzchność beła- tákże w Indyey y Tátárach. Ninus kto był.*

Ten tedy *Niuinnus*, ábo Ninus iż pod czás odyśćia Polachowego do Europy zá Gomerem (iáko ſie niżey pokaże) nowe bunty Chámiánow znowu do Bá ktryány zgromádzonych / wetuiąc nárußenia ſławy Oycá ſwego rozgromił / y ſámego Chámá wodzá ich (od vpátrowánia *Chámá zá- bił y nowy bůt rozgro- mił.*

zorz y gwiazd *Zoroasthes* przezwánego) zábił: zá te przysługe/ wroćiwszy sie zá czásem Polách z Europy/ dał mu corke swoie *Sameyrámie* ábo Semiramis ztad názwána/ że ia był w Polegniaku z białemigłowámi (z teyże przyczyny *Same żony*, ábo Amazones názwánemi) zostáwił ná swem mieyscu. Z ktora posłał mu záraz y tytuł Czárstwá Assyriyskiego/ to iest odległych áż zá Tygrem Syriyskich kráin: y vwolnienie od hołdow/ ktore wszystká Azya Scythom krolewskim od pułtoru tysiecy lat iuż hołdowáłá/ iáko *Trogus* lib. 2. vczy. Ztadże tám przydawá koniec hołdow vczynił, to iest otrzymał *Ninus Krol Assyriyski*. Bo tego *Niuinnusá* zá czásem dla pomienionego vwolnienia od hołdow *Wolninus* názwánego/ Bábylończycy/ że ták ostry beł ná Chámiany/ vczynili Ninusem, iákoby Nienászem/ iż nie trzymał z niemi/ iáko niegdy Ionich Oćiec iego; ktorego dla tego beli (iáko sie rzekło) *Nasurem* iákoby Nászynciem przezwáli. Tákże y *Niwinne* miásto iego wykrećili ná Niniue iákoby *Nie-niewinne* ábo niesłusznie vspráwiedliwione.

zá co mu beła Semiramis dána.

y Czárstwo Assyryiskie.

z wolnośćia od hołdow.

Względem czego Volnius názwáne-go.

Bábilończycy Ninusem vczynili.

Przećiw temu Polachowemu Azyey osádzeniu Iáphetczykámi/ w ktorem sie oto y sáme słowá z stár emi Historykámi zgadzáia vczacemi/ Ze Scythowie rozpłodzeni świát z rázu osádzáli: nie bez tego/ że nie ieden wspomni ná pospolite nowszych ziemie rozdzielánie w rowny dział miedzy trzech synow Noego; á tym wiecey że sie zda Biblia S. z niemi trzymáć. Dla tegoż áby tym lepiey káżdy mogł vznáć czyiá prawdá: potrzebá tu naprzod wspomnieć/ ná ono pomienione rozporządzenie Noego/ Genes. 9. áby był Iáphet świátu Pánowáł/ Sem Biskupowáł/ á Chám beł sługą obudwu. Co iż nie ieno ná ich sámych padło/ ále też y ná ich potomstwá: dla tegoż potrzebá

Iáphetczykow ziemie osiadzenie.

nie iest przećiwne Biblij

bo według rosporządzenia Noego.

trzeba też vważyć/ iż Pan/ Xiądz/ y chłop/ muſzą bydź poſpolu/ á nie w kilká ſet mil od śiebie: aby y Pan miał komu Panowáć/ y Xiądz kogo Zakonu Bożego vczyć/ y chłop komu robić; bo ináczey żaden z tych ſtanow nie mogłbyby bydź w ſwey porze. Co vważywſzy/ ſam rozum pokázuie/ iż *Iapheteczykowie* z rázu wſzedy pánowáli; *Semiani* (ktorzy przez Abrahámá idą) wſzedy miedzy niemi wolni/ duſzámi ſie opiekywáli: á *Chamiani* z oſtátkiem Semianow miedzy nich poczytánych (iáko ſie pokázuie z pomienionych słow Num. 21. gdźie Moábczyki Semiány Piſmo BOże Chámſkim Narodem zowie) gdy ſie z robot im chćieli wybić: od Pánow świátá/ á miánowićie tego oſmego ták w Egyptćie iáko y Bábylonie podbići/ do ſwey powinnośći przymuſzáni beli: według poſpolitego wſzyſtkich Hiſtorykow z Trogowem głoſem.

Pan/ Xiądz/ y chłop/ poſpolu chodzą

y záwſze chodźili/

kto z chęći/ kto z muſu.

Iż iednák opáczne wielu mniemánie/ (przećiwko rozumowi/ rozporządzeniu Noego/ y poſpolitemu ſtárych wiekow głoſowi) nie mniey ſie też ná Bibliey ſadzi: potrzebá vważyć/ że Biblia S. nie ma żadney w tem implicatiey ábo záwikłánia ſenſu ná roznych mieyſcách/ ále tylko złe iey rozumienie. Gdyż wſzyſtek fundáment rozdźieláiących Ziemię w rowny dział miedzy trzech ſynow Noego/ ieno ten ieſt: iż Gen: 10. po wyliczeniu znácznieyſzego ich potomſtwá mamy tám przydano. Hæ familiæ Noë, iuxta populos & nationes ſuas. Ad his diuiſæ ſunt gentes in terra poſt diluuium, to ieſt. *Te ſą domy Noego* rozrodzenia *według ludzi y Narodow ſwoich. Od tych rozdzieliły ſie*, to ieſt rozśiały *Narody na ziemi po Potopie.* Tego rozdzielánia ábo rozśiania dwoiáki ſens ieſt: poniewaz mogli ſie/ ábo zmieſzánie ábo rozdźielnie po świećie rozſypáć. Iż tedy potrzebá Piſmá S. nie w słowkách podchwy-

Ale owſzem rozdźielánie ziemie.

miedzy trzech ſynow Noego.

słáby ma fundáment w Bibliey.

bo literá duchowi vſtępuie.

podchwytywáć/ále tákiem Duchem wykłádáć/iákiem były nápisáne: poniewasz áni Moyzesz áni Ezdrás nie mieli woli pisáć zadnych przećiwnośći iednego mieysca drugiemu: tedyć sie tu nie może rozumieć / áby osobno Jáphetczykowie / osobno Semiani / á osobno Chámiani osobne swoie kráiny mieli beli osiadáć; boby sie to zadnem sposobem nie mogło zgodźić z pomienionem Noego rozporządzeniem / áby Jápheth Pánował / Sem Biskupował / á Chám ná nich prácował.

Ktory sam sobie nie może przeczić.

Dla tegoż iedno z drugie zgadzáiąc muśi sie koniecznie / torozśtanie ich zmieszáno rozumieć: to iest że wszedy poszło cześć Jáphetczykow pánuiacych / cześć Semianow zákonu Bożego vczacych / y cześć Chámianow ná nich prácuiacych: á gdźiekolwiek zászli / tám Slachtá Slachte / Xieża Xieża / á chłopi chłopy rodźili.

Zaczym sens Moyzeszow ten iest własny.

A żeby nikt nie mogł nádrabiáć przećiw tey oczywistey prawdźie wyższemi tám słowámi / o káżdego z nich pokoleniu z osobná / że sie rozdźielili ná źiemice y Narody swoie. Naprzod vważyć potrzebá / że by też dobrze y iákie słowko Moyzeszowe Ezdrás tám odmienił / ábo ráczey przekłádácze nie mogli go dla niedoskonáłośći Láćiny własnobrzmiącem słowem przełożyć / tedy (iák sie rzekło) wiekszy ma bydź wzgląd ná ich przedśiewźięćie w pisániu / áby zádney przećiwnośći sámemu sobie nie miáło / á niżeli ná śćisła własność ktorego słowká nie należącego do zbáwienia. Bo nie máła liczbe słow inszych w Arábskiem y Cháldeyskiem textách od Zydowskich znáyduiemy przez wszystkie Biblia; á przećie we wszystkich ieden iest sens rzeczy. Kto iednak dobrze słowá vważy / áni w nászych Bibliách nic ná tem mieyscu nie znáydźie / biiącego przećiwko pomienionemu sensowi. Bo o Jáphetczykách (á naprzod) ták tám

Ktorego wyższe tám mieysca potwierdźáią.

nie tylko duchem.

ále też y słowámi.

tám mamy. Ab his diuisæ ſunt inſulæ in regionibus ſuis, vnuſquiſq; ſecũdũ linguã ſuam & familias ſuas in nationibus ſuis, to ieſt. *Od tych rozdzielone ſą wyſpy w ich krainach, każdy według iezyka ſwego y domow ſwoich w Narodach ſwoich.* Ktoremi słowámi iáśnie náucza Biblia świetá / że nie ieno wſzyſtká ziemiá / ále y wyſpy morzkie Jápheczykow dziedzina beły. Bo iezelić wyſpy od nich miedzy ſie wydzielone w ich kráinách beły / tedyć wſzyſtkie kráiny okolo ktorych ſą morzkie wyſpy ich dziedziná. A iż morze wyſpámi nápełnione wſzyſtke ziemie co iey ieſt ná świećie oblewa; tedyć kráiny Jápheczykow do ktorych należace wyſpy miedzy ſie wydzieláli / po proſtu wſzyſtká ziemiá byłá; ktorą Narodámi ſwemi oſadzáli. A bez pochyby nie bez iednego wſzyſtkich Naywyzſzego páná.

o Jáphećie.

w iego potomſtwie pánowánie vkázuiące.

Ktorego iſtotnego pomienionych słow o Jápheczykách ſenſu (zgodliwego ze wſzyſtkiemi ſtáremi Hiſtorykámi zgodnie z *Portiuſem* wołáiącemi / że Scythowie świát zrázu oſadzáli) dość rzetelnie potwierdzáia słowá ktore támże *Geneſ*: 10. o Semiánach mamy. Iſti ſunt filij Sem ſecundum cognationes & linguas regionis in gẽtibus ſuis. to ieſt *Ci ſą ſynowie Semowi według powinnowactw y iezykow krainy, w Narodach ſwoich.* Dwie tu ábowiem rzeczy oſobliwie vważyć potrzebá. Pierwſza / że ſie ich Narody rozrodziły w kráinie / o ktorey nimáſz nic áby ich miáłá bydź. A druga / że wedłu iezykow oney nie ich kráiny. Zkąd znáć że ſie (iáko tá Jſtorya pokázuie) w ziemi Jápheczykow á nie ſwoiey ſwobodnie mnożyli / y ich pierwotnẽ ná świećie iezykiem Arámeyſkiem lubo Syryſkiem ábo Scythyckiem lubo Słowieńſkiem / z rázu gadali; iáko ſie w Perſpektywie pokazało. Ztądże *Genebr*. dobrze mowi w tenże

y o Semie

że w Jáphetowych dziedzinách mieſzkał.

ſens

A wierne potomſtwo ie° przez Abrahama.

ſens o onem wieku *lib. 1.* Dum filij huius ſæculi tumultuabantur, & in conſtituendis Regnis ſeſe anxiè exercebant, lucis filij vitam priuatam, quietam, religioſam, & paucis contentam traducebant, atque ad Cæleſtem ſuſpirabant, confitentes ſe peregrinos ſuper terram, ſeque fide & ſpe futuri Chriſti ſuſtentantes. Atque ſic eam deſcribit Moſes in ſuis libris & Apoſtolus *Hebr: 11.* *Gdy ſynowie tego wieku hałaſowali*, to ieſt Japhetczykowie z Chamianami (wybić ſie z poddańſtwa vśiluiącemi) *y wpoſtanowieniu Kroleſtw*, to ieſt Babilońſkiego y Ægiptſkiego *na vmor vganiali: ſynowie świátłośći*, to ieſt Semiáni *zywot beztworny* ábo vpośledzony / *ſpokoyny, Zakonny, y na trosze przeſtaiący prowadzili, a do niebieſkiego wzdychali: wyznawaiąc ſie pielgrzymami na ziemi, a wiarą ſie y nadzieią przyſzłego Chyſtuſa ztrzymawáiąc.* Y *tak go*, to ieſt żywot ich *opiſuie Moyzeſz w kśiegach ſwoich, y Apoſtoł do Zydow 11.* Na tym ták poważnem świádectwie Páwłem S. potwierdzonem / o ták iáſnem ſenśie Moyzeſzowym / dość podomno káżdemu bedzie nie przywodząc inſzych mieyſc o tem piſmá świetego.

nie miáło włáſnych dziedzin.

Te też co o Chámie.

A co ſtrony Chámczykow / iż tám mowi Piſmo Boże. Hi ſunt filij Cham in cognationib⁹ & linguis & generationibus terriſq; & gentibus ſuis, to ieſt. *Ciſą ſynowie Chamowi w powinnowactwach, y iezykach y rodzaiach y ziemiach y Narodach ſwoich.* tu / że y ziemie ich wſpomina Piſmo Boże / zda ſie nie co bydź przećiwko tey Iſtoryey. Iednákże nimáſz nic / gdy ſie vważy co oná pokázuie: to ieſt że Chámiani záraz predko po Potopie máćierzyńſką ziemie niegdy Káinowe zá Tygrem (ná ktorey Babel zbudowáli) tákże Baktryane y Ægypt pośiedli beli: á przecząc przeklectwu Noego / śiłą ſwą nie tylko ſie z poddáńſtwá

iśćie nic nie przecza.

bo zrázu mieli ziemie ſwo te.

Jáphet

Jáphetczykom chćieli wybić / ále tež y w swoie podbić; iáko sie pokázuie z Wexoresowego do Syryey/ y Chodorlá-homorowego do Pálęstyny wpádnienia. Bo przez ten czás nim ich ten VIII. Pan świátá podbił pod posłuszeństwo y pomienione ziemie Jáphetczykámi osádził / záiste ich własne lubo pśiem práwem były.

pokí ich nie podbito.

Jáwno tedy iest / iż to pokázowánie według wszystkich stárych Jstorykow / *Ze Japhetczykowie po wszystkiem świećie, gore nad wszystkiemi otrzymali y ze wszelkie bunty Chamianow* (*prawem Bożem Iadamowi na podbiianie ziemie danem: á od niego przez Setha y Iaphetha wzietem*) *zaraz po śmierći Noego gromić poczeli: y nieprzestali aż ten* VIII. *Pan świata Egypt, y Azya podbiwszy, wszystke ziemie vspokoił*) y tym podobnych rzeczy / nie iest przećiwne Bibliey S. kto ia dobrze vważy: ále tylko nieznośnem Máchinom ná niedokopánych sie fundámentách pomienionych iey słow pobudowánym; pokázuiac (iák żywa práwde) kedy ktory z wyliczonych Gen. 10. Jápheta / Semá / y Chamá potomkow osiadł y pánował. A to niczem inszem ieno sámym gwáłtownem náciagániem imion ich / do przezwisk niektorych ziem / dáleko poślednieyszych wiekow im nádánych; iáko daliboq Speculum Istoricum dostátnie pokaże.

Chlubá Jáphetczykow.

Bibliey S. nie przeczy.

ále tylko budynkom nábiey.

przyćiosuiacym imioná stáre do nowych słow.

A niech prosze áni tem nikt nie nádrabia / że Pismo Boże *Syrya* zowie Aram, *Persia* Elam, *Idumæa* Moab: &c. od potomkow Semowych: ták że *Palæstyne* Chanaan, *Ægypt* Mesraim, *Athyopia* Chus, *Libya* Phut, &c: Chámowych. Bo w tey mierze vważyć potrzebá / że Zydzi ze dwuch miar z rázu ziemice poprzezywáli / to iest. Albo od swych Semianow ktorzy gdzie záleżli (rownie iáko teraz rożni Zákonnicy / piszą sie *Prouincyalami*, Polskiem / Li-

Ani Zydowskie przezwiská ziem.

lubo Zákonnym sposobem.

tewskiem / Ruskiem / Czeskiem / Węgierskiem / rc. Choć w tych *Prouincyach* ábo ziemiách / nie máią żadney władzy ieno co nád swym Zakonem): Abo wiec od pierwszych po Potopie iákiemkolwiek práwem obywátelow iákich Ziemic; Jácy beli Mesráim ábo Wexores w Egypćie / Chus w Ethyopiey / y Phut w Libiey: poki ich ten osmy Pan świátá nie podbil.

ábo pierwotnem wzgledem.

czeczom nie przecza.

CZESC CZWARTA.

O Przeniesieniu Thronu Swiata, z Libanu do Korony Polskiey: y o prawnem Następstwie siedzacych ná niem, w Pánowániu Swiatá.

Podburzenie Babilonu Polách viij. Pan świátá.

Podbiwszy Polách ábo Gog VIII. Pan świátá Chámczyki Bábylońskie (iáko y świeżo przed tym Egyptskie) y Jonichá syná swego á Oycá Wolninusá ábo Ninusá pierwszego vspráwiedliwszy / y więźniow cześć do Palestyny ná roboty odesławszy (z ktorych tám y Abrám miał nie cokupnych iáko mamy Gen. 14.) á co przednieyszych z sobą wziawszy: gdy sie názad wroćil nád Czarne morze do Olegniaku gniazdá swego: ono tym czásem *Moga* (od *Sameyramy* ábo *Semiramide* corki iego tám zostáwioney) ná pámiatkę zmożenia Wexoresá názwáne: od nowszego á większego tytułu następstwá ná Páństwo *Polag* (z ktorego zá czásem vczyniono *Polach*, á ná ostátek *Polak*) przezwał *Polegniakiem*.

cześć więźniow do Palestyny odesłał.

á z ostátkiem sie do domu wroćiwszy.

Oleniak ábo iuż Mogę Polegniakiem przezwał.

Ztadże ono przesławne Miásto *Ioseph*: Moga zowie / á *Ptolom.* Polemniacum miásto *Polegniaku*; podomno chcąc wyráźić / iż *Wexoresowi* inszym strásznemu z Poláchiem ni iąko belo wygrać.

Tám tedy iż nieco po onych pracách odpoczął; ztąd Czarne morze názwáne iest Pontus iákoby *Pan tuż*: że sie Pan świátá z Libáńskiey niegdy *Panochi* tám nád morze był przeniosł. A przyległa Polegniakowi kráiná / Cappadocia, iákoby *zaczapionych dość máiąca* / od wiezniow ták názwána betá. Ktorych z Ægyptu y Bábylonu zázábránych / trzymał (áż do ruszenia sie ku Europie zá Gomerem) tám około *Tyskopola* od Grekow ná Ischopolis wygrzecznionego; pod iárzmem *Tyszka* syná swego; podomno iż im beł zá ciężśki / ták rzeczonego.

Gdzie iż nieco odpoczął / ztąd Pontus ták iest rzeczony.

A Cappadocia od wiezniow ktorych tám miał około Tyszkopolá.

Z tego *Tyszka* syná Polachowego ábo Herkulesowego á wnuká Jáphetowego / potem w Włoszech osádzonego (ná mieyscu Gomerá do Fráncyey wypedzonego) Łácinnicy niemáiąc ná on czás litery. y. Tuscum uczynili / rownie iáko y z *Tysagetow* Tussagetas, z *Tyryey* Thurya, z *Pyrrhusa* Purrhusá, y tym podobnych. A piszą o nim iż Tuscus stárodawny Krol Włoskiey ziemie był synem Herkulesowem: bo ten Polách od hárcow tákowych po świećie / beł też miedzy inszemi przezwiskámi / y *Harculec* ábo Hercules názwány.

Pod reką Tyszká potym Krolá Włoskiego.

Tuskiem tám uczynionego.

Tego nápełnienia Cáppádocyey niewolnikámi Egyptskiemi y Bábylonskiemi / potwierdzáią pomienione *Trogowe* słowá v Iust. lib. 2. o Vćiecce Wexoresowey od Pontu / in fugam vertitur & exercitu cum magno appartu belli (podomno według onego czásu kijow á kámieni) relicto, trepid⁹ in Regnū se recepit. Bo iezelić wszystkiego woyská swego w Cappadocyey (przez ktorą mu drogá bełá do Ægyptu) odbiegł *zaczapionego*, tedyć tám nie ináczey pewnie / tylko niewolnikámi beli. Ztądże *Achatius* stáry Historyk / wiedząc że ich potym Polách gdy odchodził do Europy zá Gomerem / (iáko sie wnet pokaże) wziął beł z so-

Tych wieźniow tám / Trogus poświadczą.

Ktoremi Agathius mniemiał bydź Kolchy

bel z sobą z *Cappadocyey*: á niemogszy sie dorachowáć / gdźie ich potem podźiał / *Kolchy* ábo *Lazy* miásto Láchy lubo z Láćinską Latiuse omylnie bárzo czyni (lib. 3.) Ægypcyanámi od Wexoresá odbieżálemi.

Ruszywszy sie do Europy. Odpoczawszy Polách kilká lat w Polegniaku: z támtad ruszył sie w te tu kráie zá *Komorem* ábo Gomerem, áby bel y tego zá pomienione Mágogowi nieposłuszeństwo pokarał: y oney klęski / ktora dla tego Jáphetczykowie od Wexoresá podieli / ná nim sie pomśćił. Jż tedy iegoż drogą ćiągnął z wszystkiem około Pontu, ztad go názwano *Ogżony*; z czego psowácze słow vczynili Euxinus. Co tedy Genebr. mowi *lib.* 1. Non glorientur Græci se terris nomina imposuisse, to iest. *Niech sie nie chlubią Grækowie, że imiona ziemiom nadali*: toż y tá Jstorya w iego sens pokázuie / áby żaden Greká zmámiony nie rozumiał że násze morzá / ieziorá / źiemie / gory / miástá / rć. Grækowie poprzezywáli: ále ná oko obaczył / że ich (dawnieysze niż oni) przezwiská popsowali: pisząc Pontus miásto *Pan-tusz*, Euxinus miásto *Ogżony*, Mæotis miásto *Męzność*, Tanais miásto *Don*, Borysthenes miásto *Berezyna*, y wszystkie insze co ich iest słowá.

Pontu przezwiská Euxinus ná bawił á nie Grekowie.

W tey drodze z Azyey do Europy Polách VIII. Pan świátá / miedzy Don á Wolge przyszedszy / z támtad więźnie z Ægyptu y Bábylonu zábráne (ktore iák sie rzekło miał pewny czás w Cappadocyey) wyprawił w prostku morzu Pruskiemu / w odległeysze katy Europy. A to nie ieno dla tego żeby nie mogli beli do swych gniazd názad vćiekáć / ále też y przeto / żeby beli Narodow Scytyckich nie zárázili / pospowánem swym iezykiem w Bábylonie: Jáko sie stáło wszystkim práwie kráinom nád Niemieckiem morzem y około Pruskiego leżacym; gdy nie ro-

W drodze więźnie, zkad, do kad.

Ktoremu wyprawił.

Ktorzy Niemiecki iezyk.

nierownie większa ich liczbá zá czásem przemogłá iezykiem / Pánow swych Jáphetczykow / z niemi od Wolgi wypráwionych. Co sie iáśnie pokázuie z Kluwerá nowego Historyká Niemieckiego: poniewaz rzetelnie wyznawa/ że niegdy w Niemczech / Hiszpániey / Fráncyey / Brytániey / y Duńskiey ziemi / iednemże iezykiem z Illyrykámi gadano/ y pieknie tego *lib.* 1. Antiquæ Germaniæ dowodzi. ¶ A to że Niemiecki iezyk y iemu podobne/ z Bábilońszczyzny swoy poczatek máia / z tego sámego dość iáwno iest / iże w Niemczyznie pełno sie znáyduie wrzkomo Zydowskich słow/ ktore y oni z Bábylońskiey tákże niewoli wynieśli. ¶ Ze záś oni ieńcy záraz od Wolgi pomieniona droga beli wypráwieni / nie ieno ztad łácno sie dorácho wáć / iż w Koronie Polskiey / Moskwie; Illyryku/ y około tych/ Słowieńszczyzney nie nárusżyli: ále też y z przezwisk Wolgi / ktora Niemcy Edell, miásto *Jedel* iákoby rzeka roziechánia lubo rozłaczenia: á Historycy Rha miásto Rwa iákoby rozerwánia zowia. Z tadże po dziśdzień Slachtá Niemiecka/ z Jáphetczykow (co z onemi więźniámi beli wypráwieni) płynaca/ sczyci sie nászem Scythyckiem Slachectwem; zowiac Slachćicá *Edelman*, iákoby maż ktory od *Wolgi* ábo Edell rzeki ma swoy poczatek.

z Bábylońszczyzny wyrobili.

od Wolgi wypráwieni.

Ta sie Slachtá Niemiecka rozni.

Ták tedy stárych Historykow / ktorzy przedká Niemieckiego z Ziemie bydź pokázuia: iáko też y pomienionego nowego *Kluwera*, ktory (vważáiac że to iest sromotá poczatek swoy z Ziemie/ to iest Niesláchetny pokázowáć:) wywodzi Niemce z Scythow: obyczáynie rozumieć potrzebá. To iest/ tego o sámey tylko stárey Sláchćie Niemieckiey: á támtych o gminie im podległym. Ktory Tuyská Chłopislausá iákiegoś (pierwszego buntownika

od gminu swego Chamskiego.

Ktorzy Tuyská podmiatáia.

wniká przećiwko Slachćie Pánom swym dáleko poślednieyszego) podmiáta pod Slachetnego Tyszká práwnuká Jáphetowego/ á wnuká Poláchowego z pomienionego syná iego tegoż imienia we Włoszech gdźie pánował Tuskiem vczynionego. Ktory to wtory *Tyszko* sławny Hetman wypráwionych od Wolgi/ że on ćieżar źiemie w dálsze kąty Europy przez dźikie ná on czás pustynie záprowádźił: Ztądże pustynie Bogom ábo Gogom poświecone (to iest Scythyiey Krolewskiey w cále zostáwione) stárzy zwáli *Tyszkwa* lubo z Láćińská Tesqua, iáko y Breges miásto Bryges ábo zá czásem *Phryges*, tákże Edessa miásto *Edyssa*, Tembriũ miásto *Tymbrium*, y tym podobne słowá.

Tyszkovvi Slachetnemu.

Hetmánowi oney wypráwy.

od ktorego násze pustinie zowią Tesquami.

Nie pomáłu tego potwierdza / iż ten pierwszy Krol w Niemcech nie beł Tuysco z źiemie poczęty / ále *Tyszko* wnuk sláchetnego Polachá. VIII. Páná świátá/ y stárodawne w Brytániey Miásto *Tyszka* ábo według *Ptolom.* Isca (lubo od niego ábo ktorego potomká iego tám záłożone y ták ná pámiątkę pomienionego *Tyszkopola* pierwotnego ich w Cáppádocyey gniázdá przezwáne) iż nie gminnych tám ludźi beło/ ále Dumnoniorũ ábo Dumnych boiárow; iákiemi Slachtę swą Moskwá zowie.

á potōki iego

w Tyszce Brytáńskiey.

Dumnemi to iest Slachtá zwano.

A co plota pod imieniem tego Tyszká pierwszego Niemieckiey źiemie Krolá o swym *Tuysku*, że od Rhenu áż po Don pánowáł: inszy to beł (dáleko posledniey szy potomek tego á Przodek zacney podźiśdźień Fámiliey Tyszkiewicow) w Regestrze Monárchow Scythyckich: ktorzy iáko wszystkiemu ná on czás świátu / ták też osobliwie y od Donu áż po Rhen/ á niewzad pánowáli. Co wszystko szerzey Speculum Istoricum pokaże.

Z tych Przodek Tyskiewicow.

ieden z Monárchow Scythickich

od Donu po Rhen á niewzad pánował.

Jáko potem Polach w oney drodze / więźnie w práwo od Wolgi wypráwiwszy / á sam sie przez Krym w te

tu kráie

tu kráie puściwszy / z nich brátá swego Czechá (ktorego *Æneas Syluius* rzetelnie synem Japhetowem zowie) do dzisieyszych Czech wyprawił; á sam áż do Włoch poszedł zá Gomerem. Y iáko pospolu z Tubálem (ktory Hispány rozplodził) tám doszedszy / z iego nowośiedlisk ogłośił: y ná zachod słońcá odesławszy potomki swoie ná tey gorze záłożył / ktora po dziśdźień Włoszy Polácka zowią. Tákże iáko onego Komera (dla tákowego ogłoszenia *Goły* ábo Gallus rzeczonego) potomki we Włoszech odbieżáłe / z rázu *Obory czyniącemi*, á zá czásem Aborigenesami zwano; przeto iż tám beli *Nomadami* ábo Nimáiącemi domow y własności / ále (iáko rzetelnie o nich Beros. *lib*. 5. świádczy) z potocznemi sie tylko budkámi / iáko teraz Tátárowie z mieyscá ná mieysce zá trzodámi włoczyli. A od iego *Polachow* ábo z Łáćińska *Polaciusow* iż pánámi tám tych będąc nieruchome domy budowáć poczęli / iáko ztąd po dziśdźień / lepsze y znácznieysze budowánia *Palacami* zowią. Nuż iáko dla onych hárcow po świećie / *Harculec* ábo Hercules beł názwány / y insze poślednieysze dźiełá iego w Europie y Azyey (gdźie wroćiwszy sie dokończył żywotá) nie należy do przedśięwźięćia / tá xiążka wywodźić.

Pośledniey-sze dźiełá Polachowe.

w Cudzych źiemiach porobione.

tu opuśćiwszy.

Dość ná tym wiedźieć / iż w onym ćiągnieniu zá Komorem ábo Gomerem / do Donu Krymskiey rzeki przyszedszy / tám iż przepływáiąc go máło nie vtonął / ztąd y sámego znowu od tego dopiero czásu *Toniec*, y one rzekę *Toń* przezwano. Z ktorych słow cudzy vczynili: Tánaus y Tanais, á Ruś nászá z Toni *Don*. Tego niebespieczeństwá Polachowego / chcąc wykrętni Greccy Historycy / ábyśmy sie nie doráchowáli / w táką ie báie vbráli (ktorą Herodot ma lib. 4. ná przedáy.) Iż *Scythya gdy Herkules da*

369. Roku po Potopie.

iż máło nie vtonął ná Donie.

ztąd był znowu Tanaus názwány.

Co Historycy w táką báie vbráli.

les do Tanaisa przyszedszy, vkradła mu tam konie, y niechćiała ich wroćić, aż trzech synow z niego poczęła: y że iey zostawił dla sposobnieyszego z nich Baltheus y łuk. Jednak że łácno się domyślić kto ma rozum: Iż oná kradźież koni nic inszego nie byłá/ ieno pomienione niebespieczeństwo/ktore Polách podpadł ná Donie; miedzy inszemi iuż wywiedzionemi przezwiskámi iego/ y Hárcules też ábo Hercules potym rzeczony. To ábowiem ták onego Páná świátá/ ná tey stronie Donu zátrzymáło/ iż rozumieiąc że to Boskie było nápomnienie/záraz te kráine co ią był Komer *Neuroba*, iákoby nie wyrobiona názwał/ on (iáko ten ktory wszystkie słowá iego psował) *Vroba* iákoby excultam, to iest wyrobiona przezwał; z ktorego słowá *Vroba* wypsowano Europá. A vlubiona sobie w tey Vrobie kráine/ naznácznieyszym stárożytnym Tytulem przezwał Scythya (nád ktory iż niemász wiekszego/ ztad chlubić się czym mowiemy *sczyćić*, iákoby ozywáć się bydź *Scytha*) y tu ią ná nowym Libanie vlubienia swego/ wzdłuż miedzy Donem y stáremi gránicámi od Niemiec/ á wszerz miedzy Dunáiem y Pruskim morzem (iáko się wywiodło) vsádził. Ktora iáko od Sethá Scythya ták od niego Polachá Polska á od Sczyćcá syná y Successorá iego Sczyćiochá ábo Scythiam Regiam, y od hołdowánia iey świátá/ *Pandora* zowią.

Ktora ták rozumieć potrzebá

że przeszłá szony/ tu wszytkie chlube Scytycka zostáwił.

A gniazdo iey Scythya przezwał.

Znał te zacność przedpotopnych Scythow Pánochow w Koronie Polskiey stáry świát: dla tegoż ią zwał nie prostą *Scythya*, ále Regiam, to iest Krolewską: y obywátele iey nie gminnemi/ ále Scythas Regios, to iest *Sczyćiochami* ábo Sczythámi Krolewskiemi/ tákże Korallámi miásto *Krolami*, lubo z Grecká Bázyleámi (iż ich wszyscy ważyli) y Sármatámi miásto *Czarmatami*, iákoby Czárstwá

Dla tegoż nas intulnią

Scythæ Regij ábo Koralli.

ſtwá w mocy máiącemi záwße zwano. Wiedział ſtáry świát rożność inßego pokolenia Jáphetowego od ślácheтnego Poláchowego/ przetoż támto zwał záwße Scythas vulgares, że ſie od Wolgi poczawßy ná wſchod ſłońcá ßeroko rośćiągnęli. Ztądże (iáko ſie wyżey námienilo) ná pokazánie tey rożnośći Scythya ſtárzy málowáli w oſobie Pánny od polowice ná doł iąßczorki: przeto/ iż tu wßytke zacność ſwoie Scythya máiąc/ gdźie iey kroleſtwo vkázuią (nigdy niodkogo nie zgwałcone/ ále záwße páńieńſtwá ſwego broniące) ßeroko ná wſchod ſłońcá od Wolgi poczawßy/ ogon ſwoy iąßczurcy rośćiąga; rożne pſtroćiny zmießánia tám rozmáitey krwie y mowy z Jáphetowa máiący.

y tu Scythya Pánne á zá Donem Jąſczurcy ogon iey pokázuią.

Co wßyſtko/ áby ſie ná oko widźiáło/ vważyć potrzebá one ſłowá głoſu poſpolitego in Faſciculo temporum lib. 1. Hoc Regnum Scytharum licet ſit vetuſtiſſimũ, tamen quia Barbarorum eſt inter principalia Regna minimè computatur, & eſt Regio magna valde, quia Mæotidis paludibus incipiens, inter Danubium & Occianum ſeptemtrionalem, vſque ad Germaniam porrigitur. Et eſt prima pars Europæ, in qua primum regnauit Tanaus, de Stirpe Iaphet. *To mowi Kroleſtwo Scythyckie lubo to ieſt naſtarodawnieyſze, iednakże iż Warwarow* (ábo ludźi gwaru wárownego / ktorych od tego Słowakámi zowią) *ieſt, dla tego miedzy zacnieyſze kroleſtwa nie rachuią go*, to ieſt złośliwi falßerze. *A ieſt go kraina barzo wielka*, *bo od metnego ieziora*, w ktore Don Krymſka rzeká wpádá *poczawſzy*, *miedzy Dunaiem á Oćiekaniem pułnocnego morza*, *aż do Niemiec ſie rośćiąga*. *A ieſt pierwſza część Vroby*, *w ktorey naprzod krolował Tanaus z Iaphetowego pokolenia*. Z tego opiſánia Kroleſtwá Scythyckiego

Czego potwierdzenie iáſne.

y ſámych falßerzow

L

thyckiego łácno śie doráchowáć / że Koroná Polska iest Scythya krolewska/ w ktorey Tánaus naprzod po Potopie Panowáł. ¶ Ná tym tedy gruncie stoiąc drugi vważyć potrzebá / w słowiech stárego Trogá Pompeiuszá v Iustyná lib. 2. o potomkách tego Tánauszá / Scythæ perpetuò ab alieno Imperio aut intacti, aut inuicti mansere, to iest *Scythowie na wieki od żadnego cudzego Wypieractwa*, lubo iáko śie tu rozumie Páństwá / *abo nie tknięći abo nie zwyćiężeni zostali.* Czego iż wszyscy stárzy Historycy Trogowi potwierdzáią / to iest że Scytow nigdy iáko żywo nikt z pomienionego określenia ich gniazdá od grobow Oyczystych nie wypłoszył: oczywista rzecz iest / że potomkowie Tánausowi muśieli bydź ná początku tego iego Krolestwá / ćiże co śie y dźiśia znáyduią. A iż teraz są Polacy z Ruśią / tedyć y od początku muśieli ćiże bydź / lubo ich częśćiey Historycy (dla pokazánia stárożytnośći) pierwotnym tytułem / *Scythami* od Scythá ábo Setá syná Iádámowego / á niżeli *Polakami* od Polachá syná Iáphetowego / zwáli. Tákże wzaiem / ieżelić Scytowie Tánausowi potomkowie / my iesteśmy co śie pospolićie Polakámi zowiemy / tedyć oczywista rzecz iest / iż ten Przodek nász co go Historycy *Tanausem* zowią / w nászym ięzyku iest y był záwsze *Polakiem*, lubo iáko niegdy *Polachem*, ábo iáko zrázu *Polagiem* : od ktorego wyborne pokolenie Iádámowe po Potopie zowie śie Polakámi / iáko przedtym od Scythá Scythámi.

Scythow Krolewskich Tánauszá Potomkow.

nikt iáko żywo nie wypłoszył z gniazdá.

Záczym záwsze muśieli bydź iáko y dźiś Polakámi.

á zátym y Tánaus ich przodek tenże co y Polach.

Záokázya godno vważyć iż iáko ten tytuł Augustus (wyżey pokazány) własny iest Krolow Polskich ná Scythyckiem Thronie śiedzących ták y drugi Inuictissimus, to iest Niezwyćiężony. Bo tego o żadnem inszem Narodźie procz obywátelow Korony Polskiey nie piszą Historycy / áby,

ktorego Successorowie / są Augusti y Inuictissimi.

cy/ áby niodkogo ná wieki nie mieli bydź zwyćiężeni.

Rzetelnie śie to pokázuie z *Ptolomeusa* y *Genebrarda*, kto ich vmie vważyć: iż ták ieden iest Polách y *Tanaus*, iáko ieden smák iábłká á pomi, śliwy á pruni, y wszelkiey iedney rzeczy rożnie názwáney. Bo rzetelnie Genebrardus sławny Historyk Chrześćiáński mowi lib. 1. iż *Wexores Krol Egyptski, ktory Scythy aż do Pontu, to iest Czarnego morza, iako Trogus vczy wypłoszył, y Tanaus Krol Scythicki, ktory go aż do Ægyptu odegnał, przed Ninem byli.* A Ptolomeus ná tym mieyscu/ zkąd Wexores miał odpor/ to iest nád Vśćiem rzeki Termodonu w Czarne morze wpádáiącey/ ma w swoim opisániu świátá Miásto Polemniacum, y przyległe morskie łono / ábo przystep do niego / sinum Polemniacum zowie. Jeżelić tedy z *Polemniaku* (niegdy *Polegniak* od Polągá lubo według świeższey mowy Polácha rzeczonego) Tánaus pierwszy Pan Scythyey Krolewskiey ktora dźiś Koroną Polską zowiemy wypádszy / dał odpor Wexoresowi: tedyć Pan Azyátyckiego *Polegniaku*, y przyległego morzá / nie kto inszy był ieno ten Polách, ktorego potym dopiero tu w Europie Tánáusem przezwano: iáko śie wyższey pokazáło/ y przyczyná tego dołożyłá. A ieżelić beł ieszcze przed Ninem / tedyć sam czás pokázuie / iż muśiał bydź/ nie tylko z pokolenia Jáphetowego / iáko pomieniony Fáscykuł ábo snopek czásow mowi / ále po prostu synem iego: ktorego *Iozeph*. Antiq: lib. 1. *Mogiem*, á drudzy Zydźi *Gogiem* zowią. Czego tákże to sámo dostátecznie potwierdza / iż tenże *Iozeph* toż pomienione Miásto zowie *Moga*, ktore Ptolomeus *Polemniakiem* miásto Polegniakiem.

To wszystko lubo nie ták wywodnie pokázowáli stárzy Hi-

Rzetelny pokaz iedności Polácha z Tánausem.

godny vważenia.

y że beł syn Japhetowe,

Stárzy Hystorycy náśi

toż trzymali.

rzy Hiſtorykowie náśi / wßyſcy iednak Polachá pierwßego przodká náßego mocno twierdźili bydź ſynem Japhetowym / poki ich Kromer dworſtwem ráczey á niżeli nagmnieyßym iákim fundámentem nie zátłumił: mowiąc o nich w 4. Rozd. Kśiąg. 1. *Y tu vſtáią, to ieſt w Alánie* wtorem *iákoby im ábo Phædryey y Thraſonow z Komedyey, ábo Kápetow y Tyberinow z Hiſtoryey nie ſtáło, ábo zmyślić więcey mniemániem ſwoim nie mogli.* Ná ktore dworſtwo iego / vważyć dla obrony zmárłych potrzebá. Jż nie Polſkich *Iſtorykow* rzecz ieſt cokolwiek zmyśláć / ábo iákiemi baykámi nádrábiáć: ále *iſtą rzecz* piſáć. Bo nie potrzebuie ſtárożytność Polſka / od wiekow pełna wßelkiey chluby / żadnego zmyślánia: ponieważ Polach przodek náß áni ktoś ieſt wrzkomo *Æneaßow* towárzyß / iákich ná imie *Quidam* nie máło we Włośiech pokázuią / áni z ziemie wylaſł / iáko Niemcy o ſwem Tuysku báią / áni ſie z węża począł iáko Grekowie o Alexándrze wielkiem / áni go wilczycá iáko Romuluſá, ábo ſuká ná puſzczy iáko Cyruſá wychowáłá: ále *Wanda* (lubo według Hermanná Schedellá Fundá) żoná Japhetowá / z niego poczętego. Nie zmyślánia tedy ſtárożytność Narodu Polſkie° potrzebuie / ále tylko lepßego ſie iey niż Kromer dorachowánia.

Na co odpowiedź słußna.

Jż pewność Polſkiey ſtárożytnośći / nie potrzebnie zmyślánia ále dorachowánia.

poki ich Kromer ták nie żadworował.

Ktory lubo rzeczy poślednieyße niemniey prawdźiwie iáko y foremnie opiſał / iednákże w tym go nieboraká wielka prywatá vniosłá / że ſam Niemieckiem bywßy potomkiem / chćiał toż y o wßytkich Polakach pokázáć. Swoli czemu Wándały *Wándalitámi* zowiąc / oślep ich Niemcámi czyni (ná przeſtrogę iáko ná potem trzebá z pilnośćią przeglądáć chwały cudzoziemſkie Narodu Polſkiego) áby przez nich mgłę w oczy puśćił / że w Polſcze niegdy Niemcy beli przed Polakámi. Záczym ná podporę tego płonnego

Kromerá co zá prywatá vwiodłá:

w Polſcze niegdy Niemce pokázowáć:

przećiw ſtárym Hiſtorykom:

nego mniemánia musiał rad nie rad przećiwko wßytkim Historykom/ ták náßym/ iáko y cudzym odmładzáć stárożytność Narodu Polskiego. Dla tegoż 2884. lat w poznieyße z nich 60. (ktore vkázuie miedzy pierwßem Woiewodow rządzeniem bez Páná/ á miedzy Przemysłáwem Leskiem) dystillował. W ktory Labyrint wlazßy/ nie mogł w nim poiąć *Hayka* Historyka Czeskiego / iáko Krákus syn Lechow miał Fránki wygnáć z Polski dáwnieyße kilką wiekow: áni *Wincentego* iáko wtore Woiewodow rządzenie bez Páná mogło bydź zá czásow Alexándrá wielkiego. Co oni dobrze nápisáli/ iáko sie czásu swego wywiedźie y dowiedźie.

gwoli czemu 2884. lat w. 60. dystylował.

Zeznawa iednák y sam Kromer w 14. Rozd: Kśiąg 1. że stárzy náśi Historycy/ Lechá y Czechá predko po Potopie bydź twierdźili / przydáiąc támże. Vincentius antiquissimam gẽtem Lechitarũ (sic enim Polonos nõ nunquam vocat) esse ostendit, dum eos cum Gallis, & cum Alexandro Magno Rege Macedonum bella gessisse Craco & Lesco Ducibus prodiderit, to iest. *Wincenty Narod Lechitow (tak abowiem Polaki niekiedy zowie) nastarodawnieyszy bydz pokazuie, vdaiąc że z Golcami, y z Alexandrem wielkiem Krolem Macedonskiem woyny pod wodzami Krakiem y Leszkiem toczyli.* Ale nádewßytkich rzetelni Kráncius wyznał / o ktorym Kromer támże mowi. Albertus Crantius asseuerat Slauos regionem suam ab omni memoria ad Sarmaticos campos tenuisse: & cum angustæ eis sedes in Polonia, Morauia, & Russia fuerint, nouas in Pannonia, à Constantino Magno Imperatore, eos impetrasse, indeq; imperante Mauritio in Dalmatiam & Illyricũ profectos esse. Co ták brzmi po Polsku. *Woyćiech Krancius twierdzi, że Słowácy kraine swo-*

Wiedząc zdánie stárych Hist. Polskih y Wincentego Czeskiego

y Crantiusá

vważenia godnego.

ine swoie od wszelkiey pamięci w Czarmackich polach trzymali: a gdy im ciasno beło w Polscze, Morawie, Czechach, y Ruśi: Nowośiedliska w Pannoniey od Constantina Wielkiego Imperatora, to iest Wypieracza abo Hetmana Rzymskiego *vprośili: a Ztamtąd za Hetmanowania Mauricego, do Dalmacyey y Illiryku przyśli.* Z ktorych słow (lubo w tem barzo płonnych aby kiedy Narod Polski miał czego żebrać v Rzymian) iaśnie sie pokazuie / iż nie Niemcy przed Polakami w Polscze beli (iako vśiluie Kromer pokazać / zbijaiąc te wszystkie tak poważne starych świadectwa) ale od początku y wszelakiey pamięci ludzkiey / tenże Narod co y teraz. A naostatek y to / że nie Polacy z Illyriku do Polski ale Illyrikowie z Polski do Dalmacyey y inszych zadunayskich ziemic naprzod zaśli.

lubo w tym pochybił.

Nigdy tedy w Polscze żadnego inszego Narodu nie beło / procz Polakow (lubo to rożnemi wzgledami rożnie ich cudzy nazywali) potomkow Polacha syna Japhetowego: a Ruśi / Lacha brata y Antecessora iego. Ztądże *Gwagnin* wywodząc przezwisko Ruśi od rozśiania sie ich szeroko po świećie mowi. *Kronikarze starzy rozumieią, że od Russa syna Lechowego, są tak nazwani.* Co lubo sie temu nie zda: bo przydawa. *Ale to bydź nie może, bo Ruś dobrze iest starsza, anizeli tu Lach Przodek nasz przyszedł:* iednakże własne iego niżey słowa. *Ci naprzod Scieg, Kig, y Korew, w kilka set lat po Potopie, ku wschodowi słonca zaiechawszy naprzednieysze mieysca w tych tam kraiach opanowali. &c.* wydaia go / że y on lubo tak ćiekawy y rozsadny Historyk / a przećie wlazszy w Kromerow Labyrynt (poczynania Polakow dopiero od Lecha ostatniego) niemogł sie z niego wywieść.

w Polscze zawsze Polacy z Ruśią.

Rusa Lachowego syna potomkami.

Czego Gwagnin nie mogł poiać

wszedszy w Kromerow Labirynt.

Istotna Genealogia Ruśi.

Zaczym na obronę prawdziwego starych rozumienia / lepszego

lepſzego niż Guágninowe mniemánie / wiedzieć zá okázyą nie záwádzi (co ſzerzey Speculū Istoricū pokaże) to ieſt. Ze pomienieni *Scig*, *Kij* y *Korew* beli ſynowie Ruſa, wnuká *Lacha* nie oſtátniego ále pierwſzego; ktory po Zydowſku Mágog ſynem bel y Succeſſorem Japhetowem ná pierwotney Libáńſkiey Stolicy świátá. Láſzek ábowiem ſyn iego / á Oćiec Ruſow / wyſzedſzy z *Laskoryey* gniazdá ſwego Azyátyckiego w Gallácyey / w ten czás gdy Polách ábo Gog po Zydowſku / brát y ſucceſſor Láchow ábo Mágogow / wypráwiał ſie do Europy ná Gomerá: z tem Stryiem ſwoim (miedzy inſzemi y on iáko y pomieniony Tyſzko ábo Tuſcus) záſzedł áż do Włoch / gdzie ſie Gomer oſádzał.

z Ruſá wnuká Lachá pierwſzego.

przez Láſzká ſyná iego.

ktory do Włoch z Poláchem záſzedſzy.

Tám tedy pomieniony Láſzek trzech ſynow miedzy inſzemi zpłodził / *Trygona*, *Leża*, y *Ruſa*. Z ktorych Trygon (podomno od iádowitſzego nád inſzych náćierániá ná gonione Gomeryány ták rzeczony) z Láſzkiem Oycem ſwym / część Włoſkiey ziemie ośiadſzy / tám ſie rozpłodzili ná ſławne v Hiſtorykow Læſtrygony iákoby *Leſzæa* y *Trygona* potomki. A drudzy dwáy bráćia iego / ná zached ſłońcá Gomerá z Tubálem (miedzy inſzemi woyſkámi Poláchowemi) záprowádziwſzy: ieden z nich iż tám legł Leżem ábo z Łáćińſká Luſem názwány / w *Luſytanij* ſie rozpłodził. Ztądże piſzą / iż Luſus ktory w Luſitániey pod czás wyśćiá Zydowſkiego z Egyptu krolował / ſynem bel (to ieſt wnukiem iáko ſam czás wyćiąga) Liberi Patris, to ieſt Mágogá ábo Láchá pierwſzego / ktorego po dobrowolnem zpuſczeniu Pánowánia świátá brátu ſwemu Gogowi ábo Polachowi pierwſzemu zwano Wolnem Oycem, to ieſt od wſzelkich hołdow / ktore Scythyyckim Pánom świátá / wſzyſtká Azya dawáłá /

z Trygonem ſynē Læſtrygony tám wſpłodził.

á Luſus drugi ſyn iego Luſytány.

ktorego źle czynią ſynem Liberi Patris.

Luzytany czemu Belianami zwano.

dawálá/iáko Trogus vczy. Ztadże też y zwano Lusitany iáko świádczy Steph. Beliánami, to iest Woiownikámi Polácha VIII. Páná świátá/ Baalem iáko sie pokazálo przezwánego.

Rus trzeći syn Lászkow

zá Rhenem syná zostáwiwszy.

ze trzemá sie do Rusi wroćil

oczym Gwagnin iák przez sen nápisal.

Jáko tedy tego/(iż tám Legl y nie wroćil sie wiecey zá Polachem) świát przezwal *Lezem* ábo Lusem, ták y drugiego Rusem: że sie z támtad ruszywszy (gdzie zostáwiony stárszy syn iego tegoż imienia rozplodzil *Russenos* ábo Ruthenos *Galliæ Narbonensis*) poszedl z pomienionemi trzemá synámi/ *Ścigiem*, *Kijem*, y *Korewa*, áż do rzeki ktora w Dniepr wpada; od niego Rosią názwaney/ przeto że sie okolo niey rozśial ábo rozrodził. Ztadże Gwagnin z glosu stárych dobrze mowi że *w kilka set lat po Potopie, ku Wschodowi slonca zaiechali*: lubo to nie doklada zkad byli wyiechali.

Wszystek świát starożytność Polakow y Rusi przyznawa

Wrácáiac sie do rzeczy/ nie tylko Crantius, Vincentius, y wszyscy stárzy Historycy/ ták nási iáko też Ruscy y Czescy wolája/ że w Koronie Polskiey nie tylko Niemcy ále áni żaden inszy Narod nigdy nie bel/ procz pierwotnych iey tychże co y dziś obywatelow/ Polákow á Rusi: ále náostátek y wszystká stárożytność/ w ten sposob to przyznawa. Iż ćisnac sie Grekowie/ pod nieśmiertelna sláwe Polacha ábo z Grecká *Hellecha* Przodká nászego/ pierwotnie w Azyey Olan ábo z Grecká *Hellen* rzeczonego/ rádzi nie rádzi Hellechá synem Jáphetowem bydź wyznawáia/ á Hellená Deukálionowem czynia: lubo to ći obádwá ieden beli/ ieno że oni chćieli áby świát mial dálеko poślednieyszego ich Deukálioná zá Noego; ktoremu go wykretnie podmiátáia/ áby sie tym stárodawnieyszemi pokazáli. A że to ieden bel po Polsku Polách, á po Grecku Hellech tem śládem lácno dość Greckiego odćiecia

Polách y Hellech obádwá ieden beli

litery

litery P. od Hellechá że ich Homer często zowie Panellenes y Pánáchæos: iákoby pámiętámi Pánow Polskich Polachá VIII. Páná świátá potomkow: że z nich Grekowie poczatek swoy wzieli. Ztadże miedzy inszemi Miechowitá z Długoszem/ iedenże nász początek z Grekámi pokázuia / (lubo to nie dobrze doráchowány przez *Helizę*) iednakże w tem iśćie prawdziwy / że Pelásgowie w Greki obroceni płod Polski beli / pierwotnie Polaczkámi nazwáni.

Przodek Polakow y Grekow.

lubo to nie przez Helize.

Nie pomału potwierdzáia y stáre słowá sczeropolskie Tánáusá y Successorow iego / tákże y Miast od nich záłożonych / rzek / y inszych rzeczy / ktore sie w Tablicách Ptolomeusowych świecą / iż w Koronie Polskiey nigdy inszy iezyk nie beł procz dzisieyszego / nád wszystkie insze Słowieńskie od Illiryckiego rożnieyszego. Zkad oczywista rzecz iest / iż Polacy nie goście są w Polscze z Illiryku wedrowni/ále oni włásnie (iáko sie wywiodło) potomkowie Tánáusowi. A zátym y Tánaus nie kto inszy bydź musiał / ieno Polách przodek ich: ktorego ná imie *Iwan* ábo Iawan naprzod przed woyna Wexoresowa *Olanem* ábo Alanem zwano/ potym *Mogiem* ábo Gogiem, nuż *Polachem*, *Baalem*, *Tanausem*, *Herculesem*, y *Iowiszem*; ktorych imion (iáko sie pokazáło / y przyczyny wywiodły) rożnemi czásy nabył. Ztadże dobrze powiedział Adamus Bursius w Orácjey swoiey ná rocznicy świetey pámięci Janá Zamoyskiego: Nationis nostræ Polonæ tanta est vetustas, vt probabilior eorum ratio videatur, qui nos apud nos natos, quam aliunde adnatos dixêre. To iest / *Narodu naszego Polskiego taka iest starożytność*, iż *się dowodnieysza rzecz zda tych*, *ktorzy nas v nas porodzonych á niżeli tych*, *conaszkad inad przyrodzonych mowili.*

Potwierdzáia stáre słowa dawnych tu Scytow / iż Polacy beli

Nie z Illiryku gościami

Iáko mądrzy vznawáią.

Nie pierwszym ia tedy / ktory to wywodzę / ieno że po-

Przy Polakach tedy

wszytka chluba Japhetowa zostawa.

domno dowodniey nad inszych. Záczym iáwno iest iż nie rozni sa Polacy od stárych onych Scythow / slawnych obywátelow Krolestwá Polskiego: ále własne ich dźieci / y iedno z nimi. Dlategoż nam wszyscy stárzy Historycy / dźieie Przodkow nászych y Azyátyckie / záwsze przypisowáli; iáko znáć z onych slow Trogá w Justynie lib. 2. o Krolewskich Scytách Europskich / że im *Azya 1500. lat przed Ninem hołdowała.* Bo poniewaz pewna rzecz iest / że Scythowie przed Potopem nie beli w Europie: tedyć inszy sens tych slow nie mogł bydź / teno że wszystká sławá onych Azyátyckich / przy tych sie iáko prawdźiwych Potomkách zostáłá. Z ktorych slow Trogowych / oraz y tego sie łácno domyślić / iż oná slawna Bogini Pàndorà, násstársza niewiástá / *ktorey wszyscy Bogowie*, ábo Krolowie *dary dawali*, to iest hołdowáli / nie co inszego iest teno Scythia Regia, lubo Koroná Polska.

Korona Polska iest slawna Pàndorà.

Te tedy Polách przodek nász / tu dopiero ták sie pokazáło Toniec ábo *Tanaus*, á potym y Hárculec ábo *Hercules* nazwány / Baltheo, to iest ćiegáturą władzy swoiey od Bogá w Jádámie postánowioney przepasał. Bo to słowo Baltheus iest złożone z pomienionego Poláchowego Tytułu Bal ábo Bàal iákoby strászny / y Theos Bożego po Grecku imienia. Rozumie sie tedy Baltheus strászna Ciegáturá władzy od Bogá postánowioney; z ktorą przerzece Sethá y Jápheta Polách przodek nász wziąwszy / oną Polskę ábo Scythyą Krolewską przepasał: áby sie z niey ćiagneli Successorowie ábo Nástepcy iego / w pierworodnym Scythyckim Páństwie / áż do skończenia świátá.

Ktora ten Hercules Balteusem przepásał.

władzy swoiey od Bogá wźiętey.

áby nie wiecznie Successorá tego.

Ztądże y po dźiśdźień / Polska kogo chce ná Páństwo pásuie ábo opásuie / y záwsze opásowáłá / począwszy od Sczycćá syná y Successorá iego: ktorego mimo dwu drugich

ktorego chce opásowáłá.

drugich bráći Gogáderzcá y Gielonámbárziey vlubiwszy/ y ná Thronie zá IX. Páná świátá posádziwszy / od niego się Sczyćiochá zowie. Czego nie vmiawszy ináczey wyráźić Historycy / po stáremu ią Scythia ieno że z przydátkiem Regia zowią : á pomienionych trzech synow Scythes, Agathyrsus y Gelonus. Z ktorych ostátniego liniey / beł Gedymin Wielkie X. Litewskie / z cudzoziemská od Rzymian Litewskich ták miásto Gełomin przezwány. Bo (iáko vczą Pomp. Mela lib. 1. & 2. y Virgil. lib. 9.) iednisz to beli *Gelones* co y *Gethæ* ábo Gedowie poślednicy ták názwáni. Záczym iednoż to iest lubo z Słowieńska *Gelomin* ábo z cudziemská *Gedymin*, iákoby Gelonici vel Gethici nominis. Czego potwierdza imie syná y successorá tego *Olgerdo* Rzymskiem Litwy dowćipem per anagramma z *Gelored*, iákoby Gelonowego rodu vczynione. Ztądże Jan Gelo ábo Jágiełło wnuk Gelominow ábo Gedyminow á syn Gelorodow ábo Olgerdow/ vznány od Scythyey Krolewski zá potomká Gelona wnuká Japhetowego / záwołány beł ná Páństwo / y Bálthe-usem Successyiey od Oycá Przodká iego wźiętem przepasány.

ták iáko nąprzod Sczyćá syná iego opasáłá :

ktorego brátá ná imię Gelona

beł Iagiełło Krol Polski.

A nie dość ná tym iż ten VIII. Pan świátá Koronę Polską vććił ták wielką godnośćią Nástępstwá/ ále też nád to dáley y łuk hárcerstwá ábo Herkulestwá swego / áby wźiętym od Bogá práwem ná podbijánie źiemie wszelkie nieposłuszeństwo w Azyey Afryce y Europie/pod moc y hołd podbijáłá. Ztądże znáki karánia świát Plagámi miásto Polagámi zowiąc poświádcza / że włáśnie to sámym Polakom służy/ karáć nieposłuszne/y plagi im dawáć.

Nád to dał Polsce Łuk prawney potęgi.

Tu w sámym środku Europy nowa Stolicę świátá (ktorą dziś od Krákusá niegdy następce iego / iż ią rozszerzył Krá-

y Stolicę Páństwá świátá wniey záłożył.

Ktorą dziś Krakowem zowiemy.

rzył Krakowem zowiemy) ciągnąc do Włoch zá Gome-
rem założył / y one Cárodunum (iáko ma Ptolomeus)
ábo ráczey *Czarowdrzrżoną* iákoby Cesárzow drzrżeniem á-
bo postráchem przezwał. W niey Thron, Koronę, y Sce-

Tu Thrō Koronę y Sceptrō swoy zostáwił.

ptron z Libanu przyniesione / że wszystka stárożytną chlu-
bą Scythycką zostáwił. Dla tegoż Polaki (iáko się po-
kazáło) nie pospolitemi Scytháми ále Regios, to iest
Kroluiącymi / y *Czarmatami* lubo to źle piszą Sármatámi,
to iest Czárstwá w mocy máiącemi zowią. Czego dobrze
miedzy inszemi potwierdził / o tych tu Scythách Przod-
kách nászych. Genebr. mowiąc lib. II *Iż oni Krolestwa Pol-
skie, Tatarskie, Macedonskie, Græckie, Rzymskie, y wszelkie
prawie insze postanowili.* A rzecz pewna iest / że ináczey
być nie mogło: ponieważ iáko mowi M. Portius Cato-

Zkąd się innym po świecie dostáły.

nis, y wszyscy z nim trzymáią Principatus Originis sem-
per Scythis tribuitur à quibus auctis ferunt Colonias
per Orbem diffusas fuisse, to iest / *pierwotność abo pocżą-
tek rodzaiu zawsze się Scythom przypisuie, od ktorych rospło-
dzonych vdaią*, to iest stárzy że się *osady po świecie rozkrze-
wiły*: czego y sámo słowo Narodow populi iákoby po

od Krolow Polskich.

Polakách potwierdza. Jeżelić ábowiem oni świát osá-
dzáli / tedyć pewnie y Krolestwá władzą swą vstánawiá-
li / y Krole im dawáli. Ztądże Krolow Polskich słusznie

Ztąd Patres Regum nazwanych.

zowią Patres Regum, to iest *Oycami Krolow*; ktory tytuł
Carolus V. przyznał Zygmuntowi Kázimierzowi in
Conuentu Augustano, roku 1548. iáko pisze Wár-
szewicki.

Sceptrō świętá w Koronie Polski vkázuie Bog.

Ale coż proszę po dálszych ták iásney prawdy wywo-
dách? ponieważ tu á niegdzie indziey / Bog sam y przy-
rodzenie Sceptron świátá pokázuie / kedy ie Polách prżo-
dek nász zostáwił. Co iáwno iest z słow Jeremiaszá Pro-

rok

roká cap. 1. gdy spytany od Bogá coby widział w Aqui-
łonie odpowiedział: *Rozgę czuiącą ia widzę.* Vważyć
żeno co owo robi przyrodzenie z Mágnesem / zá mogą-
cym Mogiem ábo Gogiem / á po nászemu Polachem / we
wszytkich Kompásách / rozdzkę skázuiącą do Aquilonu o-
bracáiąc. Izaż nie włásnie iakoby vkázuie / iż tám tám á
nie gdzie indziey iest prawdziwy Sceptron Jowiszow ábo
Poláchow władzą Bożą wyniesiony. Jeżeli ábowiem o
słowo Aquilo grá idzie / łácno sie go doráchowáć / iż to
iest Scythya Krolewska / ábo Koroná Polska. Bo ieżelić
tu á nie gdzie indziey bywáli prawdziwi Pánowie świá-
tá / tedyć też bez pochyby y naywyższe práwo iego tu bydź
musiáło. Ztądżeć ono do Thoásá sławnego niegdy Kro-
lá Polskiego w Krymie ná on czás mieszkáiącego / posłá-
no było z Grecyey Orestá / áby tám był ná gárdło skazány /
y Bogo͂ zá wystepki ofiárowány. Nuż Ouidius z Rzymu
wywołány / Jágiełło fákciámi Stryiá swego ściśniony /
tákże Swiátopełk X. Ruskie od swoich vkrzywdzony / nie
gdzie indziey sie ieno tu vciekli. Y toć to iest / że potwarcy
vdáią Scythy Przodki násze / zá ták okrutne / iż przycho-
dniow do swey ziemie Bogo͂ ofiárowáli: á prawdeć ále nie-
cnotliwie pisáli / nie dokłádáiąc że nie wszytkich / ále tych
tylko ktorych tu ná karánie gárdłe odsyłano. ztądże Przo-
dki násze miedzy inszemi tytułámi też niegdy y od karánia /
zwano Kárałámi ábo Corallámi Że tedy tu wszystek świát
rozkwilony vkwiláno ztąd Scythyą násze Krolewską ná-
zwano *Vkwila*, z ktorego słowá cudzy vczynili Aquilo.
A iż sie tá Vkwilá nászá iedynym białem ná świecie Or-
łem Polachowym szczyći y pieczętuie / ztąd Láćinnicy
Orlá Aquila przezwáli.

Koroná tedy Polska ábo Scythia Regia iest Aquilo,
y cokol-

y przyrodze-
nie.

Bo Aquilo
iest Koroná
Polska.

od vkwilá-
nia świátá.

(naywyższem
w niey prá-
wem) ták rze-
czona.

y Krolowie
Polscy są A-
quilońscy.

ktoremi Bog wßytkim Narodom groziwał.

y cokolwiek mamy w Piśmie S. á pełno o Krolách Aquilońskich/ to wßytko trzebá rozumieć o Polskich/ przed ktoremi y sławnym ich Thronem/ drzrzáły niegdy Azya / Aphryká / y Europá: bo temi Krolámi Aquilońskiemi ábo Polskiemi á nie inßemi / y Bog sam (czego pełno w Bibliey mamy) groziwał wßystkim Narodom / iáko naywyßemi Pánámi y Sędziámi świátá. Y rzetelnie Ierem. 1. powiedział: *Iż od Aquilonu rośćiągnie śie wszytko złe*, to iest pomsty złego iáko sámże ten Prorok cap. 6. obiáśnia mowiąc: *złe widziano iest od Aquilonu, y startie wielkie*: tákże wyżßey cap. 4. z osoby Bożey mowi: *Złe ia przywodze od Aquilonu, y startie wielkie.* O ktorym y Micheaß cap. 1. tákże powiedział: *Przyszło złe od Paná do bramy Ieruzalem.*

CZESC PIATA.

O Wielkośći niegdy, prawney potęgi śiedzacych ná Thronie Polachowym.

Brło Polskie tak śie niegdy ßeroko wyćiągało.

OSświádczył dość rzetelnie Ezechiel Prorok y Historyk BOży / iáko ßeroko wyćiągáło śie niegdy Brło władzy Polskiey / ábo Scythyey Krolewskiey / gdy z rozkazánia Bozkiego prorokował o dźiśieyßym osłábieniu tey/ mowiąc/ cap. 38. Fili hominis pone faciem tuam contra Gog & Terram Magog, Principem capitis Mosoch & Tubal. *Synu człowieczy połoz twarz twoie przećiw Gogowi Panu głow Mozacha y Túbala*, to iest Moskwy y Hißpanow / z Mozochá y Tubálá synow Iáphetowych idących/ *y przećiwko ziemi Magog*, to iest Scythyey/ ktorą Zydźi Mágogią zowią/ iáko y sámych Scythow

przez Moskwe y Hißpánią.

Mágo-

Magog-ámi (kto nie wierzy niech w Kálepin weyrzy) y kazał mu Pan Bog do onego Gogá Páná Krolestwá Scythyckiego tákie słowá mowić: Persæ Æthyopes & Libyes, cũ eis omnes scutati & galeati. Gomer & vniuersa agmina eius, Domus Togorma, latera Aquilonis, & totum robur eius populiq; multi tecum. Præpara & instrue te, & omnem multitudinem tuam quæ coaceruata est ad te, & esto eis in præceptum. Post multos dies visitaberis. *Persowie, Murzynowie, y Lybowie,* to iest Aphrykani / *z nimi wszyscy tarcze y przyłbice noszacy,* to iest wszyscy woienni iáko Arábowie / Turcy / Tátárowie / y inße Narody Azyáńskie y Aphrykáńskie ze krwie Jáphetowey (lubo ią tám w Azyey z Chámska pomieszáli) idące. Nuż procz tych *Gomer y wszystkie trzody iego,* to iest Fráncya / y niektore cześci Włoch y Niemiec. *Dom Togormow,* to iest Jllirik z inßemi kráinámi Zádunáyskiemi. *Boki Aquilonu.* to iest / Syrya / Nátolia / Káppádocya / Armenia / y inße kráiny miedzy Chwáleńskiem á Czarnym morzem / y około niego zá Donem leżące / *y wszystka potega iego,* to iest Aquilonu (ktory pokazáło sie bydź Scythya Krolewska / ábo Korona Polska) *Narodow też wiele z tobą. Gotuy sie, y przystroy sie, y wszytkę wielość twoię, ktora sie zgromadziła do ciebie,* & esto eis in præceptum, *y roskazuy im,* ábo iáko w Arábskim y Cháldeyskim textach rzetelniey mamy / & esto eis in Gubernatorem, *y rządz nimi. Po wielu dniach bedziesz nawiedzony,* to iest przyydzie ten czás / kiedy przez náwiedzenie vtrácisz te potege. Jáko sie sstało kiedy P. Bog náwiedził Polske Wiárą świetą. Bo choćiaż wiele iuż było przed tem Europskich Narodow / pierwey niż Polacy Chrześcian od posłußeństwá ich iáko Pogan odstąpiło: iednákże poczuwáli sie záwße

Scy-

Marginal notes: tákże Aphryke y Azya. — y ostátek Europy. — 3 Dekretu Bożego. — do czásu záwießonego.

Jáko sie niegdy Monárchowie Polscy Pánami bydź poczuwáli.

Scythyccy nási Pánowie świátá / w podbijániu Ziemie: iáko miedzy inßemi Przesławny on *Parbunt* ktorego Historycy Arguntheem zowią / á Genebr. lib. 3. piße o nim z inßych Authorow / że gdy sie ná Rzymiány porwał zá czásow ich Decyuszá / tedy wnet wßystkie práwie Národy Azyáńskie / Aphrykáńskie / y Europskie ná nich sie z nim oburzyły (znáć że nie mnieyßey władzy był od pomienionego w Ezechielu Gogá Przodká swego / ponieważ ich mogł oraz wßytkich poruszyć) ták iż piątego potym roku / to iest zá Galliená / wßystkę Rzymską fortunę ná táki hák przywiodł / áż w ten czás ichże Orosius y insi kłádą bydź Interregnum ábo przerwánie Rzymskiego Czárztwá.

Ktorych rożne Woyská rożnemi Národámi

Od ktorego czásu záwße bywał náß obecny żołnierz około Dunáiu / Ktorego iáko niegdy Zenetámi ábo Wenetámi od hnet / ábo wnet / iákoby predkiemi / ták ná on czás Gotowemi zwano. A iż tákowi Gotowie / dwoiáko záwße byli gotowi / to iest po Vsárzku y Kozácku / ztądże tám tych zwano Ostrogotowi / á tych Wyskoczgotowi. Z ktorych słow wypsowano Ostrogotow y Wissogotow / iáko y Francos z wrzących iákoby zápálczywych / y Longobardos z Łukowártow iż łukiem wárci / to iest godni wártko go záżywáli / y inßych tym podobnych wiele wrzkomo Narodow przez nierozumienie słow / z iednego Polskiego / nie od Bogá ále od Historykow náſtwarzánych: co sie czásu swego ßerzey wywiedzie.

Niewiádomość Historycka poczyniłá.

Miedzy tákiemi są y Wándálowie / nic wiecey od Gotow nie rożni / ieno iáko pospolite rußenie od pieniężnego żołnierzá: bo to był Ochotnik przy nim ná osadzánie Ziemic posłány; z ktorych wedrownych dáley vczyniono Wándalow. Ztądże dobrze powiedział *Volaterranus*. Pleraque Scytarum nomina, ex moribus edita commentaq; sunt, to iest *Scy-*

thow

thow przezwiska po wiekszey częśći, z obyczaiow wydane y pozmyślaneſą, to ieſt od cudzych. A to dla niewiadomośći rzeczy / iáko *Strabo lib. 7.* vczy mowiąc. Illa vero Plaga quæ trans Albim Oceanum ſpectat, nobis prorſus eſt incognita. Nullum enim priorum ad Orientem, vſq; ad Caſpij maris oſtium, hanc peregiſſe nauigationē accepimus. Neq; Romani Albin ipſum tranſcenderunt, nec vlli ſimiliter iter pedeſtre ſuſcepêre. Quod autem per longitudinem ad ortum tendentibus Boryſthenis & Boreæ partes, & Ponti regio tota offertur, manifeſtum eſt quidem ipſis ex climatibus & parallelorum interuallis. Verumenimuerò quid vltra Germaniam exiſtat, & quid de alijs ex ordine poſitis, ſiue Baſtarnas appellare oporteat vt plures arbitrantur, ſiue alios intermedios, ſeu Iazygas ſeu Raxaylos ſeu quoſlibet alios ex ijs, qui pro tecto carris vtuntur non facile protulerim. Neque vtrum tota longitudine, ad Oceanum vſque pertineant, vel ſi aliquid ob frigoris rigorem cauſamuè aliam inhabitatum ſit, vel ſi aliud etiam mortaliū genus inter mare Orientaleſq; Germanos ſitum ſuccedat. Hoc ſanè ipſum incognitum, & de cæteris ad Aquilonem ordine iacentibus Poſidonius dixit. Nec Baſtarnas nec Sauromatas & generaliter vllos ſupra Pontem habitantes nouimus, nec quantū ab Atlantico remoti ſint Pelago, nec ſi ad illud propinqui ſunt. zkąd znáć iáko fałſzywie niektorzy aras Alexandri M. y Pylas Iulij Ceſaris około Donu ktorego oni iáko żywo nie widźieli pokázuią. Tákże inſze rzeczy ktorekolwiek o náſzych piſáli / że plotki ſą ná domyſł pozmyśláne iáko y to w tychże ſámych słowiech / iż pro tecto carris vtuntur, to ieſt iż miáſto do-

ktorey zacne świadectwo

rzetelnie vczy iáko bayкom nie wierzyć.

mow potocznych budek zazywáia / bo poniewaz ták iáko pisze: zkądze to mogł wiedziec? A co mowi ze Sármatow áni zadnych nád Pontem mieszkáiacych nie znamy: to rozumieć potrzebá o mieyscu / á nie o Narodzie: ktory często wypadáiac gromić rozne kráie / dobrze beł Grekom / Rzymiánō / y Azyey znáiomy. Ták iz sámze Strabo lib. 12. pisze o Idánthyrsie Krolu Scythyckiem / iz Dáryusá z Europy wykurzywszy / áz do Indyey przeszedł: y Egypt przeplandrowawszy nie máłą część Azyey podbił.

Kráie á nie Narod Polski niewiádome beły Historykom.

Jákoby tedy on tákowy zołnierz Polski z Ochotnikiem / to iest Gotowie z Wándalámi Rzymską potegę w Europie y Aphryce / á náostátek y sam Rzym do końcá wywrocili / iáwno iest wszystkiemu świátu.

Bo Polacy strászni beli świátu.

Jákoby zás po Gotách y Wándalách (ták sámi obecnie iáko tez y przez záwołáne, po dwákroć Tátáry do Węgier) ciezcy byli Przodkowie nási Chrześciáńskim Narodom dla odstąpienia od ich posłuszeństwá: to sámo dość potwierdza iz Kościoł S. długo miawszy w Letániách. A Vandalis libera nos Domine: ná ostátek musiał Imperatora, to iest Wypieráczá lubo Hetmáná Chrześciáńskiego postánowić / dla wypieránia ich od gránic Chrześciáńskich. Ani iednák przez to biały Orzeł opuścił swe skrzydłá / bo y tym dopierano: ále (według Ezechielá) przez náwiedzenie nas Páńskie / to iest Wiárá S. Dopiero ábowiem w ten czás gdy tez y Polacy Chrześciánámi zostáli / ták wiele Wschodnich Azyáńskich / y Południowych Aphrykáńskich Narodow nie tylko odstąpili / od powinnego im posłuszeństwá / ále tez záraz y prześládowáć te Korone wszystkiego świátá poczęły; ták iz pomienieni Tátárowie / ktorych przed przyięciem Wiáry S. ná iedno záwołánie przećiwko Rzymiánom po dwá kroć niezliczona

przed przyięciem Wiáry S.

ktora im dopiero siłe odiełá.

rzecz przyſzłá do Węgier: wnet po przyieciu iey drudzy wpádáć poczeli/ czego przed tym nigdy nie czynili. Ma iednák Polſká iáko ſie z tych ſłow Ezechielowych widzi práwo Boże / ná wſzyſtke Azya / Aphryke / y Europe/ ktore przed ſadem Bożym znowu bedzie vtwierdzone / iáko ſie niżey z Dánielá y Janá świetego pokaże.

iednákże prá wá nie nátu ſzyłá.

Znał niegdy y Nábogdonozor ſławny / áż do 12. lat Krolowánia ſwe° / władza Polſká Scythow Krolewſkich y Páná ich: pod ktorym Krolowie Bábylońſcy byli Ceſárzámi Perſkiemi lubo Aſſyryiſkiemi; y pierwſzemi po Syryiſkich. Czego ſie ztad łácno doráchowáć / iż go czeſtokroć Prorocy zowia Krolem Krolow Aquilońſkich: á miánowicie Ezech: 26. mowiac *Oto ia przyprowadze do Tyru Nabogdonozora Krola Babylonskiego, od Aquilonu Krola Krolow*, to ieſt władza Aquilońſkiego Páná świátá/ Ceſárzem nád Krolámi około Bábilonu poſtánowionego.

Polſka zwierzchność znał y Nábogdonozor.

iáko tytuł ie go pokázuie.

Bo vważyć potrzebá / iż Prorocy święći dobrze wiedźieli/że Aquilo był ná pułnocy: iáko Iere. 46. pokázuiac/ gdźie miał porážić Nábogdonozor Egypcyány / mowi: *Na pułnocy około rzeki Euphratu zwyćiężeni ſa y vpadli*: tákże prorokuiac przećiwko Bábylonowi/ o Medách ná pułnocy od niego leżacych/ mowi: cap. 50. *Powſtanie przećiwko niemu narod od Aquilonu.* Dániel záś cap. 11. Krolá Egyptſkiego zowie Regem Auſtri, to ieſt *Południowym*, á Syryiſkiego / *Krolem Aquilonskiem*, to ieſt/ względem Egyptu. ¶ Czynili też záwſze Prorocy rożność miedzy Aquilonem/ á inſzemi plagámi świátá: iáko ono Izáiaſz obiecuiac Izráelowi wrocenie ſie z roſpruſzenia / mowi cap. 43. *Od wſchodu przywroce pokolenie moie, y od zachodu zgromadze ćie: rzeke Aquilonowi day, a Południowi nie przeſzkadzay.* Nuż Dawid ś. w Pſal: 106. nápominiac aby

bo Prorocy dobrze wiedźieli gdzie Aquilo.

y czynili rożność miedzy nim/ á wſchodem / południem / y záchodem.

áby dobroć Boską y miłosierdzie iego/ śpiewáli odkupieni/ mowi: *ktorych zgromadził*, A solis ortu, & occasu, ab Aquilone, & mari. *Od wschodu słonca y zachodu, od pułnocka y morza*: to iest Czerwonego ná południe od Zydow leżącego.

Á przećie y wschodniego y południowego y zachodnie Krolá zwáli Aquilonskiemi.

Bárzo dobrze tedy wiedźieli Prorocy gdźie był Aquilo/ gdźie Południe/ gdźie Wschod/ y Zachod. A przećie iednák y Wschodniego Bábylońskiego Krolá Nábogdonozorá/ y Południowego Egyptskiego/ y Zachodniego Syriyskiego/częstokroć Aquilońskiemi/to iest Pułnocnemi zowią. Iáko o Bábylońskim pełno tego iest w Prorokach/ o Egyptskiem záś osobliwie Hierem: 47. grożąc iego potęgą Pálestyńczykom rzetelnie mowi: *Oto wody spádáią od Aquilonu*: A Syriyskiego tákże Dániel w Rozdźiale 11. częstokroć Aquilońskim zowie.

Wczym nie mász przećiwnośći.

W czym lubo zda się bydź przećiwność wielka/iednákże nie iest żadna/ ieno to vważyć potrzebá: iż Krol Aquiloński dwoiáko się rozumie. Naprzod zá Páná Aquilonu/ á potym zá członki Páństwá iego: rownie ták iáko Princeps Imperij Cesarz y Xiąże co pod nim. A to się iásnie pokázuie z onych słow Iosue. 11. gdźie miedzy Krolámi ktorych Iabin obsyłał/ áby się byli zgromádźili przećiw Iozuemu/ (mowi Pismo Boże) *do Krolow też Aquilonskich, ktorzy mieszkali w gorach y w rowninie na Południe posłał.*

bo się Krol Aquiloński dwoiáko rozumie.

to iest zá Páná Aquilońskiego y zá członek iego Páństwá.

Gdy tedy Prorocy Nábogdonozorá Wschodniego Bábilońskiego Krolá/ y Południowego Egyptskiego Pháráoná/y Zachodniego Syriyskiego zowią Krolámi Aquilońskiemi/ to ináczey nie iest ieno w ten sens: iż byli członkámi Aquilońskiego naywyższego Páństwá wszystkiego świátá; ktorego władza rośćiągáłá się po Wschodźie/

Połu-

Południu / y Zachodzie: iáko rzetelnie Ezech: 38. przy-
znawa w pomienionych słowiech przećiwko Gogowi Pá-
nu ziemie Mágog / to iest Scythyey Krolewskiey ábo
Korony Polskiey; wyliczáiąc y członki Páństwá iego /
ktorym roskázował. Dla tegoż tenże Prorok mowi cap.
26. *Oto ia przyprowadzę do Tyru Nabogdonozora Krola*
Babilonskiego, od Aquilonu Krola Krolow, to iest Cesárzá

Jákiem był y Nábogdonozor.

nád Krolmi około Bábylonu kroluiącemi władzą Aqui-
lońskiego Páná postánowionego / przyprowádzę prze-
ćiwko drugiemu tákiemuż w Tyrze Cesárzowi Syriyskie-
mu; ktorego Dániel ś. w 11. rozdziale częstokroć tákże
Aquilońskim / dla tegoż też zowie. Ztądże Izáiasz wspo-

O ktorym vważyć trzebá Proroki.

mináiąc o nástąpieniu Nábogdonozorowym ná Zydy /
mowi 41. Suscitaui ab Aquilone, & veniet ab ortu
solis. *Wzbudziłem od Aquilonu, á przydzie od Wschodu*
słonca, to iest / iż Nábogdonozor nie władzą swoią vczyni
co vczyni / ále Aquilońskiego swego Páná świátá. Kto-
rego naywyższą władzą dość rzetelnie wyráził tenże Pro-
rok / w pomienionych słowiech do Izráelá 43. *od Wscho-*
du przywiodę pokolenie moie, to iest z Bábylonu / *y od Za-*
chodu zgromadzę ćię, to iest z Syryey / *rzekę Aquilonowi day*
(znáć że to wszytko iego było) *á Południowi nie przeszká-*
dzay.

Oczywistość tego sensu / iż Prorocy Nábogdono-
zorá Wschodniego / tákże Pháráoná Południowego / y

Tákże y o inszych Krolach pomienionych.

Syryczyká Zachodniego / nie w inszy sens Aquilońskimi
Krolámi zwáli / tylko względem sławnego v Trogá pod-
dáństwá Krolowi Aquilońskiemu / ábo Pułnocnemu:
Ztąd się pokázuie / iż Hieremiasz często mowiąc o Ná-
bogdonozorze / że go Bog miał ná Zydy przyprowádźić
od Aquilonu / tenże sam znowu przećiw niemu sáme-
mu pro-

ż członkami tylko beli Aquilońskiego Państwa.

mu prorokuiąc / mowi o Medách w 50. rozdżiale / iż *powstanie przećiw niemu Narod od Aquilonu.* Nigdy tedy Prorocy Bábylońskich / áni Egyptskich / áni Syriyskich Krolow / nie rozumieli zá Pány Aquilonu: ále zá członki Aquilońskiego Páństwá / iáko sie pokázuie z onych słow. Ierem: 1. *Oto ia zwołam wszytkie powinnowáctwa Krolestw Aquilonskich*, to iest Aquilonowi podległych. *y przyidą y położą, kázdy z nich krzesło swoie, na wnisćiu bram Ieruzalem.* y niżey 25. *Oto ia poslę, y wezmę wszytkie powinowástwa krolestw Aquilonskich, mowi Pan: y Nabogdonozora Krola Babylonskiego*, to iest miedzy ktoremi powinnowáctwámi ábo człō kámi Páństwá Aquilońskiego / iest też Nábogdonozor: ktoregom sobie obrał ná karánie Zydow.

Znał tedy Nabogdonozor brło Polácho we.

Znał tedy y Nabogdozor iák sie rzekło áż do 12. roku Krolowánia swego / nawyższą zwierzchność Aquilońska Scythow krolewskich: y przyśiegał iáko y Przodkowie iego / przez Thron Scythycki / áż do tego czásu kiedy porázìwszy Arpháxáthá Medá 12. roku swego krolowánia / w pychę podnieśiony poczał przez Thron swoy przyśięgáć / iáko mamy *Iudith.* 1.

áż do 12. roku swego Krolowánia

nim rebellia podniosł.

Tunc exaltatum est Regnum Nabuchodonosor, & cor eius eleuatum est, & misit ad omnes qui habitabant, in Cilicia & Damasco, & Libano, &c. qui omnes vno animo contradixerunt, & remiserunt eos vacuos, ac sine honore abiecerunt. Tunc indignatus Nabuchodonosor ad omnem terrã illam, iurauit per Regnum & Thronum suum, quod defenderet se de omnib⁹ his regionib⁹. *W ten czas wywyższyło sie Krolestwo Nabogdonozorowe, y serce iego wyniosło sie, y posłał do wszystkich ktorzy mieszkali w Cyliciey y Damasku y Libanie &c. Ktorzy wszyscy iednomyślnie sprzeczyli, y odesłali ich czczych* (to iest bez podárkow ábo hołdow po ktore beli wypráwieni)

wieni) y beze ci odrzucili. Tedy rozgniewany Nabogdonozor na wszytke ziemie one, przysiągł przez Krolestwo y Thron swoy że sie chciał bronić wszytkiem onem Krainom.

Znał y Alexánder Wielki zá Pány świátá Nástárodawnieyszych Monárchow Scythyey Krolewskiey/iáko znáć z onych słow Dan. 8. Hyrcus caprarum quem vidisti Rex Græcorum est, & cornu grande quod erat inter oculos eius (ipse) est Rex primus: to iest Kozioł koz ktoregoś widział, Krol Grecki iest; a rog wielki ktory beł miedzy oczyma iego (sam) iest Krol pierwszy: Bo choćże to pospolićie chcą nie mniey iáko przez kozłá / ták też y przez on zacny rok tegoż iednego Alexándra wielkiego rozumieć: naywiecey dla tego słowká (sam) ktorego nimász áni w Chaldeyskim áni w Arábskim texćie) á to podomno dla tego że sie nie mogą w ták pomieszánych Historyách dorachowáć / ktoby beł tem Krolem pierwszem: Zá láská iednák wszystkich / ten Krol pierwszy muśiał bydź rożny od Alexándra / ponieważ go y nie ná głowie miał on kozioł ále miedzy oczymá / to iest nie ná bodźienie kogo nim / ále ná to áby beł miał wzglad nań / ábo ráczey ná tego kogo znáczył: y nimász ták sie rzekło áni w Chaldeyskiem áni Arábskiem textách / (do ktorych sie záwsze w trudnośćiách ućiekamy) tego słowká sam, ná ktorē sie naywiecey sądzą. — Znał y Alexánder W. Thrō Polski. — y cżcił Krolá pierwszego

Obaczywszy iuż tedy / że ten tytuł Krol pierwszy; nie może nikomu służyć procz Scythyckich (ná sczyt ábo czoło wszytkim inszym od B. postánowionych) ktorzy ták czásem iáko y godnośćią prawdźiwie pierwśi są (ponieważ iáko sie pokazáło od Scythá lubo Sethá syná Jádámowego ćiągnie sie ich nástepstwo) y nie prostemi Krolámi są / ále Pánámi Azyey / Aphryki y Europy: iáko pomienione słowá Ezech. 38. do Gogá Páná ziemie Magog / — to iest Polskiego.

to iest Scythyey Krolewskiey abo Korony Polskiey rzetelnie vcza; pokázuiąc iż wszytkie Narody / Azyey / Afryki y Europy / pod iego zwierzchności[a] bely: Jáwno iest że istotny wykład pomienionych słow Dánielowych / nie może być ieno ten / iż Alexánder wielki / w osobie kozłá obiáwiony / miał záwsze wzgląd ná władzą Pierwszego Królá Scythyckiego iáko Páná świátá / ktorą świeżo Dáryus / Cyrus y Xerxes (co sie czásu swego wywiedzie) porázeni beli: y że nie z swoiey głowy czynił co czynił / ále rownie iáko y Nábogdonosor / władzą nay wyższego Aquilońskiego Páná świátá. Ztądże iáko o támtego nástąpieniu ná Zydy opowiedział P. Bog przez Izáiaszá 41. *Wzbudzę od Aquilonu á przeydzie od Wschodu*; ták y o tego nástąpieniu ná Medy y Persy mowi Dániel támże troche wyżey. *Koziołkoz, przychodził od Zachodu*, to iest z Grecyey / *ná oblicżność wszytkiey ziemie, á nie tykał ziemie*, to iest / ná ktorą nie miał poruczenia. Dla czego? bo miał rog znáczny miedzy oczymá swemi / to iest wzglądał ná pomienioną zwierzchność Páná Scythyckiego: z ktorey poruczenia / tylko Medy á Persy świeżo ná on czás odćiete od Páństwá iego / y te Narody co sie do nich bely przewierzgnely miał kárać. Ktory rog zacny skoro sie skruszył (gdy zmocniony / y on sam tákże rebellizował) po śmierći iego ná czworo sie bełá oná rebellia iego rozerwáłá.

z ktorego poruczenia.

á nie swą wolą.

bunt Perski gromił.

A co plotą o nim / żeby kiedy miał Don przeszedszy z Polakámi abo Scytámi Krolewskiemi woiowáć / sczera bayká iest / bo kto rzeczy vważy nigdy wrot gornych ktore Caspias portas zowią (bárzo dálekich zá Donem) nie przeszedł; iáko sie czásu swego dostátecznie wywiedzie: ále y owszem / áni on / áni pierwśi pisárze o nim / wiedźieli gdzieby ná

Donu iáko żyw nie widział / áni z Polakámi woiował.

by ná świecie był Don: ábo żeby Caspium lubo Chwáleńskie morze rożne beło od Czarnego / iáko znáć w Kurcyuśie: ktory z nich pisał / czemu áni sam (co rzetelnie zeznawa) nie wierzył. Ztądże nowsi Historycy postrzegszy sie w tem piszą że nie Don ále Jáxart Azyáńska rzeke był przeszedł; bárzo dáleka od Donu / y przećiw niemu płynąca: y dokłádáią iż dla tey wielkości Alexánder y żołnierze iego rozumieli ią bydź Donem. Czego pełno we wszystkich Kálepinách pod słowem Jaxárthes.

Ale około Jáxárthá / rożne bunty Azyáthyckie karał.

Ználi niegdy y Rzymianie zwierzchność Scythyey Krolewskiey ábo Korony Polskiey / iáko sie pokázuie z pomienioney przysięgi ich / słowámi Pol y Ædepol. A skoro sie odćieli od powinnego przodkom naszym posłuszeństwá / nieszczęśnie záwsze doznawáli á często potęgi ich. Jako miánowićie zá czásow (sławnych onych miedzy inszemi Pánow) Trapalá y Pabunta, gdy tám ten z Jllyryku y Niemieckiey ziemie (od Dyokletianá wielce vćiśniony) wygnał ich / iáko M. Remigius Florentinus vltimo lib. epistolarum pisze o nim; zowiąc go *Druparem.* A ten zás oraz ná nich Azya / Aphryke / y Europe ze wszad poruszywszy (iáko *Geneb.* lib. 3. z dawnieyszych pisezowiąc go *Arguthem*) ták im we 4. lećiech rogi po obćinał / że zá Galliená / to iest roku Páńskiego / 265. przy sámey tylko Włoskiey ziemi zostawszy / áni w niey od tego czásu nigdy bespiecznie odetchnąć nie mogli / poty áż Gotowie z Wándálámi to iest Polski nász gotowy żołnierz pieniężny / z Ochotnikiem / Rzym z gruntu wywroćili.

Znali y Rzymiánie zwierzchność Polską.

ktora ich zá czásem būry / záwsze kárá ła.

poty áż Rzjm wyroćiłá.

A ieżelić Wexores / Nábogdonozor / Alexánder y Rzymiánie / tedyć po gotowiu y insze Narody Azyáńskie / Aphrykáńskie y Europskie / znáły kiedyś Polską władzą / y Jowiszow ich Sczepdrzon ábo Sceptron; iáko sie pokazáło

Tákże y wszytkie insze Narody.

zało z Ezechiela / ktory te niemal wszytkie wylicza. N
ile razy przed przyięćiem Wiary S. ktorykolwiek z nich

ile razy Rebellizowały.

odpadł od niego / tedy zawsze nieszczesnie to opłakiwał.
Dopiero iak sie wyżey pokazało przez nawiedzenie nas
Boże Wiara S. złożył swe skrzydła Polski Orzeł. Jednakże
nic mu przez to zacności ani prawa nie vbyło / gdyż nie
pochybnie znowu ie rośćiagnie.

CZESC SZOSTA.

O przyszłey Fortunie siedzacych na Thronie Polskim.

Thron Polski znowu bedźie na Liban przenieśiony.

PEwna rzecz iest / że biały Orzeł nie długo znowu przez
wszystek świat skrzydła swe rośćiagnie / gdy ktoryś=
kolwiek Krol Polski abo Aquiloński / Turki podbiwszy /
Thron abo Maiestat Swiata / z Polski do Syryey prze=
nieśie / y tamże go na gorze Libańskiey gdźie sie beł poczał /
y zkad go tu do nas Polach Przodek nasz przeniesł posta=
nowi. Na ktorem z Nastepcami swemi / aż do skończe=
nia świata / znowu iak przed tem Azyey / Afryce y Eu=
ropie (ieżeli nie szerzey) panować bedźie. Bo tak rzetel=

Na ktorē śie dzacych wszystek świat bedźie znał za Pany.

nie mamy obiecano *Dan.* II. In tempore præfinito præ-
liabitur aduersus eum Rex Austri. *W przeyrzanem od
Boga czaśie bedzie woiował przećiwko niemu*, to iest Turko=
wi iako sie z wyższych tam słow pokazuie / *Krol Południo*-
wy. (O ktorem nimasz wiecey aby mu miał co vczynić /
ale o Polskim zaraz nastepuie). Et quasi tempestas ve-

według Danielowego Proroctwa /

niet contra eum Rex Aquilonis, in curribus & in e-
quitibus & in classe magna: & ingredietur terras &
conteret & pertransiet, & introibit in terram glorio-
sam & multi corruent. Hæ autem solæ saluabantur de
manu

manu eius Edom & Moab & Principes filiorum Ammon. Et mittat manum ſuam in terras, & terra Ægypti non effugiet. Et dominabitur theſaurorum auri & argẽti, & in omnibus præcioſis Ægypti. Per Lybiam quoq; & Æthyopiam tranſibit, & fama turbabit eum ab Oriente ab Aquilone, & veniet in multitudine magna, vt conterat & interficiat plurimos. Et figet tabernaculum ſuum Apedno, inter duo maria, ſuper montem inclytum & Sanctum, & veniet vſq; ad ſummitatem eius; & nemo auxiliabitur ei. A nie trzebá myślić / że to iuż mogło bydź / bo záraz nàſtepuia ſłowá o ſądźie Bożym. *W on czas powſtanie Michał Xiąże wielkie &c.* Z czego znáć iż co tu Prorok obiecuie / od tego czáſu ták ſie pocznie / áż do ſądnego dniá trwáć będźie.

ktore ieſzcze nie minelo.

Co áby wſzyſcy rozumieli ták brzmi po Polſku. *Y iako nawalność przydzie przeciwko niemu*, to ieſt Turkowi / *Krol Aquilonski*, to ieſt Polſki / *z wozami y ieznemi, y wielka morzka potega: y wnidzie w ziemie*, to ieſt Azyáńſkie / *y zetrze*, to ieſt Turká / *y przeydzie*, to ieſt dáley. *Y wnidzie do ziemie Chwalebney*, to ieſt Palęſtyny / *y wielu porazi. A te ſame*, to ieſt Narody *vyda reki iego, Edom y Moab y Xiążeta ſynow Ammonowych. Y puści reke ſwa na ziemie*, to ieſt rozne / *á ziemia Ægyptska nie wybiega ſie. Y bedzie panował nad skarbami złota y śrebra, y nad kleynotami Ægyptu. Przez Libia też y Murzynska ziemie przeydzie.* (á nimáſz áby tám iáka przykrość miał vczynić; zkąd znáć że tám chetnie będźie przyiety zá Páná y Succeſſorá onego Gogá / ktory áż y tám panował: iáko ſie wyżey z Ezechielá pokazáło) *y wieść rozgniewa go, od wschodu y od Aquilonu*, to ieſt o iákichśi rebelliach podomno *Babylonskich* y Tátárzkich / *y przeydzie*, to ieſt wroći ſie z Aphryki / *z wielka* wielo-

A to ſie wtáki ſpoſob ſtánie / przez ktoregoś Succeſſorá Zygmuntá III.

przyſzłego Burzyświátá.

y wſzelkich buntow.

wielośćią, to iest Lybow y Murzynow tám przybránych/ *aby starł y zgładził wielu.* *Y położy* (to iest vskromiwßy oze przećiwnośći) *przybytek swoy na lapednie,* to iest Iápheto weia gruncie/ *miedzy dwiema morzami,* to iest Syriyskiem y Czarnem/ *na gorze Cney y Swietey*, to iest Libanie (gdźie iák sie pokazáło belá Pánocha pierwotna Stolicá świátá/ w ktorey Iáphet pierwßy po potopie pánował) *y doydzie aż do wierzchu iey*, to iest pierwßey zacnośći oney gory/ *á żaden mu nie pomoże*, to iest/ iż ná to żadnych lig Chrześćiáńskich/ áni cudzych pomocy nie bedźie potrzebá/ ále sámá tylko pomocą Bożą przeyrzány od Bogá ktorykolwiek Krol Polski/ znowu tám vśiadźie y do końcá w pokoiu wßystkiemu świátu pánowáć bedźie.

bez wßelkiey cudzy pomocy.

Toż rzetelnie tenże Prorok y wyżey cap. 2. przyobiecał mowiac. Suscitabit Deus Cæli, Regnum quod in æternum non dissipabitur, & Regnum eius alteri populo non tradetur: comminuet autem & consumet vniuersa Regna hæc, & ipsum stabit in æternum, to iest. *Wzbudzi Bog Nieba Krolestwo ktore na wieki nie bedzie rozsypane, á Krolestwo tego inszemu Narodowi nie bedzie dane: y skruszy á strawi wszytkie Krolestwa te, á samo bedzie stać na wieki*, to iest áż do skończenia świátá. Bo lubo to mieysce Pismá S. nie mniey dobrze iáko y pospolićie wykłádáia Duchownie o Kośćiele S. iednakże według litery własnie iest o właściwē Pánowániu świátá: ktore do czásu przez náwiedzenie Wiárą S. (iáko sie pokazáło) vpokorzone/ wzbudzi znowu Pan Bog przed sądnem dniem/ y bedźie piastował ná reku Boskiey swoiey opátrznośći áż do skończenia świátá. Ktorego sensu nie tylko pomienione z iedenastego rozdźiału tego Proroká mieysce temu podobne: ále też y niektore słowa w tem sie znáyduiące potwier-

Toż/ y ná drugim mieyscu Daniel obiecuie Polakō.

á nie komu inßemu.

Co sie ták obiáśnia.

twierdzata. Jako miedzy inszemi te / iż takowe Krolestwo iednego Narodu / *inszemu nie ma bydź dane*; á drugie iż *skruszy y strawi wszystkie insze Krolestwa*. Ztad abowiem znáć iż takowe Krolestwo szabla ma powstáć / á nie słowem Bożem iáko Kościoł S. przez Ewangelią. Ktory ani żadnemu osobliwemu Narodowi nie iest dany / ále wszytkim iednáko (bo P. Bog nie brakuie do Niebá osobámi) áni też Duchowna iego zwierzchność wywráca krolestw doczesnych / iáko to zkruszy y ztrawi / to iest podbije pod moc wszelkie insze / ktore sie niegdy z niey wybiły.

A niech prosze nikt przećiwko temu istotnemu literálnemu sensowi tem nie nárabia / że tákowe Krolestwo zowie Prorok *Nieba Krolestwem*, záczym nie może bydź ieno o Kośćiele S. rozumiane. Bo naprzod vważyć potrzebá / że z tych trzech słow / Bog nieba Krolestwo, to *Nieba* więcey służy pierwszemu słowu á niżeli ostatniemu: ták iż podobnieysz iest wykład tego. *Wzbudzi Bog Nieba*, to iest Niebieskie *Krolestwo*, rc. á niżeli / *Wzbudzi Bog, Nieba*, to iest Niebieskie *Krolestwo*: ponieważ ták tenże Prorok ná inszych mieyscách / iáko też y drudzy / á nástátek y sam Chrystus / częstokroć Páná Bogá zowią *Bogiem Nieba*, dla rożnośći od mniemánych Bogow ziemskich: iáko ná przykład w temże rozdźiale do Nabogdonozorá. Tu Rex Regum es, & Deus Cæli, regnum & fortitudinem & Imperium dedit tibi. *Tyś iest Krolem krolow*, to iest (iáko sie wyżey wywiodło) Cesarzem nád krolmi około Bábylonu: á *Bog nieba krolestwo y moc y wypieractwo*, ábo Hetmáństwo *dałći*. ¶ Dość tedy iáśnie to drugie mieysce tegoż Proroká w tymże rozdźiale obiáśnia / że iáko sie tu muśi / ták y tám słusznie może rozumieć *Bog Nieba*, to iest Niebieski / á niżeli *Nieba Krolestwo*, to iest Niebieskie. Dla tegoż

zbiiáiąc spodźiewáne zámioty.

tákiemisz ná drugie mieyscu słowámi.

o Bożé Krolestwie Polityczném.

tegoż Prorok rzekßy. *Wzbudzi Bog Nieba, krolestwo ktore ná wieki nie bedzie rozsypane* nie mowi *a krolestwo ono* / iákoby Niebieskie / ále iego, to iest *Boga Nieba, inszemu Narodowi nie bedzie dane.* ¶ Jednák day to / żeby kto sprzecznie chćiał ná tem mieyscu słowo Niebá ráczey do Krolestwá / ániżeli do Bogá wiązáć: tedyby áni to iescze nic pomienionego wykłádu o istotnem Páństwie świátá nie nárußyło: poniewaz w Raiu od Bogá Niebieska władza iest postánowione. Względem czego ták słußnie zwáć sie może *Niebieskiem Krolestwem* iáko y Zydowskie: o ktorych (to iest Izráelskiem y Judskiem) mamy 4. Ezdræ 2. Accipite iucunditatem gloriæ vestræ gratias agentes Deo qui vos ad Cælestia Regna vocauit. *Bierzćie vćieche chluby waszey, dziekuiąc Bogu ktory was do krolestw Niebieskich.* to iest pomieniony dwu Zydowskich *powołał*, ábo przywroćił z niewoli Bábylonsk..y; bo to brzmią według litery te słowá Ezdrasowe.

Ktore sie słußnie y niebieskiem zowie.

Ták iásnych obietnic Dánielowych ná dwu mieyscách powienionych / nie mniey rzetelnie y Jan S. Apocal. 20. potwierdza mowiąc iż przed skończeniem świátá / Solnetur Sathanas de carcere suo, & exibit & seducet gentes quæ sunt super quatuor angulos terræ Gog & Magog *Bedzie* mowi *wypuszczony Szatan z więzienia swego, y wynidzie y bedzie zwodził Narody ktore są*, to iest ná on czás bedą *we czterech kątach ziemie Goga y Magoga*: to iest / w ten czás kiedy znowu wßystká ziemiá od Wschodu áż do Zachodu y od Pułnocká áż do Południa / y wßystkie iey Narody miedzy temi czteremá kątami / bedzie pod zwierzchnośćią Successorow / onych niegdy Synow Jáphetowych Gogá y Magogá lubo Láchá y Polácha; w ktorych sie kończy ten wywod istotnego Páństwá.

S. Janá potwierdzenie obietnic Dánielowych

o rośćiągnieniu sie Brłá Polskiego / po wßystkiem świećie.

Co sie

Co ſie záś tknie czáſu / rychłoli ſie wypełnia Koronie Polſkiey te obietnice Boże / nie ludzka rzecz ieſt wiedźieć rozporządzenie czáſow / ktore BOg ma w ſwoiey mocy. Atoli iednák mimo to żeſmy iuż ná ſchełku świátá / y z ſámych pomienionych słow Dánielowych / łácno ſie domyślić iż to iuż nie długo dáli Bog będźie. Bo iuż ná oko widziemy / że Krol Południowy / lubo (według dźiśieyſzych rzeczy) Hiſzpáńſki vſtáwicznie przećiwko Turkowi od Południá zewſząd poſtępuie / lubo (według onecznych zá Dánielá) Ægyptſki / iemu rebellizuie. Już Krol Aquiloński S. pámięci Zygmunt Trzeći / bez wſzelkiey cudzey pomocy ludzkiey (á z wielkiem podźiwieniem ſie wſzyſtkiego świátá) znácznie począł Roku Páńſkiego 1621. Turecką śiłę kruſzyć / gdy obecnego z niezliczoną wielośćią z pod Choćimá / ſromotnie odpłoſzył. Już tenże niedawno przed tem ſkrzydłá białego Orłá przez Moſkwę rozćiągnął. Już go wieśći gniewáć poczęły Wſchodnie náiázdow Tátárſkich y Północne wpádnienia Szwedow do Prus. Záczym iuż tego ieno wyglądáć / áby ktory tego Náſtępcá ruſzył ſie wſzyſtką mocą dopináć pomienionych obietnic Bożych. Przeto wſzelki człowiek Bogá ſie boiący / á wypełnienia słow iego prágnący / powinien mu tego winſzowáć / mowiąc. Day to Pánie Boże. Amen.

Czego czás lubo nie pewny

iednákże bliſki

pokázuią wiádome pocześki.

áby tego winſzowano káżdemu Krolowi Polſkiemu.

Soli Deo ſit honor & gloria, qui regnat in poſteris Sethi & Iapheti in ſæcula ſæculorum.

Pochwał

Pochwał ábo przyznánie/ w Rzymie otrzymáne Istoryey Authorowey/ od początku Swiátá/ áż do 370 lat po Potopie dowiedźioney. Z ktorey ten sok Sławy Narodu Polskiego wyćisnął.

FRater Felix Franceschinus de Cassia, Artium & Sacræ Theologiæ Doctor, Vniuersi Ordinis Minorum Conuentualium S. Francisci Minister Generalis. Vniuersis ac singulis, præsentes inspecturis, Salutem Domino IESV.

Inter plurimos Seraphici Ordinis decores, post maximos de Sanctis Illius, atq; assumptis in Solium Apostolicum, Cardinalitiamq; & alias Ecclesiæ dignitates: is reliquis meritò preponendus esse censetur, quòd ab initio sui, innumeros semper doctissimos viros habuerit, omnium scientiarum clarissimos Scriptores. Indeq; singulari affectu prosequendo, eos qui nostris etiam temporibus ipsorum virtutes dignè prosequuntur: post debitam examinationem Antediluuianæ Historiæ Admodum Reuerendi Patris Adalberti Dębołęcki à Konoiady Artium & S Theologiæ Doctoris, factam per Reuerendum P. Magistrum Franciscum Antonium à S. Seuerino, Rectorem & Regentem Romani Nostri Collegij S. Bonauenturæ; habitaq; sufficienti eius attestatione, de qualitate & præstantia in scribendo dicti Admodum Reuerendi P. Magistri Adalberti, eidem concedimus in virtute præsentium, præfatam suam Historiam Antediluuianam vsq; in præsens prosequendi, eamq; (& alia quæcunq; in quibusuis professionibus opera) absq; vlla Ordinis vlteriori censura, vbiuis locorum imprimendi, & in lucem edendi; dummodo tamen priùs ab aliquo Reuerẽdissimõ D. Inquisitore, siue (vbi non est Inquisitio) Academia vel Collegio, aut quocunq; officio pro consuetudine Regionum Inquisitionis locum repræsentante, singula imprimendorum approbata fuerint. Præcipientes firmiter omnibus & quibusuis Ordinis Nostri, atque Conuentuum Prælatis, vt eundem à Nobis Historicum siue Chronicarium institutum; eoq; sine à consuetis Chori, & quibusuis alijs oneribus (quousq; in huiusmodi Ordinis Nostri decore studiosè laborauerit) eliberatum, nullatenus impediant: quinimmò eidem locum, tempus, libros, coadiutores, & omnem possibilem commoditatem prouideant: cum non sit os alligandum boui trituranti. Et hoc ad meritum salutaris Obedientiæ, atque sub pænis Officio Nostro reseruatis. In quorum omnium ac singulorum fidem. &c. Datum Romæ 25. Iunij, Anno Domini M. DC. XXXI.

Fr. Felix Generalis

Locus † Sigilli.

Fr. Benedictus a Castro S. Angeli, Prouincialis Angliæ, & Secret. Ord.

Do Gryzosławá.

Gryś/ przegryś/ podchwytny/ Gryzosłáwie miły
 A ieśli co znaydźieß: biy ze wßystkiey śiły.
Ieno o to proße: piorkiem/ á pokim żyw:
 Bo z grobuć odpiſać: niesłychány to dźiw.
Iednák vfam/ będą y po moiey śmierći
 Prawdybrońcy/ ktorych pioro łebći zwierći.

to,
o=

ersi
ac

as-
eli-
ssi-
ffe-
un-
Pa-
per
en-
de
rti,
m
ra)
li ;
uisi:
ni-
pi-
vt
o-
ose.
os,
n-
i-
x.

i,
l.